

Samiyeli wo naa wunlunaŋa Sawuli pe kala 8--15

Sawuli wo naa Davidi pe kala 16--31

Yenŋele làa Davidi wi wɔ wunluwɔ 16.1-23

Davidi wila Goliyati wi gbo 17.1-58

Sawuli wila pye naga lagaja mbe Davidi wi gbo 18--30

Sawuli naa wi pinambiile pe kunwɔ 31.1-13

SAMIYELI WILA PYE IZIRAYELI WOOLU PE KITI KONFO

1--7

Elikana naa wi jeele shyen pe kala wa Silo ca

1 ¹Naŋa wà la pye wa Aramatayimu Zofimu ca, wa Efirayimu yanwira tara ti ni. Pàa pye naa yinri Elikana†. Elikana to wo lawi ŋa Yerohamu. Yerohamu to wo lawi ŋa Elihu. Elihu to wo lawi ŋa Tohu. Tohu to wo lawi ŋa Zufu, wo la pye Efirayimu cenle woo. ²Jeele shyen pàa pye Elikana wi yeri. Pàa pye na nuŋgba yinri Anna, na sanŋa wi yinri Penina. Piile la pye Penina wo yeri, een fɔ Anna wo sila pyɔ se.

³Kila pye yeŋe pyew, Elikana wi ma yiri wa wi ca ma kari wa Silo ca mbe sa Yawe Yenŋele na yawa pi ni fuun fɔ† li gbɔgɔ mbe saara wɔ li yeri. Eli wi pinambiile shyen, Ofini naa Fineyasi, pa pàa pye wa ki laga ki ni; poro pàa pye Yawe

Yenŋele li saraga wɔfenne* wele.

⁴Kila pye, na Elikana wiga saraga* ki wɔ pilige ŋga ni, wi ma wi jɔ Penina, naa wi pinambiile pe ni fuun konaa wi sumborombiile pe ni fuun pe tasaga kan pe yeri.

⁵Een fɔ Anna wo na, wi ma tasaga shyen kan wo yeri; katugu Anna kala làa wi ndanla, ali mbege ta Yawe Yenŋele li sila ti wi pyɔ se.

⁶Anna wi yenjɔ Penina wila pye naa nawa pi ŋgbanni naa jatere wi pinri wi na sanga pyew, katugu Yawe Yenŋele li sila wi kan pyɔ ni.

⁷Ki wogo kila pye na piin ma yeŋe pyew. Sanga o sanga Anna wiga kari wa Yawe Yenŋele li go, Penina wi maa kayanŋa nii wi ni, fɔ wi maa gbele mbe koro ma wi se ka. ⁸A wi pɔlɔ Elikana wì suu yewe fɔ: «Anna, yingɔ na ma nɛɛ gbele? Yingɔ na, a mà sho ma se ka? Yingɔ na mà si yege san? Mi si mbɔnrɔ ma yeri pinambyɔ ke na wi le?»

Anna wila Yenŋele li yenri luu saga

⁹(Ki yɔnlɔ li na) naa, pàa kaa li ma wɔ wa Silo ca, a Anna wì si yiri

†1.1: Elikana naa wi teleye pe ni pa pàa pye ma cɛn wa Efirayimu yanwira tara ti ni. Een fɔ mbe yala 1 Kuro 6.18-23 laga ki ni, wi mbaa pye Keyati naa Kore poro setirige pyɔ. Pungo na, poro wele Davidi wila kaa tege yurukɔlɔ wa sherigo gbɔgɔ ki ni.

†1.3: Eki 23.14-19; 34.23; Dete 16.16-17; Zhou 18.1.

(ma kari wa sherigo gbɔɔ* ki ni). Kila yala saraga wɔfɔ* Eli wila pye ma cɛn wa wi jɔngɔ ki na, wa Yawe Yɛnɛle li sherigo gbɔɔ yeyɔngɔ ki kɔrɔ tige ki tanla. ¹⁰Anna wi nawa pila tanga wi na fɔ jɛngɛ. A wì si gbele jɛngɛ ma Yawe Yɛnɛle li yɛnri. ¹¹Kona, a wì sigi yɔn fɔlɔ* na li kɔn ma yo fɔ: «E, Yawe Yɛnɛle mboro ɲa yawa pi ni fuun fɔ, mi ɲa ma tunmbyee na maga na jɔlɔɔ ki wele, na maga jatere pye na na, na mɛɛ fɛgɛ na na, na maga pinambyɔ kan mi ɲa ma tunmbyee na yeri, mi yaa wi kan mboro ɲa Yawe Yɛnɛle ma yeri wi yinwege piliye yi ni fuun ni. Yunnguluwo se ka ye wa wi go†.»

¹²Naa Anna wila kaa na yɛnri na mɔni Yawe Yɛnɛle li yɛgɛ sɔgɔwɔ, a Eli wi nɛɛ wi yɔn ki wele. ¹³Anna wila pye na yɛnri wa wi yɛɛ nawa, wi yɔngbasɛɛɛ tila pye na tigile, ɛɛn fɔ pe sila pye naa sɛnyoro to nuru. A Eli wì sigi jate ndɛɛ wì tin sinme ni. ¹⁴A Eli wì suu pye fɔ: «Ma yaa ma sinndire ti pye sa gbɔn wagati wiwiin? Kari ma sɔɔn duven wi laga ma yɛɛ na.»

¹⁵A Anna wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Ayoo na tafɔ, mii duven wɔ, mii si sinme welewe pa yɛgɛ wɔ. Mi yɛn jɛle ɲa wi jatere wì piri wi na. ɛɛn fɔ na nawa senrɛ to mì pye na yuun Yawe Yɛnɛle li kan. ¹⁶Maga ka mi ɲa ma tunmbyee na jate paa jɛle ɲa wi sɔ wii yɔn wa yɛn. Maga ki yan

mì yɛnri ma mɔ, kayanɲa gbɔɔ ki yɛn na ni, a na jatere wì piri na na fɔ jɛngɛ.»

¹⁷Kona, a Eli wì suu pye fɔ: «Ta kee yeyingɛ na! ɲga mà yɛnri Izirayeli* woolo Yɛnɛle li yeri, ligi kan ma yeri.»

¹⁸A Anna wì sho fɔ: «Mi ɲa ma tunmbyee, Yɛnɛle sa ti mbe yinme ta ma yɛgɛ sɔgɔwɔ!» Kona, a wì si yiri ma kari ma saa ka. A wi yɛgɛ cɛnwɛ pì si kanɲa.

¹⁹Ki goto yirifaga ki na, a ɛlikana naa wi go woolo pe ni pè si yiri ma saa fɔli Yawe Yɛnɛle li yɛgɛ sɔgɔwɔ mali gbɔɔ. Ko punɲo na, a pè si sɔngɔrɔ ma kari wa pe yeri wa Arama ca. A ɛlikana wì si fili wi jɔ Anna wi ni. A Yawe Yɛnɛle lɔ si kajɛngɛ pye maa kan. ²⁰Naa wagati wà la kaa toro, a Anna wì si kugbɔ lɛ ma pinambyɔ se. A wì suu mɛgɛ taga naa yinri Samiyeli†, katugu wila yo fɔ: «Mùu yɛnri Yawe Yɛnɛle li yeri.»

Anna wila wi pinambyɔ wi le Yɛnɛle keɛ

²¹Ki yɛlɛ li lurumbanna, Anna wi pɔlɔ ɛlikana wì si kari naa wa Silo ca wo naa wi go woolo pe ni fuun pe ni, mbe sa saraga ɲga pe maa woo Yawe Yɛnɛle li yeri yɛlɛ pyew ki wɔ, konaa mbe yɔn fɔlɔ na pàa lɛ li tɔn. ²²ɛɛn fɔ Anna wo sila kari pe ni, katugu wila wi pɔlɔ wi pye fɔ: «Pyɔ na wiga ka laga yinne na

†1.11: Kila pye paga lere ɲa kan Yɛnɛle li yeri wila tunɲgo piin li kan, paa wi go ki kulu (Nɔmbu 6.1-21; Kiti 5.2; 13.5; 16.17).

†1.20: Eburuye senrɛ ti ni maga logo Samiyeli ko kɔrɔ wo ɲa fɔ: Migi yɛnri.

sanga ŋa ni, pa mi yaa kari wi ni wa Silo ca mboo kan Yawe Yenŋele li yeri, kona wi yaa koro wa suyi.»

²³ A wi pɔlɔ Elikana wì sho fɔ: «Ŋga kì yɔn ma yege na, ma ko pye. Ma koro laga wi ni fɔ wi sa laga yinne na. Ŋga ki wa, Yawe Yenŋele li senyoro to mbe yɔn fili cɛ!» A Anna wì si koro wa ma pyɔ wi baro fɔ ma saa wi laga yinne na.

²⁴ Naa wìla kaa pyɔ wi laga yinne na, a wì si kari wi ni, naa napɔlɔ nuŋgba ni, ŋa wìla ta yeŋe taanri†, naa muwe culo ke ni konaa selege kasha yenle nuŋgba duven ni, wa Yawe Yenŋele li go ki ni, wa Silo ca. Pinambile làa pye jele bere.

²⁵ A pè si napɔlɔ wi kɔnli mɛɛ kari pinambile li ni Eli wi kan. ²⁶ A Anna wì sho fɔ: «Na tafɔ, na kala yaga. Na tafɔ, mì wugu ma kan fɔ muwi mi yen jele ŋa wìla pan ma yere na ma tanla, na ki laga ŋga ki na, ma Yawe Yenŋele li yenri.

²⁷ Mìla pye na yenri ki pyɔ ŋa wo kala na. Ŋga mìla pye na yenri, Yawe Yenŋele lìgi kan na yeri. ²⁸ Ki kala na, mi fun mì pan mboo kan Yawe Yenŋele li yeri. Wi yaa kan Yawe Yenŋele li yeri wi yinwege piliye yi ni fuun ni.»

A pè si fɔli le ki laga ki na, ma Yawe Yenŋele li gbɔɔ.

Anna wìla Yawe Yenŋele li sɔn

2 ¹ Kona, a Anna wì sigi yenrewe mba pi yenri ma yo fɔ:

«Yawe Yenŋele lì nayinme gbɔɔ kan na yeri.

Yawe Yenŋele lìlan yɔlɔgo ki yirige.

Mbe ya para koni na mbenfenne pe na.

Mi yen na yɔgɔri, katugu Yawe Yenŋele lìlan sho.

² Yaraga ka yege woro wa kpoyi* paa Yawe Yenŋele li yen.

Yenŋele la yege woro wa mboro pungo na.

Walaga† ka woro wa mbaa we go singi paa we Yenŋele li yen.

³ Ye ye ye gbɔgɔwɔ senre ti yaga.

Senjagara ka ka yiri wa ye yɔn; katugu Yawe Yenŋele li yen

Yenŋele na li yen kala pyew li jenfɔ.

Lo li maa leele pe kapyere ti ni fuun ti taanla na wele.

⁴ «Malingbɔɔnɔ pe sandiga kì kaw.

Ɛɛn fɔ fanŋgɔgo fenne pè fanŋga ta.

⁵ Mbele pàa pye yaara tafenne, poro ye tunndo ni na yaakara lagajaa.

†1.24: Mbe yala Yenŋele senre sewe lee ŋa pàa yan wa Kumirani laga ki na wi ni, konaa Yenŋele senre sewe leele mbele pe yen Gireki senre naa Siriyaki senre ni, ŋga kì yo fɔ nɔ ŋa wì ta yeŋe taanri ki yen ma yɔnɔgo wa pe ni ma yo fɔ napene taanri.

†2.2: Yenŋele li yen walaga, ko kɔrɔ wo yen fɔ li yen leele pe go sigefɔ; Dete 32.4; 2 Sami 23.3; Yuuro 18.3; 86.8.

Fungo la pye mbele na, poro ka
ma tin.
Jambasee jate wì piile kòlshyen
se.
Jele ña pinambiile lègere la pye
wì yeri, wùu piile pe la.

⁶ «Yawe Yennele lo li ma yinwege
kan,

lo li ma si ti lere ma ku fun.
Lo li ma lere wi tirige wa kuulo
tara*,

lo li ma suu yirige maa wò wa.

⁷ Yawe Yennele lo li ma lere pye
fyonwò fò,

lo li ma si lere pye yarijende
tafò.

Lo li ma lere wi tirige,

lo li ma si lere wi yirige.

⁸ Lo li ma fyonwò fò ña wi yen
ma cèn wa gbanngban wi
ni wi yirige wa,

lo li ma si jòlògò fò wi yirige
mboo wò wa fyongò ki ni,

mboo kan cènsajenge ni wa
fannga fenne pe sògòwò,

mboo kan wunluwò jòngò
gbògòwò wogo ni.

Yawe Yennele lo li tara ti gbegele
mari tenge,

ma dunruya wi tenge wa wi
nògòna cènyaara ti na.

⁹ Mbele pè taga li na, li maa
wele pe na.

Èn fò lepeelee poro yaa ku wa
wòwò pi ni;

katugu lere kpè se ya yawa ta wi
yèera fannga ko ni.

¹⁰ «Yawe Yennele li yaa li
mbenfenne pe tòngò.

Yawe Yennele li ma ti yennele
gbaanra ma yiri wa

naayeri pe mège ni.

Li yaa kiti kòn tara ti lagapyew
ki na.

«Li yaa yawa kan li wunluwò wi
yeri,

mbe fannga kan ña li sinme

kpoyi* wo wi na maa wò
wi yeri.»

¹¹ Ko pungo na, a Èlikana wì si
sòngòrò ma kari pe yeri, wa Arama
ca wo naa wi jò Anna. Èn fò,
a lenambyò wì si koro wa saraga
wòfò* Eli wi tanla na tunngò piin
Yawe Yennele li kan.

Saraga wòfò Eli wi pinambiile pe kala

¹² Eli pinambiile pàa pye kafaara
pyefenne, pe sila Yawe Yennele li
jen. ¹³ Kala na ki saraga wòfenne
pàa pye na piin leele pe kanngòlò,
li na: Kila pye sanga o sanga lere
wa ka pan mbe saraga* wò, pe kaa
kara ti sori sanga ña ni, saraga
wòfò wi tunmbyee wa mée pan
kara wòwanla njegele taanri wolo
ni wi kée. ¹⁴ Wi mée li sun wa
kara sògòcògò ki ni, wa fuwa cògò
ki ni, nakoma wa tuguròn cògò ki
ni, nakoma wa negedaga wì ni,
nakoma wa cògò jenge ki ni. Na
wanla liga yiri nda fuun ni, to ma
pye saraga wòfò wi woro. Pa pàa
pye naga piin yèn Izirayeli* woolo
mbele fuun pàa pye na paan wa

Silo ca pe na. ¹⁵Wagati wa ni yere, sanni pe sa yaayogo yanlaga ki sogo, saraga wɔfɔ wi tunmbyee wi ma pan mbege yo ɲa wɔ pan mbe saraga ki wɔ wi kan fɔ: «Kara ta kan na yeri kalaworo saraga wɔfɔ wi kan, katugu wi se ka yenle ma kasɔgɔɔ ti na, kaawɔ katipiire to[†].»

¹⁶Lere ɲa wɔ pan mbe saraga ki wɔ, na wiga wi yɔn sogo mbe yo fɔ: «Ki yaga pe yanlaga ki sogo gben, punɔ na, mɛɛ pan ma nda tɔɔn ndanla ti wɔ», tunmbyee wi ma yo fɔ: «Ayoo, ti kan fɔɔnfɔɔn ɲga na, nakoma mi yaa ti wɔ fanɲga na.» ¹⁷Ki pye ma, ki lefɔnmɔlɔ pe kapege kɪla tisaw Yawe Yɛnɲele li yege na, katugu paa pye na Yawe Yɛnɲele li saara ti tifaga.

¹⁸Samiyeli wo na, wɪla pye naa tunɲo ki piin Yawe Yɛnɲele li yege sɔgɔwɔ. Lenambyɔ lawi, wɪla pye na efɔdi* wi nii, wo ɲga paa gbegele len* jese ni. ¹⁹Kɪla pye yele pyew, wi nɔ wi ma deritɔnɔgɔ yana la ti wi kan. Na wi kaa kee wa Silo ca wo naa wi pɔlɔ wi ni sa saraga ɲga pe maa woo yele li ni ki wɔ, wi mɛɛ kari derege ki ni ma saa ki kan wi yeri. ²⁰A Eli wɔ si duwaw pye Elikana naa wi jɔ pe kan ma yo fɔ: «Yawe Yɛnɲele li ti ma piile pele yege se ma jɔ wi na, ɲa wɔ le Yawe Yɛnɲele li kee wi yɔnlɔ!» Ko punɲo

na, a pɛ si sɔngɔɔ ma kari wa pe ca.

²¹Yawe Yɛnɲele lɔa duwaw Anna wi na, a wɔ si kugbɔɔ ta yege le ma pinambiile taanri se konaa sumborombiile shyen ni. Ma si yala, lenambyɔ Samiyeli wɪla pye na yege tuun na paan Yawe Yɛnɲele li yege sɔgɔwɔ.

Eli wɪla para wi pinambiile pe na

²²Saraga wɔfɔ Eli wɪla le fɔ jɛnɲe. ɲga wi pinambiile paa pye na piin Izirayeli woolo pe ni fuun pe na, wɪla ki wogo ki logo. Paa ki yo wi kan fun fɔ jeele mbele paa pye na tunɲo piin wa filisaga paraga go* ki yɔn na, wi pinambiile paa pye na sinle pe ni. ²³Kona, a Eli wɔ si pe pye fɔ: «Yingɪ na, a ye nɛɛ ki kapyere cenle li piin? Mi yen naga nuru leele pe ni fuun pe yeri fɔ ye kapyere ti yen ma tisaw. ²⁴Yege kapyere ti yaga na pinambiile, katugu ɲga mila nuru ye kanɲɔlɔ ki woro ma yɔn. Ye yen na Yawe Yɛnɲele li woolo pe punɲu konɔ jenne li na. ²⁵Na lere ka kapege pye wi lewee yenle na, Yɛnɲele li ma sulu ki fɔ wi na; ɛɛn fɔ na lere ka kapege pye Yawe Yɛnɲele lo jate na, ambɔ wi yaa sulu ki fɔ wi na?»

Konaa ki ni fuun, Eli pinambiile pe sila yenle mbe pe to wi yerewe

[†]2.15: Eli wi pinambiile pe kapege kɪla gbɔgɔ fɔ jɛnɲe, katugu kɪla pye na lere ka pan mbe saraga wɔ, paa ki yaga pe Yawe Yɛnɲele li tasaga ki kan li yeri gben, mbe si jen mbe pe tasaga ki wɔ. Mbe yala Moyisi lasiri wi ni, kɪla pye, na paga yaayogo ki kɔnli, ki ma daga pege yanlaga naa ki yanlaga lara ti sogo le teere wa saraga wɔsaga ki na Yɛnɲele li kan; Levi 3.16; 4.8-10,26,31,35; 7.28-31; 17.6.

senre ti le, katugu Yawe Yenjele làa pye na jaa pe ku.

²⁶Lenambyo Samiyeli wo na, wila pye na yege tuun na paan. A wi kala li si Yawe Yenjele li ndanla ko naa leele pe ni.

Yenjele làa Eli naa wi go woolo pe jɔlɔɔ wogo ki yo

²⁷Pilige ka, Yenjele li lere† wà si pan Eli wi kɔɔɔ maa pye fɔ: «Pa Yawe Yenjele li yo yeen fɔ: «Sanga ɲa ni ma teleye pàa pye Farawɔn* wi kulolo wa Ezhipiti tara, mɪ yo mɔga jen ma yo mɪla na ye naga pe na. ²⁸Ma tele Arɔn* wo mɪla wɔ Izirayeli cengele sanngala ke sɔɔɔ, jango wila na saraga wɔɔtunngo ki piin, wila saara woo wa na saraga wɔsaga* ki na, wila wusuna nuwɔ taan* wi sori konaa wila efodi wi nii na yege sɔɔɔ. Izirayeli woolo, saara nda pe ma wɔ ma sogo, mɪla wi tasaga kan wi yeri ma yiri wa ti ni†. ²⁹Saara naa yarikanra nda mɪgi kologo kan ma yo paa ti woo wa na censaga ki ni, yɪngi na ye nee ti tifaga? Yɪngi na, a ma nee ma pinambiile pe gbogo ma we na na? Saara nda fuun Izirayeli, na woolo pe maa woo na yeri, a yaa ti yanlaga lara ti kaa na tɔɔ.» ³⁰Ki kaa pye yeen, mi ɲa Yawe Yenjele, Izirayeli woolo Yenjele le, na senyoro ti nda: «Mila

yo fɔ ma go woolo poro naa ma teleye go woolo pe yaa la tunngo piin na yege sɔɔɔ suyi†.» Eɛn fɔ koni, mi ɲa Yawe Yenjele, na senyoro ti nda: «Ki se pye ma naa. Katugu leele mbele kaa na gbogo, mi maa pe gbogo. Eɛn fɔ mi yen ma mbele mben, mi yaa ti fere mbe poro ta.» ³¹Wele, wagati wa yen na paan, mi yaa ma fannga ki kɔ, mbɔɔn go woolo pe fannga ki kɔ; fɔ lelengbaraga se ka ta wa ma go ki ni. ³²Ma yaa jɔlɔɔ ta na censaga ki wogo ki na, ma si yala kala pyew li yaa la yongo Izirayeli woolo pe kan. Lelengbaraga kpɛ se ka yan wa ma go. ³³Mi yaa ma woolo nunnga yaga go na, wa na saraga wɔɔtunngo ki ni. Eɛn fɔ ko yaa pye, jango mbɔɔn kan ma yentunwɔ legerɛ wɔ konaa mbe kayanga le ma ni. Ma setirige piile pe yaa kaa kuun pe lefɔnɔ sanga wi ni. ³⁴ɲga ki yaa pye ma pinambiile shyen Ofini naa Fineyasi pe na, ki yaa pye kacɛn nda mila yuun ma kan ti wogo ki na. Pe ni fuun shyen pe yaa ka ku pilige nunnga. ³⁵Ko punngo na, mi yaa saraga wɔfɔ wa wɔ na ye kan, ɲa wi yaa pye tagawa ni. Wi yaa kaa tanri mbaa yala na jatere naa na nandanwa kala li ni. Mi yaa setirige ka kan wi yeri, ɲga ki yaa pye tagawa ni mbaa tunngo piin wunluwɔ ɲa mi yaa ka wɔ wi

†2.27: Yenjele yon senre yofɔ wo pàa pye na yinri fun Yenjele li lere; 1 Sami 9.6,10; 1 Wunlu 13.1,14.

†2.28: Eki 28.1; Levi 7.35-36.

†2.30: Eki 29.9; Levi 8-9; Nambu 16-17; 25.13.

yege sɔgɔwɔ sanga pyew[†]. ³⁶ Kona, ma go woolo mbele pe yaa ka koro go na, pe ni fuun pe yaa kaa paan mbaa fɔli wi yege sɔgɔwɔ mbaa warifuwe pyɔ nungba naa yaakara jɛnnjenri yenri wi yeri. Pe yaa kaa wi yenri mbaa yuun fɔ: «Ki yaga ma saraga wɔgɔtunngo ka kan we yeri waa piin, jango we yaakara jenri ta waa kaa.» »

Yenɛle lɛa Samiyeli wi pye li yɔn senre yofɔ

3 ¹ Lenambyɔ Samiyeli wila pye na tunngo piin Yawe Yenɛle li kan wa Eli wi tanla. Ki wagati wi ni, Yawe Yenɛle li sila pye na para leele pe ni fyafyaw, yariyanra nda lɛa pye na nari pe na, ti sila pye na piin fyafyaw. ² Yembine la ni, saraga wɔfɔ* Eli wila pye ma sinle wa wi sinlesaga. Ki sanga wi ni, kila yala wi yengele kɛ te, wi woro na yaan jenge. ³ Samiyeli wila pye na wɔnɔ wa Yawe Yenɛle li go ki ni, wa laga nga Yawe Yenɛle li yɔn finliwe kesu* wila pye ma tege we. Yenɛle li fitanla*[†] wila pye na yiin bere. ⁴ Kona, a Yawe Yenɛle li si Samiyeli wi yeri. A wɔ si sho ma yo: «Naw, mi ɲa.» ⁵ A wɔ si yiri ma fe ma kari wa Eli wi tanla ma saa wi pye fɔ: «Mi ɲa, katugu mɛla yeri.»

A Eli wɔ sho fɔ: «Mi sɔɔn yeri, sɔngɔɔ ma sa sinle.» A Samiyeli wɔ si sɔngɔɔ ma saa sinle.

⁶ A Yawe Yenɛle li si Samiyeli wi yeri naa. A wɔ si yiri ma kari wa Eli wi tanla naa ma saa wi pye fɔ: «Mi ɲa, katugu mɛla yeri.»

A Eli wɔ suu pye fɔ: «Na pinambyɔ, mi sɔɔn yeri; sɔngɔɔ ma sa sinle.» ⁷ Ma si yala Samiyeli wi fa Yawe Yenɛle li jen gben, li fa si para wi ni gbɔgɔyi gben.

⁸ A Yawe Yenɛle li si Samiyeli wi yeri naa ki taanri wogo na. A Samiyeli wɔ si yiri ma kari wa Eli wi tanla, ma saa wi pye fɔ: «Mi ɲa, katugu mɛla yeri.»

Kona, a Eli wɔ sigi jen ma yo Yawe Yenɛle lo lɛa pye na lenambyɔ wi yinri. ⁹ A wɔ si Samiyeli wi pye fɔ: «Kari ma sa sinle. Na paga ma yeri naa, ma yo fɔ: «Yawe Yenɛle, ma tunmbyee wila nuru ma yeri!» » Kona, a Samiyeli wɔ si sɔngɔɔ ma saa sinle wa wi sinlesaga.

¹⁰ A Yawe Yenɛle li si pan ma yere le wi tanla, ma suu yeri paa kongbannga ki yen ma yo fɔ: «Samiyeli, Samiyeli.» A Samiyeli wɔ sho fɔ: «Yawe Yenɛle, ta para, katugu ma tunmbyee wi yen na nuru ma yeri.» ¹¹ Kona, a Yawe Yenɛle li sigi yo Samiyeli wi kan fɔ: «Wele, mi yaa kala la pye laga Izirayeli* woolo pe sɔgɔwɔ, fɔ lere

[†]2.35: Ki verise ɲa wi Yenɛle yɔn senre ti yen na yuun na kee Eleyazari setirige pyɔ Zadɔki wo yeri, ɲa wi mbaa ka pye saraga wɔfenne to wa Abiyatari wi yɔnɔ Salomɔ wi wunluwɔ pi lesanga wi ni; 2 Sami 8.17; 15.24,35; 20.25; 1 Wunlu 2.35; 1 Kuro 29.22.

[†]3.3: Fitanla wila daga mbaa yiin yembine li ni fuun li ni wa Yenɛle go ki lajenge kpoyi ki ni; Eki 27.20-21; 30.7-8; Levi 24.3-4; 2 Kuro 13.11.

o lere wi yaa li logo ki yaa to wi yɔn na. ¹² Jɔlɔɔ kagala ngele fuun mɪ yo Eli go woolo pe kanngɔlɔ, mi yaa ke pye mbe ke yɔn fili, mbege le wa ke lesaga sa gbɔn wa ke kɔsaga ki na. ¹³ Mila wi yeri makɔ ma yo mi yaa kiti kɔn wi go woolo pe na fɔ sanga pyew, katugu wila wi pinambiile pe kapege ki jen, paa pye nala tifaga, ɛɛn fɔ wi sila ki wɔ pe kɛɛ. ¹⁴ Ki kala na, mɪ wugu Eli go woolo pe kan fɔ ko saraga woro wa, ki yarikanga si woro wa, nɔga ki yaa ti pe pe kapere ti kala yagawa ta.»

¹⁵ A Samiyeli wɪ si koro ma sinle fɔ ma saa gbɔn ki goto pinliwe pi ni. Kona, a wɪ si yiri ma Yawe Yennɛle li go ki kɔɔɔ ti yengɛle. Samiyeli wila pye na fye mboo yariyanga senre ti yege yo Eli wi kan. ¹⁶ Ɛɛn fɔ, a Eli wɪ suu yeri ma yo fɔ: «Na pinambyɔ Samiyeli.»

A Samiyeli wɪ si sho ma yo fɔ: «Naw, mi nɔ.»

¹⁷ A Eli wɪ suu yewe ma yo fɔ: «Yingɪ Yennɛle li yo ma kan? Maga ka ta kpɛ lara na na. Senre nda fuun li yo ma kan, na maga ki senpyɔ nunɔba lara na na, Yennɛle li jɔlɔɔ gbɔɔɔ wa ma na.» ¹⁸ Kona, a Samiyeli wɪ sigi senre ti ni fuun ti yege yo wi kan, wi sila ta lara wi na. A Eli wɪ sho fɔ: «Lo li yen Yawe Yennɛle le, nɔga kali ndanla li ko pye.»

¹⁹ Samiyeli wila pye na yege tuun na paan, Yawe Yennɛle lɔa pye wi ni. Senre nda fuun lɔa yo, ta sila koro na ki kala lii li yeɛ yɔn fili.

²⁰ Wa Izirayeli tara ti ni fuun ti ni, mbege le wa Dan ca fɔ sa gbɔn wa Berisheba ca, pe ni fuun paa ki jen ma yo Samiyeli wi yen Yawe Yennɛle li yɔn senre yofɔ kaselege†.

²¹ Yawe Yennɛle lɔa pye nali yeɛ nari wa Silo ca suyɪ. Pa lɔa pye nali yeɛ nari Samiyeli wi na wa ki laga ki na, nali senre ti yuun wi kan.

4 ¹ Samiyeli wila pye naga senre ti yuun Izirayeli* woolo pe ni fuun pe kan.

Filisiti tara fenne paa saa yɔn finliwe kesu wi le

Pilige ka, a Izirayeli woolo pɛ si yiri ma saa Filisiti tara fenne pe fili mbe malaga gbɔn pe ni. Paa pe malingbɔɔnɔlɔ censaga* ki kan wa Ebeni Ezeri† laga ki tanla, a Filisiti tara fenne poro pe wogo ki kan wa Afeki ca. ² Filisiti tara fenne paa yere malinje wi na Izirayeli woolo pe mege ni. A pɛ si to malaga ki na. A Filisiti tara fenne pɛ si ya Izirayeli woolo pe ni. Paa malingbɔɔnɔlɔ waga tijere (4 000) si wo gbo pe ni wa malaga gbɔnsaga. ³ Naa Izirayeli woolo paa kaa sɔngɔɔ wa malingbɔɔnɔlɔ censaga ki ni, a pe lelele* pɛ sho fɔ: «Yingɪ na Yawe Yennɛle li si ti a Filisiti tara fenne

†3.20: Mbege le wa Dan ca fɔ sa gbɔn wa Berisheba ca, ko kɔɔ wo yen fɔ mbege le tara ti go nɔga na saga wa go nɔga na.

†4.1: Maga logo Eburuye senre ti ni Ebeni Ezeri ko kɔɔ wo nɔ sinndelege nɔga ki maa sagawa kaan.

pè si ya we ni nala? Yoo kari we sa Yawe Yennele li yon finliwe kesu* wi le wa Silo ca, jango wi pye laga we sogwa, wi we sho we mbenfenne pe kee.» ⁴Kona, a leele pè si pitunmbolo torogo wa Silo ca, pe sa Yawe Yennele na li yen yawa pi ni fuun fo li yon finliwe kesu wi le pe pan wi ni, lo na li yen ma cen wa sherubenye* pe sogwa we. Eli wi pinambiile shyen Ofini naa Fineyasi paa pinle ma kari Yennele li yon finliwe kesu wi ni†.

⁵Naa Yawe Yennele li yon finliwe kesu wila kaa gbɔn wa malingbɔɔnlɔ censaga ki ni sanga ɲa ni, a Izirayeli woolo pè si jɔɔɔ ɲgbanga nayinme pi kala na, fo a tara ti tigile. ⁶Naa Filisiti tara fenne paa kaa ki jɔɔɔmɔ pi logo, a pè si yewe ma yo fo: «Yingi jɔɔɔmɔ gbɔɔ pila yinrigi wa Eburuye pe malingbɔɔnlɔ censaga ki ni yeen?» Kona, a pè sigi logo ma yo Yawe Yennele li yon finliwe kesu wo wi pan wa malingbɔɔnlɔ censaga ki ni. ⁷Kona, a Filisiti tara fenne pè si fyɛ, katugu paa yo fo: «Yennele li pan wa Eburuye pe malingbɔɔnlɔ censaga ki ni.» A pè sho naa fo: «Jɔɔɔ yen we wogo, katugu ki wogo ɲga yeen ka fa pye gben! ⁸Jɔɔɔ yen we wogo, ambɔ wi yaa we sho ki yarisunndo fanɲga woro nda ti kee? Ko yarisunndo to tila jɔɔɔ cenle pyew li wa Ezhipiti tara fenne pe na wa gbinri* wi ni†.

⁹Filisiti tara fenne ye kotogo le ye yee ni, ye pye lenambala, jango waga ka pye Eburuye pe kulolo paa yee ɲga na paa pye we kulolo we. Ki kala na, ye pye lenambala, ye malaga ki gbɔn.»

¹⁰Kona, a Filisiti tara fenne pè si saa to malaga ki na Izirayeli woolo pe ni, ma ya pe ni. A pe ni fuun nungba nungba pè si fe ma kari wa pe paara yinre* ti ni. Paa pe ya fo jenge; lere waga nafa ma yiri ke (30 000) wo la ku Izirayeli woolo pe ni. ¹¹Yennele li yon finliwe kesu wo na, Filisiti tara fenne paa wi sho. Eli wi pinambiile shyen Ofini naa Fineyasi paa ku fun.

Eli naa wi piɔ pe kunwa senre

¹²Kona, a Benzhamɛ cenle woolo naɲa wà si yiri wa malaga gbɔnsaga ma fe ma kari wa Silo ca ki pilige nungba ki ni. Wi yaripɔɔ tila pye ma walagi wi na, tara la pye ma wo wa wi go ki na naga nari ma yo wila kunwa gbele. ¹³Naɲa wi gbɔnsaga wa Silo ca sanga ɲa ni, kila yala Eli wila pye ma cen wa wi jɔɔɔ ki na, wa konɔ li yon na, na singi, katugu wi jatere wila piri wi na Yennele li yon finliwe kesu wi kala na. A naɲa wi si ye wa ca ma senre ti yo. A ca woolo pe ni fuun pè si jɔɔɔ ɲgbanga. ¹⁴Naa Eli wila kaa jɔɔɔmɔ pi logo, a wi si yewe ma yo fo: «Jɔɔɔmɔ mba pi yiri wa janwa wi ni, po kɔɔ wo yen mele?» A naɲa wi si fyeele ma pan ma senre

†4.4: Eki 25.22.

†4.8: Eki 7-11; 14 Zhozu 2.10.

ti yege yo wi kan. ¹⁵Ma si yala Eli wila ta yeke nafa tijere ma yiri ke ma yiri kolotaanri. Wi sila pye na yaan, wila pye fyoon. ¹⁶A naja wi si Eli wi pye fo: «Pa mi yiri wa malaga gbonsaga ma pan yeen; nala yeen ko mi fe ma sho ma yiri wa.»

A Eli wi suu yewe ma yo fo: «Yingi ki pye wa na pinambyo?» ¹⁷A pitungo wi suu yon sogo ma yo fo: «Izirayeli woolo pe fe Filisiti tara fenne pe yege. Pe ya we ni fo tipege. Ma pinambiile shyen Ofini naa Fineyasi pe ku. A Filisiti tara fenne pe Yengele li yon finliwe kesu wi sho.» ¹⁸Naa naja wila kaa para Yengele li yon finliwe kesu wogo ki na sanga na ni, a Eli wi si yiri wa wi jongo ki na ma to ma jali wa ca ki yeyongo ki tanla maa yologo ki kaw ma ku; katugu wila le mee nugu. Wila Izirayeli woolo pe yege sin ma saa gbom fo yeke nafa shyen.

¹⁹Eli wi pijo, Fineyasi jo we, wila pye kugbo ni. Wi sesanga wila gbom. Naa wila kaa ki logo ma yo pe Yengele li yon finliwe kesu wi sho sanga na ni, ma wi nafa wo naa wi polo wi ni pe kunwo pi logo sanga na ni, a lara ti suu le naa yaa, a wi si kannguuro kan mee se.

²⁰Maa ta wila pye na jaa mbe ku, jele mbele paa pye le wi tanla, a pe suu pye fo: «Maga ka fye, pinambyo ma se.» Een fo wi sila pe yon sogo senre ta kpe ni, nakoma

mbe logo pe yeri. ²¹A wi si pyo wi mege taga naa yinri Ikavodi†, ma yo fo: «Yengele li gbogwo pi woro laga Izirayeli naa.» Wila ko yo ma, naa wila pye na jatere piin Yengele li yon finliwe kesu wi shogo wogo ki na we, konaa wi nafa naa wi polo pe kunwo wogo ki na we. ²²A wi sho fo: «Gbogwo kpe woro laga Izirayeli tara naa, katugu pe Yengele li yon finliwe kesu wi sho.»

Yon finliwe kesu wila pye wa Filisiti tara fenne pe yeri

5 ¹Naa Filisiti tara fenne paa kaa Yengele li yon finliwe kesu* wi sho, a pe si yiri wi ni wa Ebeni Ezari laga ki na ma kari wi ni wa Asidodi ca. ²A pe suu le ma ye wi ni wa pe yarisungo Dagom† ki gbogwo ki ni, ma saa wi tege le yarisungo Dagom ki tanla. ³Ki goto yirifaga ki na, a Asidodi ca fenne pe si yiri; pe mbe wele, mee Dagom wi yan wi to maa yege ki jiile le tara Yawe Yengele li yon finliwe kesu wi yege sogo. A pe suu yirige maa yerege wa wi yeregesaga. ⁴Ki goto yirifaga ki na, a pe si yiri; pe mbe wele mee Dagom wi yan wi to maa yege ki jiile le tara Yawe Yengele li yon finliwe kesu wi yege sogo. Wi go naa wi keyen shyen yi ni, tila koonlo wa wi na ma toori wa yeyongo shon wi na. Wi nandogomo po ce pila koro le. ⁵Ko kala ki ti Dagom saraga

†4.21: Eburuye senre ti ni maga logo Ikavodi ko koro wo yen fo gbogwo woro wa, nakoma gbogwo pi yen se?

†5.2: Dagom wila pye Filisiti tara fenne pe yarisungo gbogwo; Kiti 16.23; 1 Sami 31.10; 2 Kuro 10.10.

wɔfenne* naa mbele fuun pe maa yiin wa Dagɔn gbɔɔgo ki ni wa Asidɔdi ca, paa tanga wa yeyɔngɔ shɔn wi na, ali ma pan ma gbɔn nala.

⁶ A Yawe Yɛnɛle li si jɔɔgo gbɔɔgo wa Asidɔdi ca fenne pe na ma pe jɔɔ jɛnge, ma yaritinnde wa pe na konaa pe kanɔgara tara woolo pe na[†]. ⁷ Naa Asidɔdi ca fenne paa kaa ki yan ma, a pɛ sho fɔ: «Izirayeli* woolo Yɛnɛle li yɔn finliwe kesu wi se koro laga we yeri naa, katugu li yen na jɔɔgo gbɔɔgo waa woro naa we yarisunngo Dagɔn we na.» ⁸ A pɛ si tun Filisiti tara fenne teele pe ni fuun pe yeri ma pe gbogolo wa pe yeri, mɛɛ pe yewe ma yo fɔ: «Yingi we yaa pye Izirayeli woolo Yɛnɛle li yɔn finliwe kesu wi ni?»

A pɛ sho fɔ: «Ye ti we kari wi ni wa Gati ca.» Kì pye ma, a pɛ si kari wi ni wa Gati ca. ⁹ Eɛn fɔ, naa paa kaa wi lɛ ma kari wi ni wama, a Yawe Yɛnɛle li si yiri ki ca woolo pe kɔɔgo. Jɔɔgo gbɔɔgo la to pe na. Laa yaritinnde wa ca woolo pe ni fuun pe na, maga lɛ piile pe na fɔ ma saa ki wa lelele* pe na. ¹⁰ Kona, a pɛ si Yɛnɛle li yɔn finliwe kesu wi torogo wa Ekirɔn ca. Eɛn fɔ naa wila kaa gbɔn wa, a Ekirɔn ca woolo pɛ si je na jɔɔgi na yuun fɔ: «Pɛ pan Izirayeli woolo pe Yɛnɛle li yɔn finliwe kesu wi ni laga we yeri, jango mbe woro naa we woolo pe ni we gbo.»

¹¹ Poro fun, a pɛ si tun Filisiti tara fenne teele pe yeri ma pe gbogolo,

mɛɛ pe pye fɔ: «Ye Izirayeli woolo Yɛnɛle li yɔn finliwe kesu wi torogo. Ye sɔngɔɔ wi ni wa wi tara, jango wiga ka woro naa we woolo pe ni we ni fuun we gbo.» Kunwɔ jatere piriwen la pye ca woolo pe ni fuun pe na, katugu Yɛnɛle laa jɔɔgo gbɔɔgo wa pe na. ¹² Ali leele mbele paa koro pee ku, yaritinnde la pye na yinrigi pe na, na pe jɔɔ. Ca woolo paa pye na gbele na sagawa mba jaa, ki gbeere tɪla pye na yinrigi na kee wa yɛnɛle na.

Filisiti tara fenne paa yɔn finliwe kesu wi torogo wa Izirayeli tara

6 ¹ Yawe Yɛnɛle li yɔn finliwe kesu* wila yenge kɔɔshyen ko pye wa Filisiti tara fenne pe tara. ² Kona, a Filisiti tara fenne pɛ si pe saraga wɔfenne* naa pe jɛlefenne pe yeri ma pe yewe fɔ: «We yaa Yawe Yɛnɛle li yɔn finliwe kesu wi pye mɛle? We yaa ki pye yɛge nga na mbe suu torogo wa wi tara, yege yo we kan.»

³ A pɛ si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Na ye kaa jaa mbe Izirayeli* woolo Yɛnɛle li yɔn finliwe kesu wi torogo wila kee, yaga kaa torogo waga. Eɛn fɔ, yoo torogo ye kajɔɔgo gbegele saraga wɔ li yeri. Kona ye yaa sagala; pa ye yaa ki jɛn fun yingi na Yɛnɛle laa si pye na ye jɔɔ.»

⁴ A Leele pɛ si yewe ma yo fɔ: «Yingi kajɔɔgo kala yagawa saraga* we yaa wɔ li yeri?»

[†]5.6: 1 Sami 6.5.

A pè si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Ye yaa yaritinnde nda ti yè ta ti yanlɛrɛ kanɔurugo gbegele tɛ ni konaa tɛ sacuulo kanɔurugo ni, mbe yala Filisiti tara fɛnnɛ teele pe yɔn ki ni, katugu ki jɔlɔɔ kɪ gbɔn ye ni fuun ye na, yoro naa ye tara teele pe ni. ⁵Koni, ye yaritinnde ti yanlɛrɛ ta gbegele konaa sacuulo mbele pe yɛn na ye tara ti jogo pe yanlɛlɛ ni, yeri kan Izirayeli woolo Yɛnɔɛlɛ li yeri yeli sɔn. Pa kona li yaa jɔlɔɔ gbɔɔ ki laga yoro naa ye yarisunndo konaa ye tara ti na. ⁶Yaga ka ye kotogo ki nɔɔban ye yɛɛ na paa yɛɛ nɔɔ na Ezhipiti tara fɛnnɛ poro naa Farawɔn* wi ni pàa ki pye we. Ye nawa to ki na fɔ ki Yɛnɔɛlɛ làa pe jɔlɔ, fɔ a pè saa Izirayeli woolo pe yaga, a pè kari. ⁷Koni, ye wotoro fɔnɔ nɔnɔba gbegele, ye nanɛɛlɛ shyen yigi, mbele pe piile pe yɛn na wɔnri pe na, pe fa si nɛrɛ tunɔɔ pyetige* pɔ pe na faa; ye wotoro wi pɔ pe na. Eɛn fɔ ye kari pe pire ti ni wa nandanga. ⁸Ye Yawe Yɛnɔɛlɛ li yɔn finliwɛ kesu wi le yoo le wa wotoro wi ni. Ye kesu wa tɛɛ le wi tanla. Yaara nda yè gbegele tɛ ni mberi wɔ Yɛnɔɛlɛ li yeri kajɔɔɔ kala yagawa saraga, yeri le wa wi ni. Ko pɔnɔ na, yoo yaga wila kee. ⁹Ye sila wi wele, na yaga wi yan wi konɔ li le na kee wa Izirayeli tara konlɔ li yeri, ma wa Beti Shemeshi ca ki yeri, ko yaa ki naga we na fɔ pe Yɛnɔɛlɛ lo lìgi jɔlɔɔ gbɔɔ nɔɔ ki ni fuun ki wa we na. Nakosima

we yaa ki jɛn mbe yo fɔ lo ma. Eɛn fɔ, ki jɔlɔɔ gbɔɔ kɪ to we na jaga wi†.»

¹⁰A Filisiti tara fɛnnɛ pè si tanga ki sɛnrɛ ti na. Pàa nanɛɛlɛ shyen yigi, mbele napire la pye na wɔnri pe na, ma wotoro wi pɔ pe na, mɛɛ saa pe pire to tɔn wa nandanga ki ni. ¹¹A pè si Yawe Yɛnɔɛlɛ li yɔn finliwɛ kesu wi le wa wotoro wi ni konaa kesu pige ki ni, ko nɔɔ tɛ sacuulo poro naa yaritinnde yanlɛrɛ tɪla pye wa wi ni we. ¹²A nanɛɛlɛ pè si Beti Shemeshi ca konɔ li le ma sin perew na kee. Pàa sin ki konɔ nɔnɔba li ni na gbele na kee. Pe sila kɛ mbe kari kalige na nakoma kamɛnɔɛ na. Filisiti tara fɛnnɛ teele pàa pye na tanri pe pɔnɔ na fɔ ma saa gbɔn wa Beti Shemeshi ca konlɔ li na.

¹³Beti Shemeshi ca woolo pàa pye na bile* wi kɔɔn wa gbunlundɛɛ ki ni. A pè si kaa yɛɛ yirige ma wele, mɛɛ yɔn finliwɛ kesu wi yan. A pe nawa pè si yinɔɔi fɔ jɛnɔɛ. ¹⁴A wotoro wɪ si saa gbɔn wa Beti Shemeshi ca fɛnnɛ nɔɔa Zhozuwe wi kɛrɛ, mɛɛ yere wa sinndeligbɔɔ ka tanla. A pè si wotoro wi kanɔɔɔɔ tɪ kɔɔnɔ ma nanɛɛlɛ pe wɔ saraga sogowogo* Yawe Yɛnɔɛlɛ li yeri. ¹⁵A Levi setirige piile* pèlɛ si Yawe Yɛnɔɛlɛ li yɔn finliwɛ kesu wi wɔ wa wotoro wi ni konaa yaara nda pàa gbegele tɛ ni tɪla pye kesu pige nɔɔ ni ki ni. A pè siri tɛɛ wa sinndeligbɔɔ ki na.

†6.9: Zhou 15.10; 26.16.

Ki pilige ki ni, a Beti Shemeshi ca woolo pè si saara sogoworo naa saara ta yege wɔ Yawe Yenɲele li yeri†. ¹⁶ Naa Filisiti tara fenne teele kanɲurugo pàa kaa ko yan ma, a pè si songɔɔ wa Ekiron ca ki pilige nungba ki ni. ¹⁷ Filisiti tara fenne pàa te yartinnde yanlere nda kan Yawe Yenɲele li yeri, mari pye pe kajɔɔɔ ki kala yagawa jasaara, tila pye kanɲurugo ma yala pe cagbɔɔ ti ni: Asidodi ca wogo nungba, Gaza ca wogo nungba, Asikalɔn ca wogo nungba, Gati ca wogo nungba konaa Ekiron ca wogo nungba. ¹⁸ Filisiti tara fenne teele kanɲurugo pàa pye cara nda go na, nda pàa malaga sigemboro kan mari maga konaa kapire ti ni, ti nungba nungba pyew tila te sacuulo yanleele kan ma yala ti yɔn ki ni. Pàa Yawe Yenɲele li yɔn finliwe kesu wi tɛge sinndeligbɔɔ ɲga na, wa Beti Shemeshi ca fenne naɲa Zhouzuwe wi kere, ki yen wa fɔ ma pan ma gbɔn nala, na leele pe nawa tuun ki kala li ni.

¹⁹ Yawe Yenɲele làa jɔlɔɔ wa Beti Shemeshi ca woolo pe na, katugu pàa wele wa yɔn finliwe kesu wi nawa. Yawe Yenɲele làa nambala nafa taanri ma yiri ke gbo†. A leele pè si kunwɔ pi gbele, katugu Yawe Yenɲele làa jɔlɔɔ gbɔɔ wa pe na. ²⁰ A Beti Shemeshi ca woolo pè sho fɔ: «Ambɔ wi mbe ya yere

Yawe Yenɲele li yege sɔɔwɔ, lo na li yen kpoyi we? We mbe ya kari yɔn finliwe kesu wi ni se yeri mboo wɔ laga we yeri?» ²¹ A pè si leele tun wa Kiriyaati Yeyarimu ca woolo pe yeri ma pe pye fɔ: «Filisiti tara fenne pè songɔɔ ma pan Yawe Yenɲele li yɔn finliwe kesu wi ni, ye pan yoo le ye kari wi ni wa ye yee yeri.»

7 ¹ A Kiriyaati Yeyarimu ca woolo pè si pan ma Yawe Yenɲele li yɔn finliwe kesu* wi le ma kari wi ni wa Abinadabu go, wa tinndi wi na. A pè suu pinambyɔ Eleyazari wi tɛge wila Yawe Yenɲele li yɔn finliwe kesu wi kɔɔsi.

Samiyeli wila pye Izirayeli woolo pe kiti kɔnfɔ

² Kila mɔ, ye le nafa lo la toro, naa pàa kari Yawe Yenɲele li yɔn finliwe kesu wi ni wa Kiriyaati Yeyarimu ca we. A Izirayeli* woolo pè si kaa naga lagajaa mbe pan Yawe Yenɲele li kɔɔɔ. ³ Kona, a Samiyeli wì si Izirayeli woolo pe ni fuun pe pye fɔ: «Na kaa pye ye yen na jaa mbe songɔɔ mbe pan Yawe Yenɲele li kɔɔɔ ye kotogo ki ni fuun ni, pa kona yarisunndo nda ti yen ye yeri ma yiri cɛngele kele yege ni, yeri wa konaa yarisunndo Asitarite* ti ni. Ye mara Yawe Yenɲele li na ye kotogo ki ni fuun ni, yaa tunɲgo piin lo nungba kan.

†6.15: Dete 10.8; Zhouzu 21.16.

†6.19: ɲga kɔ yo fɔ: *Yawe Yenɲele làa lere nafa taanri ma yiri ke gbo*, Yenɲele senre sewelele pe ni, ki yen ma yɔnɔɔ wa ma yo fɔ Yawe Yenɲele làa lere waga nafa shyen ma yiri ke naa nafa taanri ma yiri ke (50 070) gbo.

Pa kona, li yaa ye sho Filisiti tara fenne pe kee.»⁴ A Izirayeli woolo pè si yarisunndo Baali* naa Asitarite ti wa mari wo wa pe yee sɔgɔwɔ, nɛɛ tunngo piin Yawe Yɛnɛɛle lo nunɔba kan.

⁵ Ko punɔ na, a Samiyeli wì si pe pye fɔ: «Ye Izirayeli woolo pe ni fuun pe gbogolo wa Mizipa ca, mi yaa Yawe Yɛnɛɛle li yenri ye kan†.»

⁶ A pè si gbogolo wa Mizipa ca, mɛɛ tɔnmɔ ko ma wo tara† le Yawe Yɛnɛɛle li yegɛ sɔgɔwɔ. Pàa yɛnɛɛle* ki pilige ki ni, ma pe kapere ti yo ma yo fɔ: «Wè kapege pye Yawe Yɛnɛɛle li na.» Samiyeli wila pye Izirayeli woolo pe kiti kɔnfɔ wa Mizipa ca.

⁷ Naa Filisiti tara fenne pàa kaa ki logo ma yo Izirayeli woolo pè gbogolo wa Mizipa ca, a Filisiti tara teeɛle pè si kari sa to Izirayeli woolo pe na. Naa Izirayeli woolo pàa kaa ki wogo ki logo, a pè si fye Filisiti tara fenne pe yegɛ. ⁸ A pè si Samiyeli wi pye fɔ: «Maga ka Yawe Yɛnɛɛle, we Yɛnɛɛle li yenrewe pi yaga we kan, jaŋgo li we sho Filisiti tara fenne pe kee.» ⁹ A Samiyeli wì si simbapyɔ ŋa wi fa laga yinne na wa yigi maa pye saraga sogowogo* Yawe Yɛnɛɛle li yeri. Kona, a wì si Yawe Yɛnɛɛle li yenri Izirayeli woolo pe kan. A lɛ suu yenrewe

pi logo. ¹⁰ Ma Samiyeli wi ta wila pye na saraga sogowogo ki woo sanga ŋa ni, a Filisiti tara fenne pè si pan mbe to Izirayeli woolo pe na. Eɛn fɔ ki pilige ki ni, a Yawe Yɛnɛɛle lɛ si yɛnɛɛle gbanlaga pye ŋgbanga Filisiti tara fenne pe na, a pe sunndo wì si kɔn pe na, fɔ a Izirayeli woolo pè ya pe ni. ¹¹ A Izirayeli woolo pè si yiri wa Mizipa ca ma Filisiti tara fenne pe purɔ, fɔ ma saa gbɔn wa Beti Kari ca ki punɔ na, ma ya pe ni pew.

¹² A Samiyeli wì si sinndeɛɛge ka le maga yerege wa Mizipa naa Shenɛ ca sɔgɔwɔ pi ni, maga mege taga naga yinri Ebeni Ezeri†, ma yo fɔ: «Yawe Yɛnɛɛle lɛ we saga fɔ ma pan ma gbɔn namena.» ¹³ A Filisiti tara fenne pè si go sogo, pe sila ka pan mbe ye naa wa Izirayeli tara. Katugu ma Samiyeli wi ta yinwege na, Yawe Yɛnɛɛle lɛa pye na malaga gbɔɔn Filisiti tara fenne pe ni. ¹⁴ Cara nda Filisiti tara fenne pàa sho Izirayeli woolo pe yeri, a ti si sɔngɔɔ Izirayeli woolo pe na, maga le wa Ekiron ca ki na fɔ ma saa gbɔn wa Gati ca ki na, ma pinle ti kanɔgara na lara ti ni. Izirayeli woolo pàa pe tara ti ni fuun ti sho Filisiti tara fenne pe yeri. A yeyinɔge si ye Izirayeli woolo naa Amɔri cenle woolo pe sɔgɔwɔ.

†7.5: Kiti 20.1; 21.1.

†7.6: Mbe tɔnmɔ ko mbe wo Yawe Yɛnɛɛle li yegɛ sɔgɔwɔ, ki kapyegɛ ki kɔɔ wi woro ma filige. Kana pàa ko pye mbe pe yee pye kpoyi, nakoma mbe pe nawa senre to yo Yawe Yɛnɛɛle lo kan.

†7.12: Maga logo Eburuye senre ti ni Ebeni Ezeri ko kɔɔ wo yen sinndeɛɛge ŋga ki maa sagawa kaan.

¹⁵ Samiyeli wila pye Izirayeli woolo pe kiti kɔnfɔ wi yinwege piliye yi ni fuun yi ni. ¹⁶ Kila pye, yeɛ pyew wi ma yiri mbe kari wa Beteli ca, mbe toro wa Giligali ca konaa wa Mizipa ca, na Izirayeli woolo pe kiti kɔnkagala ke yeɛ woo wa ki cara ti ni fuun ti ni†. ¹⁷ Ko pɔngo na, wi mɛɛ sɔngɔɔ ma kari wa wi go, wa Arama ca. Pa wila pye na Izirayeli woolo pe kiti kɔnkagala ke yeɛ woo wa. Wila saraga wɔsaga* ka kan wa Yawe Yenɲele li kan.

SAMIYELI WO NAA WUNLUNANJA SAWULI PE KALA

8--15

**Izirayeli woolo paa pye na jaa
wunluwa mbe cen pe go na**

8 ¹ Naa Samiyeli wila kaa le, a wi suu pinambiile pe tege paa Izirayeli* woolo pe kiti kɔnkagala ke yeɛ woo. ² Wi pinambyɔ kɔngbanja paa pye naa yinri Zhoueli, na shyen woo wi yinri Abiya. Paa saa cen wa Berisheba mbaa kiti kɔnkagala ke yeɛ woo. ³ Eɛn fɔ pe sila pye na tanri wa pe to wi tulugo ki ni. Penjara wogo kila gbɔgo pe yeri. Paa pye na yarikanra shoo na kiti wi kɔɔn na tɔnni kaselege ki na. ⁴ Ki kaa pye ma, a Izirayeli lelɛɛle* pɛ si pe yeɛ gbogolo, mɛɛ kari Samiyeli wi

kɔɔgo wa Arama ca, ⁵ ma suu pye fɔ: «Wele, koni maa le makɔ. Ma pinambiile pe si woro na tanri wa ma tulugo ki ni. Koni wunluwa tege we go na wila we yeɛ sinni, paa yeɛ nga na ki maa piin wa cengele sanɲgala ke ni fuun ke ni†.» ⁶ Ki yenrewe mba paa yenri ma yo: «Wunluwa tege we go na wila we yeɛ sinni» ki sila Samiyeli wi ndanla. A wi si Yawe Yenɲele li yenri. ⁷ A Yawe Yenɲele li si Samiyeli wi yɔn sogo ma yo fɔ: «Senre nda leele mbele paa yuun ti logo, ma yenle nga fuun pɛ yo ki na; katugu mboro ma pɛ je ma na, eɛn fɔ muwi pɛ je na na. Pe woro na jaa mbe pye pe wunluwa naa. ⁸ Kala na pe yen na piin ma na li nungba lo pɛ pye na na, maga le pilige nga ni mila pe yirige wa Ezhipiti tara fɔ ma pan ma gbɔn nala. Pɛ je na na ma saa na tunngo piin yarisunndo ta yeɛ kan. ⁹ Ki kala na koni, nga paa yenri ma yeri, ki pye pe kan. Eɛn fɔ wunluwa na wi yaa cen pe go na, nga ki daga mbaa piin wi kan, ma pe yeri ki wogo ki na.»

¹⁰ Senre nda fuun Yawe Yenɲele laa yo, a Samiyeli wi siri yo mbele paa pye na wunluwa wi yenri wi yeri pe kan. ¹¹ Wila pe pye fɔ: «Wunluwa na wi yaa cen ye go na, nga ki daga mbaa piin wi kan ki nga: «Wi yaa ye pinambiile pe yigi mbe pe pye wi wotoroye mbele shɔnye maa

†7.16: Zhouu 4.19; Kiti 20.18,26.

†8.5: Dete 17.14.

tilele pe fevenne, konaa mbe pele pye paa fee wi yeera wotoro wi yege paa pingbaanla yen. ¹²Wi yaa pele tege pe pye teelee malingbɔɔnɔ waga kelengele (1 000) go na, mbe pele tege malingbɔɔnɔ nafa shyen ma yiri ke ke go na. Wi yaa pele tege paa fali wi kan, paa wi yarilire ti koon wi kan konaa paa wi malingbɔnyaara ti gbegele naa wi wotoroye tunngo pyeyaara ti ni. ¹³Wi yaa ye sumborombiile pe le mbe pe pye nuwo taanyaara gbegelefenne, naa sogofenne konaa buru fɔfenne. ¹⁴Wi yaa ka ye keere, naa ye ezen* keere konaa ye oliviye tire keere tiyɔnɔ ti sho ye yeri mberi kan wi legbɔɔɔ pe yeri. ¹⁵Wi yaa kaa ye keere yarilire to naa ye ezen tiire pire yaga* wi shoo mbaa wi kaan wi fannga fenne naa wi legbɔɔɔ pe yeri. ¹⁶Wi yaa kaa ye tunmbyeele nambala naa jeele, naa ye lefɔnmbɔɔ mbele pe yen fannga ni† konaa ye sofilele pe lee pe saa tunngo piin wi kan. ¹⁷Wi yaa kaa ye yaayoro yaga wi shoo, ye yaa ka pye wi kulolo. ¹⁸Ki wagati wi ni, ye yaa kaa gbele wunluwo ɲa ye wo wi kala na. Een fo Yawe Yenjele li se ka logo ye yeri.» »

¹⁹A Izirayeli woolo pe si je, pee yenle mbe Samiyeli wi yerewe senre ti logo. A pe sho fo: «Ko si we jori. Waa jaa wunluwo mbe cen we go na. ²⁰Waa jaa paa we yege

sinni paa cengele sanngala ke yen. We wunluwo wi yaa la we kiti konkagala ke yege woo, mbe pye we yekelewe mbaa malaga gbɔɔn we ni ja.» ²¹A Samiyeli wi si senre nda fuun leele paa yo ti logo, mee saa ti ni fuun yo Yawe Yenjele li kan. ²²A Yawe Yenjele li suu yon sogo ma yo fo: «Yenle pe senre ti na, ma wunluwo tege pe go na.» Ko pungo na, a Samiyeli wi si Izirayeli woolo pe pye fo: «Ye ni fuun nungba nungba ye songoro yaa kee ye cara.»

Sawuli wila saa fili Samiyeli wi ni

9 ¹Benzhame cenle woolo naɲa wa la pye wa, paa pye naa yinri Kishi. Kishi to wo lawi ɲa Abiyeli. Abiyeli to wo lawi ɲa Zerɔri. Zerɔri to wo lawi ɲa Bekorati. Bekorati to wo lawi ɲa Afya. Kishi wila pye malaga gbɔnfo welewe. ²Kishi wi pinambyo wa la pye wa, paa pye naa yinri Sawuli, lefɔnɲo tiyɔɔn lawi. Izirayeli* woolo pe ni, wa kpe sila yon paa wo yen. Wila si tɔnɔ ma we pe ni fuun pe na.

³Pilige ka, a wi to Kishi wi sofile neele pe si pungo. A wi suu pinambyo Sawuli wi pye fo: «Yiri ma tunmbyee wa le wi pinle ma ni, ma kari ma sa sofile neele pe lagaja.» ⁴A Sawuli wi si saa Efirayimu tara yanwira ti yanri, ma Shalisha tara ti yanri, wii

†8.16: Laga ki verise ɲa wi ni ɲa ki yo fo: *Ye lefɔnmbɔɔ mbele pe yen fannga ni*, wa Yenjele senre sewe ɲa wi yen Gireki senre ni wi ni, pege yonlogo wa ma yo fo «ye nere».

sofile n̄ēle pe yan wa. A w̄i si Shalimu tara ti k̄on ma yiri, ma saa Benzham̄e tara ti k̄on ma yiri, wii pe yan wa fun. ⁵Naa p̄aa ka saa gb̄on wa Zufu tara, a Sawuli w̄i suu tunmbyee ṅa w̄ila pinle wi ni wi pye f̄o: «Pan we s̄onḡo, nakoma na to wi yaa kanṅa mbaa jatere piin woro wogo ko na mbe f̄eḡe sofilele n̄ēle poro wogo ko na.»

⁶A wi tunmbyee w̄i suu ȳon sogo ma yo f̄o: «Wele, Yenṅele lere yen laga ki ca ṅga ki ni. Wi yen lere ṅa pe maa jate. Wiga sen̄re nda fuun yo, ti mari ȳē ȳon fili. Shokari we saa yan, kana kon̄o na we yaa l̄e, wi yaa li naga we na.»

⁷A Sawuli w̄i suu pye f̄o: «M̄igi logo, ɛ̄n f̄o na waga kari, yinḡi we yaa sa kan Yenṅele lere wi yeri? We yaakara t̄i k̄o wa we kashara ti ni. Yarikanga woro we yeri we sa kan Yenṅele lere wi yeri. Yinḡi k̄i koro we yeri?» ⁸A tunmbyee w̄i si sen̄re ti l̄e ma Sawuli wi pye f̄o: «Wele, warifuwe pȳo yen laga na yeri, mi yaa wi kan Yenṅele lere wi yeri, jaṅgo kon̄o na we yaa l̄e wili naga we na.» ⁹Fafafa wa Izirayeli tara, na pe kaa kee sa Yenṅele li yewe pe ma yo f̄o: «Yoo kari wa lere ṅa wi maa yariyanra yaan wi yeri.» Nala mbele pe maa yinri Yenṅele ȳon sen̄re yofenne*, pa p̄aa pye na pe yinri ma. ¹⁰A Sawuli w̄i suu pye f̄o: «Ma jatere wi yen j̄eḡe. Shokari.» A p̄e si yiri na kee wa ca ṅga Yenṅele lere w̄ila pye ki ni.

¹¹Naa paa kaa na tinndi wi nuru na kee wa ca ki yeri sanga ṅa ni,

a p̄e si fili sumborombiile pele ni paa yinrigi mbe pan mbe ko. A p̄e si pe yewe ma yo f̄o: «Naṅa ṅa wi maa yariyanra yaan wi wa le?» ¹²A sumborombiile p̄e si pe ȳon sogo ma yo f̄o: «Ee, wi yen wa ye ȳeḡe. W̄i pan laga ca, katugu nala ca woolo paa saraga* woo wa Yenṅele gb̄oḡosaga ṅga wa tinndi wi na ki na. Yaa fȳēle.» ¹³Na yaga sa ye wa ca ki ni, ye yaa wi yan wa, sanni wi sa kari wa Yenṅele gb̄oḡosaga ṅga wa tinndi wi na ki na, mbe sa saraga suro ti li. Leele pe se ya mbaa nii na wi fa gb̄on wa gb̄en, katugu wo wi yaa duwaw saraga ki na, ko pun̄go na leele mbele p̄e yeri, pee j̄en paa nii. Na yaga kari f̄onf̄on ṅga, ye yaa saa t̄on le. ¹⁴A p̄e si kari wa ca ki ni. Pe yesaga wa ca, a p̄e si fili Samiyeli wi ni wila yinrigi wa ca na kee wa Yenṅele gb̄oḡosaga.

¹⁵Ma si yala, ki pilige ki ȳeḡe Yawe Yenṅele l̄aa ki naga Samiyeli wi na, sanni Sawuli wi sa pan ma yo f̄o: ¹⁶«Goto anme ȳeḡe, mi yaa Benzham̄e cenle woolo naṅa wa torogo laga ma yeri. Ma sinme kpoyi* wo wi na maa t̄eḡe to Izirayeli, na woolo pe go na. Wi yaa ka Izirayeli woolo pe sh̄o Filisiti tara fenne pe k̄e; katugu m̄ilan woolo pe j̄ol̄go ki yan, ma pe gbelege ki logo.»

¹⁷Naa Samiyeli w̄ila kaa Sawuli wi yan sanga ṅa ni, a Yawe Yenṅele l̄i suu pye f̄o: «Wele, naṅa ṅa wo m̄ila wi sen̄re yo ma kan ma yo wi yaa ka cen na woolo pe go na.» ¹⁸A

Sawuli wì si fulo wa Samiyeli wi tanla, wa ca ki mbogo yeyongo ki na, mæ wi pye fɔ: «Ma yæ yaga, ma naŋa ŋa wi maa yariyanra yaan wi go ki naga na na.»

¹⁹A Samiyeli wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Muwi mi yen yariyanra yanfɔ† we. Toro laga na yege, we kari wa Yenŋele gbogɔsaga ki na. Mboro naa ma tunmbyee wi ni ye yaa pinle mbe li laga na ni nala. Kagala ŋele fuun maa ma yæ yewe ke ni, goto pinliwe ni, mi yaa ke yege yo ma kan mbɔɔn yaga maa kee. ²⁰Sofile nœle mbele pè pungo, nala yen ki piliye taanri, pè pe yan, maga ka ma jatere wi piri ma yæ na poro wogo ko na. Eɛn fɔ, Izirayeli woolo pe yarijende ti ni fuun ti yen ambɔ woro? Ma sigi jen mbe jen mbe yo ti yen mboro naa ma to go woolo pe ni yoro woro wi le?» ²¹A Sawuli wì sho fɔ «Mi yo Benzhamɛ cɛnle woolo naŋa wo wawi mi? Ko cɛnle lo lì kologo Izirayeli cengele ke ni fuun ke ni. Na sege woolo poro pè kologo ma wɛ Benzhamɛ cɛnle woolo seye woolo pe ni fuun pe ni. Yinŋi na ma nœ ko sɛnre nda to yuun na ni?» ²²A Samiyeli wì si kari Sawuli wo naa wi tunmbyee wi ni, ma ye pe ni wa go ŋga pe yaa li ki ni. A wì si legbɔɔlɔ censaga kan pe yeri wa yege, wa leele mbele pàa yeri pe sɔgɔwɔ; poro la pye na kee lere nafa ma yiri ke yeri.

²³A Samiyeli wì si sɔgɔfɔ wi pye fɔ: «Kayinne na mɪla kan ma yeri ma yo mali tege li ye, pan li ni.»

²⁴A sɔgɔfɔ wì si pan jele lo naa nda ti ma taga li na ti ni†, mari tege Sawuli wi yege sɔgɔwɔ. A Samiyeli wì si Sawuli wi pye fɔ: «Ki kala na li nɔgɔ, naa mɪla leele pe yeri, tasaga ŋga kɪ tege ma kan koyi we. Ta kɔn maa kaa.» Kì pye ma, a Sawuli wì si li Samiyeli wi ni ki pilige ki ni. ²⁵Ko pungo na, a pè si yiri wa Yenŋele gbogɔsaga ki na ma sɔngɔwɔ wa ca. A Samiyeli wì si para Sawuli wi ni wa wi birigo ki go na†.

Samiyeli wila Sawuli wi tege wunluwɔ

²⁶Ki goto yirifaga ki na, a Samiyeli wì si Sawuli wi yeri wa wi birigo ki go na maa pye fɔ: «Yiri maa kee, mi yaa sɔɔn torogo.» A Sawuli wì si yiri na kee, a Samiyeli wì si pinle wi ni. ²⁷Naa pàa ka saa gbɔn wa ca ki kɔsaga, a Samiyeli wì si Sawuli wi pye fɔ: «Ki yo ma tunmbyee wi kan wi keli we yege.» A tunmbyee wì si keli pe yege ma lali pe ni.

A Samiyeli wì si Sawuli wi pye fɔ: «Koni yere namɛna, sɛnre nda Yenŋele lì yo, mi yaa ti yo ma kan.»

10¹Kona, a Samiyeli wì si sinme kugbolo na wila pan li le, mæ ki sinme pi wo wa Sawuli wi go ki na. Ko pungo na, a wì

†9.19: Faa pàa pye na Yenŋele yɔn sɛnre yofenne pe yinri yariyanra yanfenne.

†9.24: Eki 29.22, 27; Levi 7.32-33,35; Nɔmbu 6.20; 18.18.

†9.25: Wa Izirayeli tara, wa birigo ki go na, tifene li ma pye ma yinŋi. Kila pye na nambanŋa ka tugu wa na, mbege naga fɔ poo yigi jenge, pa pe maa yaara wɔ wa.

si keyen wa wi yɔlɔgɔ maa shari, mɛɛ yo fɔ: «Ki sinmɛ mba pì wo ma na, ko yɛn naga nari ma yo Yawe Yɛnɛlɛ lòn tɛgɛ to cɛnlɛ na li yɛn li woolo pe go na. [Mboro ma yaa la pe yɛgɛ sinni. Ma yaa ka pe shɔ pe juguye mbele pe yɛn ma pe maga pe kɛɛ. Ki sinmɛ mba pì wo ma na, po pi yɛn naga nari ma yo Yawe Yɛnɛlɛ lòn tɛgɛ to li woolo pe go na[†].] ²Na maga ka laga na na mbaa kee, ma yaa sa fili nambala shyen ni wa Arasheli fanga ki tanla, wa Zeliza ca, wa Benzhamɛ tara kɔnlɔ li na. Pe yaa ma pye mbe yo sofile nɛɛlɛ mbele màa kari sa lagaja, pè pe yan. Ma to wi woro na poro wogo ko jate naa, koni yoro wogo ko kùu jatere wi piri wi na. Wi yɛn naa yɛɛ yewe wi mbe pye mɛlɛ mbɔɔn yan.» ³Na maga yiri lema mbaa kee yɛgɛ, ma yaa sa gbɔn wa Tabɔri ca tigbɔgɔ ki na. Ma yaa fili nambala taanri ni, paa kee wa Beteli ca sa Yɛnɛlɛ gbɔgɔ. Pe ni, sikapigile taanri yɛn nungba yeri, buru taanri yɛn shyen woo wi yeri, duven lekasha nungba yɛn taanri woo wi yeri. ⁴Pe yaa ma shari mbe buru shyen kan ma yeri, ma yɛnlɛ pe na. ⁵Ko pɔngɔ na, ma yaa sa gbɔn wa Gibeya Eloyimu ca. Filisiti tara fɛnnɛ malingbɔɔnlɔ ngbelege ka yɛn wa. Na ma kaa yiin wa ca sanga ŋa ni, ma yaa fili Yɛnɛlɛ yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ* ngbelege ka ni, pè yiri wa Yɛnɛlɛ gbɔgɔsaga na tinri, ngɔni gbɔnfɛnnɛ, naa wegele

winfenne, naa pimbigile gbɔnfɛnnɛ konaa juru gbɔnfɛnnɛ yaa pye pe yɛgɛ. Pe yaa la Yɛnɛlɛ yɔn sɛnrɛ yuun. ⁶Kona Yawe Yɛnɛlɛ li yinnɛ li yaa ye ma ni, ma yaa la Yɛnɛlɛ yɔn sɛnrɛ yuun paa pe yɛn. Ma yaa kanŋga mbe pye lere wa yɛgɛ. ⁷Na ki kacɛn kagala ke ka ke yɛɛ yɔn fili ma kan sanga ŋa ni, maga kala na yan li daga pyewe ni, ma lo pye, katugu Yɛnɛlɛ li yaa pye ma ni. ⁸Ma keli na yɛgɛ ma kari wa Giligali ca, mi yaa ka taga ma na, mbe kari sa saara sogoworo* naa nayinmɛ saara* wɔ wa. Mala sige wa, fɔ sa gbɔn piliye kɔlɔshyen, fɔ mbe ka sa gbɔn wa ma na. Kona ŋga ma daga mbe pye, mi yaa ki yo ma kan.

Yɛnɛlɛ li yinnɛ làa ye Sawuli wi ni

⁹Kona, Sawuli wì si laga le Samiyeli wi tanla na kee. A Yɛnɛlɛ lɔ si Sawuli wi jatere wi kanŋga wi na. Kacɛn kagala ŋgele Samiyeli wila yo, a kè si pye ma ke yɛɛ yɔn fili ki pilige nungba ki ni. ¹⁰Sawuli wo naa wi tunmbyee wi ni, naa pàa ka saa gbɔn wa Gibeya ca, a pè si fili Yɛnɛlɛ yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ ngbelege ka ni. A Yɛnɛlɛ li yinnɛ lɔ si ye Sawuli wi ni. A wì si pinle pe ni, na Yɛnɛlɛ li yɔn sɛnrɛ yuun. ¹¹Mbele fuun pàa wi jɛn faa, mɛɛ kaa pan maa yan wila Yɛnɛlɛ li yɔn sɛnrɛ yuun Yɛnɛlɛ yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ sanmbala pe ni, pàa pye na

[†]10.1: Ki verise ŋa wi sɛnrɛ pɔngɔ woro ti woro wa Yɛnɛlɛ sɛnrɛ sɛwɛ lɛɛ ŋa wi yɛn Eburuye sɛnrɛ ni wi ni. Pa ti yɛn wa Gireki sɛnrɛ sɛwɛ lɛɛ wo naa Siriyaki sɛwɛ lɛɛ wi ni.

pe yɛɛ yewe na yuun fɔ: «Yingi kɪ ye Kishi pinambyɔ wi ni? Sawuli wo fun wɪ pye Yɛnɲɛle yɔn sɛnɛ yofɔ wi le?»

¹² A ki laga woolo, nunɲba sho fɔ: «Koni ambɔ mbe si pye pe tafɔ wo?» Pa ki yomiyɛle na làa ta le ma yo fɔ: «Sawuli wo fun wɪ pye Yɛnɲɛle yɔn sɛnɛ yofɔ wi le†?»

¹³ Naa Sawuli wila kaa kɔ Yɛnɲɛle yɔn sɛnɛ yomɔ pi na, a wɪ si kari wa Yɛnɲɛle gbɔɔsaga ki na.

¹⁴ A wɪ tojɛ wɪ si wo naa wi tunmbyee pe yewe ma yo fɔ: «Ye kari na se yeri?»

A Sawuli wɪ suu pye fɔ: «Wè kari na ma saa sofile nɛɛle poro lagaja. Ɛɛn fɔ, wee pe yan, a wè si kari ma saa Samiyeli wi yewe.»

¹⁵ A wɪ tojɛ wɪ suu pye fɔ: «Senɛ nda wɪ yo ye kan, yeri yɛɛ yo na kan.»

¹⁶ A Sawuli wɪ suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Wigi yo maga filige we kan fɔ sofile nɛɛle pè yan.» Ɛɛn fɔ, wunluwɔ wogo ŋga Samiyeli wila yo, Sawuli wɪ sila para ko wogo ko na.

Pàa Sawuli wi tɛɛ Izirayeli woolo pe wunluwɔ

¹⁷ Kona, a Samiyeli wɪ si Izirayeli* woolo pe yeri wa Yawe Yɛnɲɛle li yɛɛ sɔɔwɔ wa Mizipa ca†, ¹⁸ mɛɛ pe pye fɔ: «Yawe Yɛnɲɛle, Izirayeli woolo Yɛnɲɛle pa li yo yɛɛn fɔ: «Muwi mɪ ye yirige

wa Ezhipiti tara ma ye sho Ezhipiti tara fenne pe kɛɛ konaa ma ye sho wunlumbolo mbele fuun pàa pye na ye jɔlɔ pe kɛɛ.» ¹⁹ Ɛɛn fɔ, nala yoro yè je ye Yɛnɲɛle li na, lo na li ye sho ye jɔlɔgɔ kagala ke ni fuun naa ye tere ti ni fuun ti ni. Yèli pye ma yo ki daga ma wunluwɔ tɛɛ we go na. Kɪ kaa pye yɛɛn, koni ye pan ye toro Yawe Yɛnɲɛle li yɛɛ sɔɔwɔ cɛnle cɛnle, ko punɲo na, ye toro seye seye.»

²⁰ A Samiyeli wɪ si ti a Izirayeli cɛnɛle ke ni fuun nunɲba nunɲba kè toro. A pɛtɛ gbɔɔgɔ kɪ si Benzhamɛ cɛnle lo wɔ†. ²¹ A wɪ si ti a Benzhamɛ cɛnle woolo pè pan ma toro seye seye Yawe Yɛnɲɛle li yɛɛ sɔɔwɔ. A pɛtɛ gbɔɔgɔ kɪ Matiri sege ko wɔ. Ko punɲo na, pɛtɛ gbɔɔgɔ kɪ si Kishi pinambyɔ Sawuli wɪ wɔ wa ki sege ki ni. Ɛɛn fɔ, a pè suu lagaja pe suu yan. ²² Kona, a pè si Yawe Yɛnɲɛle li yewe ma yo fɔ: «Naja wa yɛɛ mbe pye wa, ŋa wɪ pan laga le?»

A Yawe Yɛnɲɛle li sho fɔ: «Ee, wi yɛn ma lara wa tuguro ti sɔɔwɔ, ye sa wele wa.» ²³ A pè si fe ma saa wi lɛ ma pan wi ni wa leele pe sɔɔwɔ. Wila tɔnɔ ma wɛ leele pe ni fuun pe na. ²⁴ A Samiyeli wɪ si leele pe pye fɔ: «Ye wele, naja ŋa wo Yawe Yɛnɲɛle li wɔ ye kan. Wi yɔɔgɔ woro laga Izirayeli woolo pe ni fuun pe sɔɔwɔ.»

†10.12: 1 Sami 19.23-24.

†10.17: Kiti 20.1; 21.1; 1 Sami 7.5.

†10.20: 1 Ɛki 28.30; Sami 2.28; Zhou 7.15-18.

A leele pe ni fuun pè si jɔrɔɔ ma yo fɔ: «Yenɲele sa yinwetɔnɔɔ kan wunlunaɲa wi yeri.»

²⁵Ŋga wunlunaɲa wi daga mbaa piin, a Samiyeli wì sigi yege yo pe kan. Ko puɲgo na, a wì sigi senre ti yɔnɔɔ sewe wa na maa tege wa Yenɲele li go ki ni, wa Yawe Yenɲele li yege sɔɔwɔ. Ko puɲgo na, a wì si leele pe yaga, a pe ni fuun nungba nungba pè sɔngɔɔ pe cara†. ²⁶A Sawuli fun wì si sɔngɔɔ wa wi yeri, wa Gibeya ca. Yenɲele làa para nambala kotogofenne pe ni, a pè pinle wi ni ma kari. ²⁷Konaa ki ni fuun, lejagala pèle la ta wa ma yo fɔ: «Ki naɲa ɲa, wo mbe ya mbe we sho mele?» A wì si pe mben, pe sila yarikanra kan wi yeri. Een fɔ Sawuli wi sila ki kala li jate.

Sawuli wìla ya Amɔ cɛnle woolo pe ni

11 ¹Kona, a Amɔ cɛnle woolo naɲa Nahashi wì si pan maa malingbɔɔnɔ cɛnsaga ki kan ma Yabeshi ca ki maga mbe to ki na, wa Galaadi tara†. A ca woolo pe ni fuun pè si Nahashi wi pye fɔ: «Yɔn finliwe* le we ni, pa we yaa la kulowo tunɲgo piin ma kan.»

²A Amɔ cɛnle woolo naɲa Nahashi wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Mi yaa yɔn finliwe le ye ni yege ɲga na ki ɲga: «Mi yaa ye ni fuun ye kalige yenmbigile† ke

yaari mbe ta mbe fere wa yoro Izirayeli* woolo ye ni fuun ye na.»

³A Yabeshi ca lelele* pè suu pye fɔ: «Piliye kɔɔshyen kan we yeri, we yaa pitunmbolo torogo wa Izirayeli tara ti lagapyew; na lere si pan mbe we saga, pa we yaa we yee le ma kee.»

⁴A pitunmbolo pè si saa gbɔn wa Gibeya, Sawuli wi ca ye, mee ki senre ti yege yo ca woolo pe kan. A ca woolo pè si to na gbele fɔ jenge. ⁵Kila yala cɛ Sawuli wì yiri wa kere na yiin wo naa wì nere ti ni. A wì si pe yewe ma yo fɔ: «Yingi na, a leele pe ni fuun pe nee gbele?» A pè si senre nda Yabeshi ca fenne pàa yo ti yege yo wi kan. ⁶Naa Sawuli wìla kaa ki senre ti logo, a Yawe Yenɲele li yinne lè si ye wi ni. A wi nawa pì si ngban fɔ jenge. ⁷A wì si nere shyen yigi mari gbo mari kɔɔnɔ curo curo mee ki kara ti kan pitunmbolo yeri pe kari ti ni Izirayeli tara ti lagapyew ki ni, pe sari kan leele pe yeri, pe pe pye fɔ: «Na lere ɲa ka je mbe yo wi se taga Sawuli naa Samiyeli pe na, mbe sa malaga ki gbɔn, pa wi nere ti yaa pye yeen.» A Yawe Yenɲele lè si fyere gbɔɔ lenge Izirayeli woolo pe ni.

A pè si pe yee gbogolo ma pye paa lere nungba yen. ⁸A Sawuli wì si pe jiri wa Bezeki ca. Izirayeli cengele woolo mbele pàa pye wa

†10.25: Dete 17.14-20.

†11.1: Zhenɛ 19.38; Dete 2.19,37; Zhozu 12.1; Kiti 3.13; 11.4-33.

†11.2: Kiti 16.21.

yɔnlɔparawa kamɛŋge kɛɛ yeri pàa pye lere waga cɛnme taanri (300 000). Zhuda cɛnle woolo poro la pye lere waga nafa ma yiri kɛ (30 000). ⁹A pɛ sɪgi yo pitunmbolo mbele pàa yiri wa Yabeshi ca pe kan ma yo pe saga yo pe sefenne pe kan fɔ: «Goto yɔnlɔ ŋgbanga na, ye yaa shɔ.» A pitunmbolo pɛ si saa ki senrɛ ti yo pe sefenne pe kan. A pe nawa pì si yinŋi fɔ jɛŋge. ¹⁰A Yabeshi ca fenne pɛ si Amɔ cɛnle woolo pe pye fɔ: «Goto we yaa we yɛɛ le ye kɛɛ, kona ye we pye paa yɛge ŋga na ki ye ndanla we.»

¹¹Ki goto, a Sawuli wì suu woolo pe walagi, a pɛ yiri tɛgesaga taanri. Sanni laga ki sa laga, a pɛ si kari wa Amɔ cɛnle woolo pe malingbɔɔnlɔ censaga ki ni ma saa to pe na. Pàa Amɔ cɛnle woolo pe gbo fɔ ma saa gbɔn yɔnlɔ ŋgbanga ki na. Mbele pàa ta ma shɔ, pɛ si gbɔn ma jaraga, fɔ yɛɛ leele shyen sila ya mbe pinle pe yɛɛ ni konɔ nungba.

¹²Kona, a Izirayeli woolo pɛ si Samiyeli wi pye fɔ: «Leele mbele pàa yo Sawuli wi se cɛn we go na wunluwɔ, pe yɛn se yeri? Ye pe le we kɛɛ we yaa pe gbo.» ¹³Ɛɛn fɔ, a Sawuli wì sho fɔ: «Lere si daga mbe gbo ki nala pilige ŋga ki na, katugu Yawe Yɛnɛle li Izirayeli woolo pe shɔ nala.»

¹⁴A Samiyeli wì si leele pe pye fɔ: «Ye pan we kari wa Giligali ca, we sa Sawuli wi tɛge wunluwɔ pi na naa fɔnŋgɔ.» ¹⁵A leele pe ni fuun pɛ si kari wa Giligali ca, ma saa Sawuli wi tɛge wunluwɔ naa fɔnŋgɔ

Yawe Yɛnɛle li yɛge sɔgɔwɔ. A pɛ si nayinme saara* wɔ Yawe Yɛnɛle li yeri. Ko punɔ na, a Sawuli wo naa Izirayeli woolo pe ni fuun pe ni, pe nɛɛ yɔgɔri fɔ jɛŋge.

Samiyeli wi senyoro punɔ woro

12 ¹Kona, a Samiyeli wì si Izirayeli* woolo pe ni fuun pe pye fɔ: «Ye wele, ŋga fuun yɛ yɛnri na yeri, m̀ ki ni fuun ki pye ye kan. M̀ wunluwɔ tɛge ye go na. ²Koni, wunluwɔ ŋa wi yaa la ye yɛge sinni wi ŋa. Mi wo na, m̀ le, a na yinzire tì filige. Na pinambiile poro na, pe yɛn laga ye ni. M̀ ye yɛge sin maga le wa na punwe sanga wi ni fɔ ma pan ma gbɔn nala. ³Mi ŋa m̀ yere na ye yɛge sɔgɔwɔ. Na kaa pye m̀ kala la pye wa na ye ni, yanla jɛrɛgi yɛge yo na Yawe Yɛnɛle lo naa wunluwɔ ŋa lì wɔ pe yɛge na. Mi nɛge shɔ nakoma sofile shɔ wa yeri le? Ambɔ m̀ fanla ma li? M̀lan fanŋga ki tɛge ma ambɔ jɔlɔ? M̀ yarikanga shɔ ambɔ yeri ye ni, mala yɛnɛle ke tɔn wi kapyɛge ki na? Yɛge yo na kan, mi yaa yaara nda m̀ shɔ dufile ti sɔngɔrɔ ye na.»

⁴A pɛ suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Mɛɛ we fanla mbe we li, mɛɛ sɔɔn fanŋga ki tɛge mbe we jɔlɔ, mɛɛ si yaraga ka kpe shɔ lere yeri.»

⁵A Samiyeli wì sho naa fɔ: «Yawe Yɛnɛle li yɛn sɛrɛfɔ ye wogo ki na; wunlunana ŋa lì wɔ wi yɛn sɛrɛfɔ fun nala, fɔ yɛɛ jɛrɛgisaga yan na na kala la kpe ni.»

A leele pè suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Ee, Yawe Yɛnɛle li yen sɛrɛfɔ.»

⁶A Samiyeli wì si leele pe pye fɔ: «Yawe Yɛnɛle lo làa Moyisi naa wi ndɔ Arɔn* pe tɛgɛ ma ye teleye pe yirige wa Ezhipiti tara†. ⁷Koni ye pan ye yere Yawe Yɛnɛle li yege sɔgɔwɔ. Kajɛngɛ kagala nɛle li pye ma yoro naa ye teleye pe ni ye shɔ, mi yaa ke yo ye kan. ⁸Zhakɔbu wi karingɔlɔ wa Ezhipiti tara, jɔlɔgɔ ki kala na, a yè teleye pè si gbele ma Yawe Yɛnɛle li yeri li pe saga†. A Yawe Yɛnɛle li si Moyisi naa Arɔn pe torogo, a pè saa pe yirige wa Ezhipiti tara ma pan ma cɛnsaga kan pe yeri laga ki tara nda we yen laga ti ni. ⁹Ɛɛn fɔ, a pè si je Yawe Yɛnɛle, pe Yɛnɛle li na. Ki kala na, làa pe le Sisera ɲa wila pye Hazɔri ca malingbɔɔnɔlɔ pe to wi kɛɛ, naa Filisiti tara fenne konaa Mowabu tara wunlunaɲa wi ni pe kɛɛ, a pè malaga gbɔn pe ni†. ¹⁰Kona, a pè si gbele ma Yawe Yɛnɛle li yenri ma yo fɔ: «Wè kapege pye, katugu wè Yawe Yɛnɛle li wa ma saa na yarisunndo Baali* naa Asitarite* ti gbogo. Koni we shɔ we mbenfenne pe kɛɛ, pa we yaa la tunngo piin ma kan†.» ¹¹Kona,

a Yawe Yɛnɛle li si Yerubaali†, naa Bedan†, naa Zhɛfite† konaa mi Samiyeli we torogo ye kan, mɛɛ ye shɔ ye mbenfenne mbele pàa pye ma ye maga pe kɛɛ, a yè si cɛn laga tara ti ni yeyinngɛ na pɔw. ¹²Ɛɛn fɔ naa yàa kaa ki yan Amɔ cɛnle woolo pe wunlunaɲa Nahashi wì pan mbe to ye na malaga ni, a yè si pan mala pye fɔ: «We se ya koro korowo mba po na, wunluwɔ daga mbe cɛn we go na,» ma si yala Yawe Yɛnɛle, ye Yɛnɛle le, lo làa pye ye wunluwɔ we†. ¹³Koni ye wunluwɔ wi ɲa, ɲa yè wɔ konaa maa yenri. Yawe Yɛnɛle lo lùu tɛgɛ ye go na. ¹⁴Na ye kaa fyɛ Yawe Yɛnɛle li yege, mbaa tunngo piin li kan konaa mbaa nuru li yeri, na yee yiri mbe je Yawe Yɛnɛle li sɛnrɛ ti na, yoro naa ye wunluwɔ ɲa wì cɛn ye go na wi ni, na yaga taga Yawe Yɛnɛle, ye Yɛnɛle li na, kala pyew li yaa yɔn ye kan. ¹⁵Ɛɛn fɔ na ye woro na nuru Yawe Yɛnɛle li yeri, na yaga yiri mbe je li ɲgasegele ke na, pa Yawe Yɛnɛle li yaa jɔlɔgɔ wa ye na paa yege ɲga na làa jɔlɔgɔ wa ye teleye pe na we. ¹⁶Koni ye koro na bere na ki laga ɲga ki na, ye kafɔnnɔ kagbɔgɔ ɲga Yawe Yɛnɛle li yaa pye ki yan. ¹⁷Bile* kɔnsanga

†12.6: Ɛki 6.26.

†12.8: Ɛki 2.23.

†12.9: Kiti 3.12; 4.6; 13.1.

†12.10: Kiti 10.10-15.

†12.11: Yerubaali wo nungba wo pàa pye na yinri Zhedewɔn; Kiti 7.11.

†12.11: Bedan wo nungba wo pàa pye na yinri Baraki; Kiti 4-5.

†12.11: Zhɛfite sɛnrɛ ti yen wa Kiti 11.1--12.7 laga ki ni.

†12.12: 1 Sami 8.19.

wo ma we yen yeen, tisaga nœ pan? Mi yaa si Yawe Yennele li yenri li yennele gbaanra yirige, mbe ti tisaga mbe pan, jango yege jen konaa yege yan, fɔ nga yè pye ma wunluwo yenri, ki yen kapegbɔgo Yawe Yennele li yege na.»

¹⁸Kona, a Samiyeli wì si Yawe Yennele li yenri, a lì si ti a yennele gbaanra pye, a tisaga kì pan ki pillige ki ni. A leele pe ni fuun pè si fye fɔ jenge Yawe Yennele lo naa Samiyeli pe yege. ¹⁹A pe ni fuun pè si Samiyeli wi pye fɔ: «Yawe Yennele, ma Yennele le, li yenri we kan jango waga ka ku; katugu wè wunluwo yenri ma kapege ka taga we kapere ti ni fuun ti na.»

²⁰A Samiyeli wì si leele pe yon sogo ma yo fɔ: «Yaga ka fye. Yè kapege pye ko yen kaselege. Eɛn fɔ yaga ka laga Yawe Yennele li na, yaa tunngo piin li kan ye kotogo ki ni fuun ni. ²¹Yaga ka lali li ni, na yaga ko pye ma, ki yaa ye kan yaa yarisunndo gbogo, to nda ti woro yaraga ka, ti se ya mbe ye saga, ti se si ya mbe ye sho, katugu yarisunndo ti woro yaraga ka. ²²Yawe Yennele li mege nga kì gbɔgo ki kala na, li se ye wa, katugu lo kì ndanla, a lì ye pye li woolo. ²³Mi wo na, Yawe Yennele li yigi na ni, mi ka ka kapege pye li na mbeli yenrewe pi yaga mi ka ka yenri ye

kan. Mi yaa la ye nari suyi kajenge naa kozinne li ni. ²⁴Yoro wo na, yaa fye Yawe Yennele li yege, yaa tunngo piin li kan kaselege ni, ye kotogo ki ni fuun ni. Kagbɔgɔlɔ ngele lì pye ye kan, yaa ke jate. ²⁵Eɛn fɔ na ye kaa kapege piin, ye yaa tongo mbe wo wa yoro naa ye wunluwo wi ni.»

Izirayeli woolo pàa yiri ma je Filisiti tara fenne pe na

13 ¹Sawuli wila yegele yon ka ta mœ cen wunluwo pi na†. Wila ye shyen pye mako wunluwo pi na Izirayeli* tara ti go na.

²Sawuli wila malingbɔɔnlɔ waga taanri (3 000) wo wi yœ kan wa Izirayeli woolo pe ni. Malingbɔɔnlɔ waga shyen (2 000) la pye wi ni wa Mikimashi ca konaa wa Beteli ca yanwira tara ti ni. Pe sanmbala waga kele (1 000) poro la pye wi pinambyɔ Zhonatan wi ni wa Gibeya ca, wa Benzhamé tara. A wì si Izirayeli woolo sanmbala pe yaga, a pè kari pe yinre.

³Pilige ka, a Zhonatan wì si saa to Filisiti tara fenne pe malingbɔɔnlɔ ngbelege† nga kila pye wa Geba ca ki na ma ya ki ni. A Filisiti tara fenne pè sigi wogo ki logo. A Sawuli wì si ti a pe mbanlaga le maga win tara ti lagapyew ma yo fɔ: «Eburuye pe ni fuun pege wogo nga ki logo.»

†13.1: Wa Yennele senre sewe lee nga wi yen Eburuye senre ni wi ni, Sawuli wila ta ye yon nga na mœ cen wunluwo pi na pe sila ki le wa. Eɛn fɔ mbe yala Yennele senre sewe mbele pe yen Gireki senre ni pe ni, Sawuli wila ta ye nafa ma yiri ke mœ cen wunluwo pi na, kona, a wì si ye nafa shyen pye wunluwo pi na; Kapye 13.21.

†13.3: 1 Sami 10.5.

⁴Kona, a Izirayeli woolo pe ni fuun pè sigi logo ma yo Sawuli wila ya Filisiti tara fenne pe malingbɔɔnɔ ngbelege ki ni. Kì pye ma, a pe kala lì si Filisiti tara fenne pe mben fɔ jenge. A Izirayeli woolo pe ni fuun pè si pe yee gbogolo wa Sawuli wi tanla, wa Giligali ca[†].

⁵Kona, a Filisiti tara fenne pè si pe yee gbogolo mbe sa malaga gbɔn Izirayeli woolo pe ni. Pe malaga gbɔnwotoroye pàa pye waga nafa ma yiri ke (30 000)[†] pe shɔn lugufenne pàa pye waga kɔgɔlɔni (6 000) konaa malingbɔɔnɔ legere ni, pàa lege paa kɔgɔje yɔn taambugɔ ki yen. A pè si saa pe malingbɔɔnɔ cɛnsaga ki kan wa Mikimashi ca, wa Beti Aveni ca ki yɔnɔ yirisaga yeri. ⁶A Izirayeli woolo pè sigi yan fɔ kɔ ngban pe na, katugu pe juguye pàa pe jori fɔ jenge. Kona pè si saa lara wa yanwira were ti ni, naa kɔɔɔ ti ni, naa waliwere ti ni, naa were to naa titere ti ni. ⁷Eburuye pèle la fe ma Zhuriden gbaan wi kɔn ma kari wa Gadi tara naa Galaadi tara sa lara.

Ko sanga wo ni Sawuli wila pye wa Giligali ca bere. Leele mbele fuun pàa pye wi ni pàa pye na seri fyere ti kala na. ⁸Sawuli wila Samiyeli wi sige fɔ ma saa gbɔn piliye kɔlɔshyen paa yege nga na pàa ki yo pe yee kan we[†]. Eɛn fɔ

Samiyeli wì sila gbɔn wa Giligali ca, a malingbɔɔnɔ pe nɛɛ jaragi na lari Sawuli wi na.

Sawuli wi kajɔɔgo ye

⁹Kona, a Sawuli wì sho fɔ: «Ye pan saraga sogowogo* ko naa nayinme saara* ti ni.» A wì si saraga sogowogo ki wɔ wi ye. ¹⁰Pa wila koo saraga sogowogo ki wɔmɔ pi na sanga ɲa ni, a Samiyeli wì si gbɔn. A Sawuli wì si kari saa fili mboo shari. ¹¹A Samiyeli wì suu yewe ma yo fɔ: «Yingi ma pye yeen?» A Sawuli wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Naa mɪla kaa ki yan malingbɔɔnɔ pàa jaragi na kee nala yari, mɛɛ si pan pilige nga kɪla naga ki na, ma si yala Filisiti tara fenne pè gbogolo wa Mikimashi ca, ¹²a mɪ sigi jate ma yo fɔ: «Filisiti tara fenne pe yaa pan mbe to na na laga Giligali ca, mbege ta mi fa Yawe Yenɲele li yenri gben.» Kì pye ma, a mɪ silan yee pye kala fɔ, mɛɛ yiri ma saraga sogowogo ki wɔ.» ¹³A Samiyeli wì si Sawuli wi pye fɔ: «Mà tijinliwe fu kala pye. Yawe Yenɲele, ma Yenɲele làa ɲgasele na kan ma yeri, mɛɛ tanga li na. Ndeɛ ma tanga li na, wunluwɔ pi jɛn na koro suyi wa ma setirige ki ni Izirayeli woolo pe go na. ¹⁴Eɛn fɔ koni, ma wunluwɔ pi se mɔ naa. Yawe Yenɲele lì lere wa lagaja, ɲa

[†]13.4: Zhou 9.6; 2 Sami 10.8.

[†]13.5: Laga ki verise ɲa wi ni ɲga kɪ yo fɔ malaga gbɔnwotoroye waga nafa ma yiri ke (30 000), sewelele mbe pe yen Gireki senre ni pele ni pège yɔnɔgo wa ma yo fɔ malaga gbɔnwotoroye waga taanri (3 000).

[†]13.8: 1 Sami 10.8.

wi kala li yen mali ndanla, ligi kɔn maga tɛgɛ mboo pye to li woolo pe go na[†].»

¹⁵Ko punɔgo na, a Samiyeli wɛ si yiri wa Giligali ca ma kari wa Gibeya ca, wa Benzhamɛ tara. A Sawuli wɛ si leele mbele paa koro wi ni pe jiri; paa pye na kee nambala cɛnmɛ kɔgɔlɔni (600) yɔn ko yeri. ¹⁶Sawuli naa wi pinambyɔ Zhonatan wi ni, konaa malingbɔɔnlɔ mbele paa koro wi ni pe ni, paa saa yere malinjɛ wi na wa Geba ca, wa Benzhamɛ tara, ma si yala Filisiti tara fenne poro la pe malingbɔɔnlɔ cɛnsaga ki kan wa Mikimashi ca ki tanla. ¹⁷Pilige ka, malingbɔɔnlɔ ngbeleye taanri si yiri wa Filisiti tara fenne pe malingbɔɔnlɔ cɛnsaga ki ni mbe sa jɔgɔwɔ pye. A ngbelege nungba si kari wa Ofira ca ki yeri, wa Shuwali tara ti yeri. ¹⁸A ngbelege shyen wogo kɛ si kari wa Bɛti Horɔn[†] ca ki yeri. A ngbelege taanri wogo kɛ si tara ti kɔnlɔ kɔnɔ li lɛ ma saa gbɔn wa Zeboyimu gbunlundɛgɛ ki na, ma wa gbinri* wi yeri.

¹⁹Ki wagati wi ni, fenlɛ sila pye wa Izirayeli tara ti laga ka kpɛ ni; katugu Filisiti tara fenne pe sila pye na jaa Eburuye paa tokobiye naa njaanra gbɛgele pe yɛɛ kan. ²⁰Izirayeli woo pyew wila daga mbaa kee wa Filisiti tara fenne pe yeri mbe saa wi falinɛrɛ capige yɔn ki jele, naa wi bɔngaraga ki ni, naa wi gbɔnlɔgɔ konaa wi peli wi

ni. ²¹Na pe peliye pe yɔnrɔ tiga pɛn, naa bɔngaara ti ni, naa falinɛrɛ capire nganra taanri woro ti ni, naa gbɔɔnrɔ ti ni, konaa mbe pe nɛrɛ kɔnrɛkanngala ke numara ti yɔn wɔwɔ, pa pe ma kari wa pe yeri. ²²Ki kala na malaga gbɔnpilige ki ni, leele mbele paa pye Sawuli wo naa Zhonatan pe ni, tokobi nakoma njanraga sila pye wa kpɛ yeri pe ni, kaawɔ Sawuli naa wi pinambyɔ Zhonatan poro cɛ tila pye pe yeri.

²³A Filisiti tara fenne malingbɔɔnlɔ ngbelege nungba si pan ma yere malinjɛ wi na wa yanwira ti sɔgɔwɔ pi ni, wa Mikimashi ca.

**Zhonatan wila saa to
Filisiti tara fenne
malingbɔɔnlɔ ngbelege ka na**

14 ¹Pilige ka, a Sawuli pinambyɔ Zhonatan wɛ si lefɔnɔgɔ ɲa wila pye naa malingbɔnyaara ti lee wi pye fɔ: «Pan we kari wa Filisiti tara fenne pe malingbɔɔnlɔ cɛnsaga ɲa ki wa kɛɛ ɲa na ki yɔn na.» Ɛɛn fɔ, Zhonatan wi sila ki yo wi to wi kan.

²Sawuli wo la pye wa Gibeya ca kayege, wa girenadi tige ki nɔgɔ, wa Migirɔn ca. Malingbɔɔnlɔ ngbelege ɲa kila pye Sawuli wi ni, kila pye na kee lere cɛnmɛ kɔgɔlɔni (600) yeri. ³Ahiya wo wila pye saraga wɔfɔ* ɲa wila pye na efɔdi* wi nii. Ikavɔdi nɔsepɔyɔ

[†]13.14: Kapye 13.22.

[†]13.18: Zhouzu 10.10; 16.3,5.

lenaja Ahitubu wo pinambyo lawi. Ahitubu to wo lawi na Fineyasi. Fineyasi to wo lawi na Yawe Yenjele li saraga wofa Eli we. Eli wila pye ma cen faa wa Silo ca. Leele pe sila ki jen mbe yo Zhonatan wila kari laga ka na. ⁴Mbe ta mbe gbɔn wa Filisiti tara fenne pe malingbɔɔnlɔ censaga ki na, Zhonatan wila toro waara titɔɔnrɔ titɔɔnrɔ shyen sɔgɔwɔ. Paa pye na nungba yinri Bozezi, na sannga ki yinri Sene. ⁵Nungba la pye yɔnlɔparawa kamenge kee ki na, wa Mikimashi ca ki yesinme na; sannga kila pye yɔnlɔparawa kalige kee ki na, wa Geba ca ki yesinme na.

⁶A Zhonatan wi suu malingbɔnyaara lefo wi pye fo: «Pan we sa to ki leele mbele pee kenrekenre* pe na. Kana Yawe Yenjele li yaa kajenge pye we kan, katugu kala la woro wa mbeli bari, mbe ti leele jenri mbe cew ta nakoma lelegere mbe cew ta.»

⁷A wi malingbɔnyaara lefo wi suu pye fo: «Ŋga kɔɔn ndanla, ma ko pye. Ma kaa kee laga nga na, mi yaa pye ma ni.» ⁸A Zhonatan wi sigi yege yo wi kan ma yo fo: «Wele, we yaa kari fo wa ki leele mbele pe tanla, mbe sa we yee naga pe na. ⁹Na paga we pye fo: «Ye yere wa, fo we sa gbɔn ye na», pa we yaa koro le we yeresaga, we se kari wa pe tanla. ¹⁰Een fo na paga we pye fo: «Yaa paan we kɔɔrgɔ!», pa we yaa kari, katugu ko yaa pye kacɛn mbege naga we na fo Yawe Yenjele li pe le we kee.»

¹¹Kona, a pe shyen pɛ si kari ma saa pe yee naga Filisiti tara malingbɔɔnlɔ censaga woolo pe na. A poro sho fo: «Eburuye pe mbele paa yinrigi wa were nda paa pye ma lara ti ni.» ¹²A malingbɔɔnlɔ censaga woolo pɛ si Zhonatan naa wi malingbɔnyaara lefo wi ni pe pye fo: «Ye lugu ye pan laga we kɔɔrgɔ, we yaa senre ta yo ye kan.»

Kona, a Zhonatan wi suu malingbɔnyaara lefo wi pye fo: «Taga na na, katugu Yawe Yenjele li yen na pe nii Izirayeli* woolo pe kee.» ¹³A Zhonatan wi suu keyen naa wi tɔɔrɔ ti kankan maa yee saga ti ni, na nuru na kee pe kɔɔrgɔ, wi malingbɔnyaara lefo wila pye na nuru wi pungo na. A pɛ si saa to Filisiti tara fenne pe na. Zhonatan wila pye na pe gbɔɔn na pe jaanri, a wi malingbɔnyaara lefo wi nee pe kuun wi pungo na.

¹⁴Ki malaga kɔngbannga nga paa gbɔn ki nɔgɔ, Zhonatan naa wi malingbɔnyaara lefo wi ni, paa lenaja nafa si wo gbo tara ti laga jeele ka na. ¹⁵A fyere gbɔrɔ si ye Filisiti tara malingbɔɔnlɔ censaga woolo pe ni, naa tara woolo pe ni, naa leele pe ni fuun pe ni. Malingbɔɔnlɔ censaga woolo poro naa mbele paa pye na jɔgɔwɔ pi piin, paa fye fun fo jenge. A tara ti si yege ngbanga. Ko fyere gbɔrɔ nda to la pye Yenjele lo tunngo.

¹⁶Sawuli wila kɔɔrsiri fenne mbele tegetege wa Gibeya ca, wa Benzhamɛ tara, a pɛ si Filisiti tara woolo pe yan paa fee na jaragi na

kee pe ye pe ye. ¹⁷ Kona, a Sawuli wì si leele mbele pàa pye wi ni pe pye fɔ: «Ye ye yee jiri ye wele, we lere ɲa wì wɔ we ni wi jɛn.» A pè si leele pe jiri, mɛɛ ki yan fɔ Zhonatan naa wi malingbɔnyaara lɛfɔ wi ni pe woro le. ¹⁸ A Sawuli wì si saraga wɔfɔ Ahiya wi pye fɔ: «Pan Yenɲele li yɔn finliwe kesu* wi ni.» Katugu ki wagati wi ni, Yenɲele li yɔn finliwe kesu wila pye wa Izirayeli woolo pe sɔɔwɔ. ¹⁹ Ma Sawuli wi ta wila pye na para saraga wɔfɔ wi ni, a tinme pi nɛɛ gbogo na seregi wa Filisiti tara fenne pe malingbɔɔnɔ censaga ki ni. A Sawuli wì si saraga wɔfɔ wi pye fɔ: «Ki yaga, maga ka Yenɲele li yewe.» ²⁰ Kona, a Sawuli wo naa wi woolo pe ni pè si pe yee gbogolo, mɛɛ kari wa malaga gbɔnsaga. Pe mbe wele, mɛɛ Filisiti tara fenne pe yan paa pe yee kuun tokobi ni, ma gbɔn ma piri fɔ ma saa toro. ²¹ Eburuye mbele pàa pe yee kan Filisiti tara fenne pe yeri maga le wa faa, na yanri pe ni na malaga gbɔn, a poro si kanɲa ma pinle Izirayeli woolo mbele pàa pye Sawuli naa Zhonatan pe ni. ²² Izirayeli woolo mbele fuun pàa lara wa Efirayimu yanwira tara ti ni, a pè sigi logo ma yo Filisiti tara fenne pàa pye na fee, a poro fun pè si yiri na pe puro na malaga gbɔn pe ni. ²³ Pàa malaga ki gbɔn fɔ ma saa Beti Aveni ca ki toro. Ki pilige ki ni pa Yawe Yenɲele làa Izirayeli woolo pe sho yeen.

Izirayeli malingbɔɔnɔ pàa Zhonatan wi sho

²⁴ Ki pilige ki ni, Izirayeli woolo pàa te fɔ jɛnge, katugu Sawuli wila wugu ma wa pe na ma yo fɔ: «Na lere wa ka yaraga ka ka, na yɔnɔ ki fa kɔ gben, mbege ta mi fanla kayanga ki wɔ na juguye pe ni gben, danga mbege fɔ wi yigi.» Ki kala na lere kpɛ sila yaraga ka ka. ²⁵ Kona, a tara woolo pe ni fuun pè si saa gbɔn kɔlɔɔ ka na, senrege la pye tara ti na lagapyew. ²⁶ Naa leele pàa ka saa gbɔn wa kɔlɔɔ ki ni, a pè si senrege ki yan kila yinrigi na fuun. Eɛn fɔ pe ni, lere kpɛ sila yenle mbe yombeɛ le wa ki ni mbeli le yɔn, katugu pàa pye na fye wuguro ti yege. ²⁷ Eɛn fɔ Zhonatan wi to wila wuguro nda wugu ma wa leele pe na, wi sila pye ti jenme. A wì si kanɲala na làa pye wi keɛ li numala li le senrege sheshege ka ni, mɛɛ ki mugu. Le ki yɔngɔlɔ nungba ke ni, a wì si fanɲa ta. ²⁸ Kona leele pe ni, a nungba suu pye fɔ: «Ma to wì wugu ma wa leele pe na ma yo fɔ na lere wa ka yaakaga ka nala, danga mboo yigi. Ko kì leele pe fanɲa ki kɔ pe ni.» ²⁹ A Zhonatan wì sho fɔ: «Na to wì jɔlɔɔ wa leele pe na. Ye wele, paa yege ɲa na mì fanɲa ta, naa mìgi senrege ka ka jenri we. ³⁰ Yaakara nda wè woolo pe yan wa pe juguye pe yeri, ndɛɛ kì pye pe ja ta ka nala, anme pe ya Filisiti tara fenne pe ni ma wɛ ɲa ko na.» ³¹ Ki pilige ki ni Izirayeli

woolo pàa Filisiti tara fenne pe gbo maga le wa Mikimashi ca fò ma saa gbòn wa Ayalòn ca ki na[†]. Leele pàa te fò jenge. ³²A pè si gbinri yaara nda pàa koli ti na, ma simbaala, naa nère konaa napire ta yigi mari kònlògi le tara, mari kara ti ka ti kasanwa pi ni. ³³A pè si saa ki yo Sawuli wi kan ma yo fò: «Leele pe yen na kapege piin Yawe Yènḡele li na, na yaayoro kara kaa ti kasanwa pi ni.»

Kona, a Sawuli wì sho fò: «Yè mbatagawa kala pye. Ye sinndeligbògò ka kòḡgo ye pan ki ni laga na tanla[†].» ³⁴A wì sho naa fò: «Ye torotoro wa leele pe yeri yege yo pe kan fò lere nungba nungba pyew wi pan wi nège nakoma wi sumbyò ni laga na tanla, wuu kònlì. Ko pungo na yeri ka. Kiga pye ma, ye se yaayoro ta ka ti kasanwa pi ni naa, mbe kapege pye Yawe Yènḡele li na.» Ki yembine li ni, a lere nungba nungba pyew wì suu nège ki yigi ma pan ki ni, maga kònlì wa sinndeligbògò ki na. ³⁵A Sawuli wì si saraga wòsaga* kan Yawe Yènḡele li kan. Ko kila pye saraga wòsaga kòḡḡbanḡḡ ḡḡa wìla kan Yawe Yènḡele li kan.

³⁶Ko pungo na, a Sawuli wì sho fò: «Ye pan we taga Filisiti tara

fenne pe pungo na yembine na li ni waa pe puro, we pe yaara ti koli fò sa gbòn lalaaga ki na. Waga ka lere kpè wo yaga yinwege na.»

A leele pè sho fò: «ḡḡa kòḡn ndanla, ma ko pye.»

Èn fò, a saraga wòfò wì sho fò: «Ye ti we Yènḡele li yewe lagame gbèn.»

³⁷A Sawuli wì si Yènḡele li yewe ma yo fò: «Mbe ya taga Filisiti tara fenne pe pungo na le? Ma yaa pe le Izirayeli woolo pe kèe le?» Èn fò, ki pilige ki ni, Yawe Yènḡele li sila wi yòn sogo.

³⁸Kona, a Sawuli wì sho fò: «Yoro mbele tara ti teele, ye ni fuun ye fulo laga na tanla. Ye ti we yewe yewe, ki kapege ḡḡa kì pye yèḡe ḡḡa na nala, we ta wege jèn. ³⁹Yawe Yènḡele na yinwege wolo, lo na li yèn Izirayeli woolo pe shòfò li mège ki na, mì wugu fò kapege pyefò wi yaa ku, ali na kaa pye na pinambyò Zhonatan wowi.» Èn fò, wa janwa wi sòḡwò, lere kpè wo sila wi yòn sogo. ⁴⁰A Sawuli wì si Izirayeli woolo pe ni fuun pe pye fò: «Ye toro ye yere kèe nungba, mi naa na pinambyò Zhonatan wi ni, we yaa yere kèe nungba.»

A leele pè suu pye fò: «ḡḡa kòḡn ndanla, ma ko pye.»

[†]14.31: Mikimashi ca ko naa Ayalòn ca ki ni ti fogo ki mbaa culo nafa ma yiri kanḡurugo yòn ko tin.

[†]14.33: Pàa sinndeligbògò ki kòḡgo ma kari ki ni mbe ta mbaa yaayoro ti kuun wa ki go na, jango kasanwa pi ta pila shònrì pila woo kara ti ni jenge. Mbe yala Yènḡele li ḡḡasele li ni, lere si daga mbe kara ka ti kasanwa pi ni (Zhenè 9.4; Levi 7.26-27; 17.10-14; 19.26; Dete 12.16-23; 15.23).

⁴¹ A Sawuli wì si Yawe Yenṅele li yenri ma yo fɔ: «Izirayeli woolo Yenṅele, kaselege ki naga we na.» A Sawuli naa wi pinambyɔ Zhonatan wi ni, Yenṅele lɛ si poro naga. A leele poro wogo ko si wɔ wa. ⁴² Kona, a Sawuli wì sho fɔ: «Ye pete wi gbɔn yege jen na kaa pye muwi nakoma na pinambyɔ Zhonatan wowi.» A pete gbɔngɔ kɛ si Zhonatan wi wɔ. ⁴³ Kona, a Sawuli wì suu pinambyɔ wi pye fɔ: «Ŋga mà pye, ki yo na kan.»

A Zhonatan wì suu pye fɔ: «Kanṅgala na làa pye na kɛɛ, mila li le wa senreḡe ki ni, ma ka wɔ ma ka jenri. Mi ṅa, m̀ yere ki na mbe ku.»

⁴⁴ A Sawuli wì sho fɔ: «Yenṅele li jɔlɔḡ gbɔḡ wa na na, na mii Zhonatan wi gbo we.» ⁴⁵ A leele pè si Sawuli wi pye fɔ: «Zhonatan ṅa wì ti a Izirayeli woolo pè si cew gbɔ ta, meḡe wii ku? Ko se pye Yawe Yenṅele na yinwege wolo li meḡe ki na, we se yere ki na wi yinzige nungba mbe to tara, katugu ṅa wì pye nala, Yenṅele sagawa po pì ti wi ya maga pye.» Ki pyelɔmɔ pi na, leele pàa Zhonatan wì sho pe suu gbo. ⁴⁶ Ko punḡo na, a Sawuli wì si Filisiti tara fenne pe purɔḡo ki yaga. A Filisiti tara fenne pè si songɔɔ ma kari pe tara.

Malaga ṅga fuun Sawuli wìla gbɔn ma ya ki ni konaa Sawuli wì go woolo

⁴⁷ Sawuli wi cenṅɔlɔ wunluwɔ pi na Izirayeli tara ti go na, a wì si malaga gbɔn pe juguye mbele fuun pàa pye ma pe maga pe ni. Poro weḡe Mowabu cenḡe woolo, naa Amɔ cenḡe woolo, naa Edɔmu cenḡe woolo, naa Zoba† tara wunlumbolo konaa Filisiti tara fenne pe ni. Kila pye, wiga toro laga ṅga fuun na mbe malaga ki gbɔn pe ni, wi ma ya pe ni ⁴⁸ Wila to Amaleki setirige piile pe na ma ya pe ni maa fanṅga ki naga, mbele pàa pye na Izirayeli woolo pe kɛ yaara ti koli pe yeri, ma pe sho pe kɛɛ.

⁴⁹ Sawuli wì pinambiile pe mere to lari nda: Zhonatan, naa Yishivi konaa Malikishuwa†. Wì sumborombiile shyen pe mere to lari nda, lerefo pàa pye naa yinri Merabu na jɔnlɔfo wi yinri Mikali†. ⁵⁰ Pàa pye naa jɔ wi yinri Ahinowamu. Ahinowamu wila pye Ahimaazi sumborombyɔ. Wi malingbɔɔnlɔ to pàa pye naa yinri Abineri. Abineri wila pye Sawuli wi tojɛ Neri wo pinambyɔ. ⁵¹ Sawuli to Kishi wo naa Abineri to Neri wi ni, pàa pye Abiyeli wo pinambiile.

⁵² Sawuli wi yinwege piliye yi ni fuun yi ni, malaga kila pye wo naa Filisiti tara fenne pe sɔḡwɔ

†14.47: 2 Sami 10.6.

†14.49: 2 Sami 8.10; 1 Kuro 8.33; 9.39; 10.2.

†14.49: 1 Sami 18.17, 20, 27; 19.11-17; 25.44; 2 Sami 6.16-23.

suyi. Ki kala na, kila pye, na wiga naja wa yan lengbaan konaa ma pye lewelewe, wi maa le maa le wi malingbɔɔnɔ pe ni.

Sawuli wi punnguwa shyen woo

15¹Pilige ka, a Samiyeli wì si Sawuli wi pye fɔ: «Muwi Yawe Yengele làa torogo, a mì pan ma sinme pi wo ma na mɔɔ tɛge wunluwa Izirayeli*, li woolo pe go na. Koni, nungbolo jan ma Yawe Yengele li senre ti logo na yeri†. ²Yawe Yengele na li yen yawa pi ni fuun fɔ, pa li yo yeen fɔ: «Mi yaa Amaleki setirige piile pe jɔɔ nga pàa pye Izirayeli woolo pe na ki kala na, naa pàa yiri wa Ezhipiti tara na paan, pàa saa konɔ kɔn pe na†. ³Koni kari ma sa to Amaleki setirige piile pe na ma poro naa pe kee yaara ti tongo pew†. Maga ka pe yinriwe ta. Ma nambala, naa jeele, naa piile, naa piyengele, naa nere, naa simbaala, naa yongomeye konaa sofilele pe gbo pew.» »

⁴A Sawuli wì si malingbɔɔnɔ pe yeri ma pe jiri wa Telayimu ca. Mbele pàa yiri wa yɔnɔparawa kamenge kee yeri, pàa pye lere waga cenme shyen (200 000), Zhuda tara woolo poro la pye lere waga ke (10 000) ⁵Ko pungo na, a Sawuli wì si kari pe ni wa Amaleki setirige piile pe ca ki tanla, ma

saa pe lara wa gbunlundege ki ni. ⁶A wì si Keni cenle woolo pe pye fɔ: «Ye yiri ye wɔ laga Amaleki setirige piile pe sɔgɔwɔ, jango mi ka ka ye pinle mbe ye tongo pe ni; katugu naa Izirayeli woolo pàa yiri wa Ezhipiti tara na paan yàa kajenge pye pe kan.» Kona, a Keni cenle woolo pè si yiri wa Amaleki setirige piile pe sɔgɔwɔ ma kari†.

⁷A Sawuli wì si malaga gbɔn Amaleki setirige piile pe ni maga le wa Havila tara ti na fɔ ma saa gbɔn wa Shuri tara† ti tanla, wa Ezhipiti tara ti yesinme. ⁸A wì si Amaleki setirige piile pe wunlunaja Agagi wi yigi wee, mee leele sanmbala pe ni fuun pe gbo tokobi ni. ⁹Een fɔ Sawuli wo naa wi malingbɔɔnɔ pe ni, pàa Agagi wi yaga yinwege na, naa simbaala naa sikaala tiyɔɔnɔ pe ni, naa nere tiyɔɔnɔ ti ni, naa yaayoro nda tila tɔɔ ti ni, naa simbapire ti ni konaa yarijende tiyɔɔnɔ pyew ti ni. Pe sila pye na jaa mbe to tongo Yawe Yengele li kan. Een fɔ nda ti sila pye tɔnli ni konaa nda ti sila pye jende to ce to pàa tongo.

Yengele làa Sawuli wi laga wa wunluwa pi na

¹⁰Yawe Yengele làa para Samiyeli wi ni ma yo fɔ: ¹¹«Milan jatere wì kannga nga mila pye ma

†15.1: 1 Sami 10.1.

†15.2: Eki 17.8-16; Dete 25.17-19.

†15.3: Levi 27.28-29.

†15.6: Kiti 4.11.

†15.7: Zhenɛ 16.7; 20.1; 25.18; 1 Sami 27.8.

Sawuli wi tēge wunluwɔ ki wogo ki na, katugu wì laga na na, wi woro na tanri na senre ti na.» A kì si Samiyeli wi mben fɔ jenge, a wì si Yawe Yēngele li yēri ki yembine li ni fuun li ni. ¹²Ki goto yirifaga ki na, a Samiyeli wì si kari sa Sawuli wi yan. A pè sigi yo wi kan wa konɔ ma yo Sawuli wì kari wa Karimeli ca[†] sa yaraga ka fanri nandowo wogo wi yēe kan. Fɔ ko pungo na, a wì si songɔɔ ma kari wa Giligali ca ki yeri. ¹³A Samiyeli wì si saa gbɔn wa Sawuli wi na. A Sawuli wì suu fili maa pye fɔ: «Yawe Yēngele li duwaw ma na! Mì Yawe Yēngele li senre ti tanga mari yɔn fili.»

¹⁴A Samiyeli wì suu yewe ma yo fɔ: «Ki simbaala gbelege naa nere gbelege nga mila nuru ko yen na yinrigi se yeri?» ¹⁵A Sawuli wì sho fɔ: «Leele pè yiri ti ni wa Amaleki setirige piile pe yeri ma pan ti ni; katugu leele pège simbaala tiyɔnɔ naa ki nere tiyɔnrɔ ti yaga pe siri gbo, jango mbe pan mbe pe wɔ saraga* Yawe Yēngele, ma Yēngele li yeri. Wèri sannda pyew ti gbo.»

¹⁶A Samiyeli wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Ti yaga ma. Senre nda Yawe Yēngele lì yo na kan yembine li ni, mi yaa ti yo ma kan.»

A Sawuli wì sho fɔ: «Ti yo.»

¹⁷A Samiyeli wì sho fɔ: «Mbege ta màa pye nɔɔ yēe jate pyɔ jēe sanga ŋa ni, mēe pye Izirayeli cengele ke to wi le? Yawe Yēngele lì sinme kpoyi* wo ma na mɔɔ tēge Izirayeli

tara ti wunluwɔ. ¹⁸Làa ma tun malaga ki na maga senre nda ti yo ma kan fɔ: «Kari ma sa ki Amaleki setirige piile, poro mbele kapere pyefenne pe tongo pew na kan. Ma malaga gbɔn pe ni, fɔ ma sa pe tongo ma pe kɔ pew.» ¹⁹Yingi na mēe si tanga Yawe Yēngele li senyoro ti na? Yingi na, a mà si gbinri yarijende nda tì koli to na, ma kapege pye Yawe Yēngele li na?» ²⁰A Sawuli wì si Samiyeli wi yɔn sogo ma yo fɔ: «Kaselege ko na, mì tanga Yawe Yēngele li senyoro ti na. Tunngo nga lì kan na yeri, mīgi pye maga yɔn fili. Mì pan Amaleki setirige piile pe wunlunana Agagi wi ni, ma sanmbala pyew pe tongo pew Yawe Yēngele li kan. ²¹En fɔ, malingbɔɔnɔ poro pè simbaala tiyɔnɔ naa nere tiyɔnrɔ nda ti daga mbe tongo Yēngele kan ti wɔ wa yaara nda tì koli ti ni, jango mberi wɔ saraga Yawe Yēngele, ma Yēngele li yeri, wa Giligali ca.»

²²Kona, a Samiyeli wì suu pye fɔ:

«Saara sogoworo* to naa

yaayoro nda pe maa kuun

saara, to kala yen ma

Yawe Yēngele li ndanla

ma wē mbaa nuru li yeri

ko na le?

Wele, mbaa nuru Yēngele li yeri,

ko mbɔnrɔ ma wē saraga

wɔmɔ na.

Mbɔɔn yēe go sogo, ko mbɔnrɔ

li yeri simbapene yanlaga

ko na.

[†]15.12: 1 Sami 25.2; Zhou 15.55.

²³ Mbe yiri mbe je Yenŋele li na
konaa jɛrɛ pyewe kapege
ki ni, ti yen ja.

Nunɓɓonɓanla naa go
yarisunndo gbɔɔwɔ
kapege ki ni, ti yen ja.

Ki kaa pye mà je Yawe Yenŋele
li senre ti na,

lo fun li yaa je ma na mbe
wunluwɔ pi sho ma yeri.»

²⁴ Kona, a Sawuli wì si Samiyeli
wi pye fɔ: «Mì kapege pye; katugu
mì je Yawe Yenŋele li senyoro to
naa ma nagawa senre ti na. Mìla fye
malingbɔɔnɔ pe yegɛ, ma nga paa
jaa ki pye. ²⁵ Koni mìla ma yenri
mala kapege ki kala yaga na na,
ma sɔngɔɔ ma pan na kɔɔɔɔ. Pa
mi yaa sa fɔli Yawe Yenŋele li yegɛ
sɔɔwɔ mbeli gbɔɔ.»

²⁶ A Samiyeli wì suu pye fɔ: «Mì
se sɔngɔɔ ma kɔɔɔɔ naa, katugu
mà je Yawe Yenŋele li senyoro ti na.
Ki kala na, Yawe Yenŋele lì je ma
na, janɓo maga ka pye naa Izirayeli
tara ti wunluwɔ.»

²⁷ Naa Samiyeli wìla kaa punɓo
kanɓa mbaa kee, a Sawuli wì suu
derigbɔɔ ki nɔɔɔɔ yɔn ki yigi.
A kì si wali. ²⁸ A Samiyeli wì suu
pye fɔ: «Yawe Yenŋele pa li Izirayeli
tara wunluwɔ pi sho ma yeri nala
yeen, mboo kan ma sefɔ wa yeri,
ɲa wi yen jenɲe ma we mboro na.
²⁹ Izirayeli woolo Yenŋele na li yen
gbɔɔwɔ wolo, laa finle, li se sili
yɔn senre ti kanɓa; katugu li woro
paa senwee yen mbaa li yɔn senre ti
kanɓgi.»

³⁰ A Sawuli wì sho naa fɔ: «Mì
kapege pye. Eɛn fɔ koni mi yen
nɔɔ yenri, mala gbɔɔ na woolo pe
lelele* poro naa Izirayeli woolo pe
ni fuun pe yegɛ na. Sɔngɔɔ ma
pinle na ni, pa mi yaa sa fɔli Yawe
Yenŋele, ma Yenŋele li yegɛ sɔɔwɔ
mbeli gbɔɔ.»

³¹ Kì pye ma, a Samiyeli wì si
sɔngɔɔ ma pinle Sawuli wi ni. A
Sawuli wì si saa fɔli Yawe Yenŋele
li yegɛ sɔɔwɔ mali gbɔɔ.

³² Ko punɓo na, a Samiyeli wì
sho fɔ: «Pan Amaleki setirige piile
pe wunlunaɲa Agagi wi ni laga na
tanla.» A Agagi wì si fulo wa wi
tanla nayinme ni, katugu wìla pye
naa yɛ piin fɔ: «Kaselege ko na,
kunwɔ pi fyere tì kɔ na ni.» ³³ A
Samiyeli wì suu pye fɔ:

«Ma tokobi wì ti a jɛle pɛle pe
piile la yegɛ ɲa na,
pa ma nɔ wi yaa wi pyɔ wi la ma
fun jɛle pe sɔɔwɔ.»

A Samiyeli wì si Agagi wi gbo Yawe
Yenŋele li yegɛ sɔɔwɔ wa Giligali
ca.

³⁴ Ko punɓo na, a Samiyeli wì si
sɔngɔɔ ma kari wa Arama ca. A
Sawuli wì si sɔngɔɔ ma kari pe yeri
wa Gibeya ca. ³⁵ Samiyeli wi sila
kari wa Sawuli wi yeri naa, fɔ ma
saa gbɔn wi kupilige ki na; katugu
wi nawa pila tanga wi na fɔ jenɲe
Sawuli wi kala na, ma jen Yawe
Yenŋele làa li jatere wi kanɓa ɲa
làa pye ma Sawuli wi tege Izirayeli
tara ti wunluwɔ ki wogo ki na.

SAWULI NAA DAVIDI PE KALA

16--31

Yenŋele làa Davidi wi wɔ mboo pye wunluwɔ

16¹ Kona, a Yawe Yenŋele li si Samiyeli wi pye fɔ: «Ma yaa koro mbaa gbele Sawuli wi kala na fɔ sa gbɔn sanga wiwiin? Ma si yala mùu wa makɔ, wi se pye naa Izirayeli* woolo pe wunluwɔ. Ma yenne li yin sinme ni, ma yiri ma kari wa Betileemu ca[†], mi yaa ma torogo wa Izayi* [†]wi yeri, katugu mùu pinambyɔ wa wɔ na yɛɛ kan mboo tɛge wunluwɔ.»

² A Samiyeli wì sho fɔ: «Mi yaa kari mele? Na Sawuli wiga ki logo, wi yaa na gbo.»

A Yawe Yenŋele li suu pye fɔ: «Ma nasumboro wa yigi maa kee wi ni ma yo fɔ maa kee saa wɔ saraga* na yeri. ³ Ma yaa Zhese wi yeri ki saraga wɔmɔ pi na. Kona ŋga ma yaa ka pye, mi yaa ki naga ma na. Lere ŋa ma yaa ka sinme pi wo wi na mboo wɔ, mi yaa kaa naga ma na.»

⁴ A Samiyeli wì si ŋga Yawe Yenŋele làa yo wi kan ki pye, mɛɛ kari wa Betileemu ca. Naa wila ka saa gbɔn, a ca lelele* pè si fyɛ wi panga ki kala na, mɛɛ pan le

wi yɛge sɔgɔwɔ maa yewe fɔ: «Mà pan tanga ni gbari?» ⁵ A wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Ee, na pango kì tanla. Mì pan mbe saraga wɔ Yawe Yenŋele li yeri. Ye ye yɛɛ pye kpoyi* ye pan we sa saraga ki wɔ.» A wì si ti Zhese naa wi pinambiile pe ni, a pè pe yɛɛ pye kpoyi, mɛɛ pe yeri pe sa saraga ki wɔ.

⁶ Naa pàa ka saa gbɔn, a Samiyeli wì si Eliyabu wi yan, mɛɛ wi yɛɛ pye fɔ: «Ki woro nala kɔɔn shyen, ŋa wì yere na Yawe Yenŋele li yɛge sɔgɔwɔ yɛɛn, wo lì wɔ.» ⁷ Èɛn fɔ, a Yawe Yenŋele li sigi yo Samiyeli wi kan fɔ: «Ma kaa wi yɛge cɛnwɛ naa wi titɔnlɔwɔ po wele, wo ma mì wɔ. Leele pe maa ŋga jate, mi ŋa Yawe Yenŋele mila la ko jate. Leele poro maa senwee wi yɛge cɛnwɛ po wele, èɛn fɔ wi nawa po mi maa wele.»

⁸ Kona, a Zhese wì si Abinadabu wi yeri ma ti a wì toro Samiyeli wi yɛge sɔgɔwɔ. A Samiyeli wì sho fɔ: «Wo fun, wo ma Yawe Yenŋele lì wɔ.» ⁹ A Zhese wì sho fɔ Shama mbe toro Samiyeli wi yɛge sɔgɔwɔ, a Samiyeli wì sho fɔ: «Wo fun, wo ma Yawe Yenŋele lì wɔ.» ¹⁰ A Zhese wì si ti a wi pinambiile kɔlɔshyen pè toro Samiyeli wi yɛge sɔgɔwɔ. Èɛn fɔ, a Samiyeli wì suu pye fɔ: «Yawe Yenŋele lii wo wa kpɛ wɔ pe ni.» ¹¹ Ko pungo na, a Samiyeli wì suu yewe ma yo fɔ: «Ma pinambiile pe ni fuun poro wele yɛɛn le?»

[†]16.1: Zhene 48.7; Mishe 5.1; Luki 2.4.

[†]16.1: Wunlunaga Davidi wi to wo lawi ŋa Izayi. We Fɔ Zhezu wi tɛle wo wawi. Pàa pye naa yinri fun Zhese.

A Zhese wì sho fɔ: «Ayoo, ɛɛn fɔ pe ni fuun pɔŋgo jɔnɔ wi yen wa kere na simbaala pe kɔnri.»

A Samiyeli wì si Zhese wi pye fɔ: «Lere tun pe saa yeri, katugu we se ya cɛn mbaa saraga yaakara ti kaa, na wi fa pan gben.» ¹² A Izayi wì si ti a pɛ saa wi yeri ma pan wi ni. Pinambyɔ lawi ɲa wìla pye gbanmbele. Wi yengele kàa pye ma yɔn, wi yege cɛnwe pìla pye ma yɔn. A Yawe Yɛnɲele lì si Samiyeli wi pye fɔ: «Wowi ɲa we, yiri ma sinme pi wo wi na maa wɔ.» ¹³ A Samiyeli wì si yenne na làa pye ma yin sinme pi ni lì le, maa wo wa Davidi wi go ki na wi woolo pe yege na. Male le ki pilige ki na, a Yawe Yɛnɲele li yinne lì si ye Davidi wi ni ma koro wi ni. Ko pɔŋgo na, a Samiyeli wì si sɔŋgɔ ma kari wa Arama ca.

Yɛnɲele làa li yinne li wɔ Sawuli wi ni

¹⁴ Kona, a Yawe Yɛnɲele li yinne lì si wɔ Sawuli wi ni. A Yawe Yɛnɲele lì si ti yinne tipele là ye wi ni naa jɔɔ. ¹⁵ A Sawuli wi tunmbyeele pɛ suu pye fɔ: «Wele, Yɛnɲele lì ti yinne tipele là pan nɔɔ jɔɔ. ¹⁶ We tafɔ, woro mbele ma tunmbyeele, we yen ma cɛnwe na, maga ki kɔnɔ kan we yeri, we yaa sa lere wa lagaja, ɲa wì ɲɔni gbɔŋgo jɛn. Kona yinne tipele na Yɛnɲele lì le ma ni, na liga yiri ma ni lɔɔn jɔɔ sanga ɲa ni, pa ɲɔni gbɔnfɔ wi yaa laa gbɔɔn, kona ki yaa mbɔnrɔ ma na.»

¹⁷ A Sawuli wì suu tunmbyeele pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Mì yenle ki na, ye kari ye sa ɲɔni gbɔnfɔ jɛnɲe wa lagaja ye pan wi ni na kan.»

¹⁸ A Wi tunmbyeele nɔŋgba sho fɔ: «Mì Betilɛmu ca fenne naɲa Zhese wi pinambyɔ wa jɛn. Wì ɲɔni gbɔŋgo ki jɛn, wi yen malingbɔɔn welewe naa kotogofɔ. Wi yen sɛnnjɛɛn. Wi yege cɛnwe pi yen ma yɔn. Yawe Yɛnɲele li yen wi ni.» ¹⁹ A Sawuli wì si leele tun wa Zhese wi yeri maa pye fɔ: «Ma pinambyɔ Davidi ɲa wi yen simbaala kɔnrifɔ* wi torogo laga na kan.» ²⁰ A Zhese wì si buru tuguro taga sofile wa na, naa duven kasha ni konaa sugbɔ yirifɔŋgo nɔŋgba ni, mari kan wi pinambyɔ Davidi wi yeri wi sari kan Sawuli wi yeri. ²¹ Naa Davidi wìla ka saa gbɔn wa Sawuli wi tanla, a wì si ye tunɲgo ki ni wa wi yeri. A wi kala lì si Sawuli wi ndanla, a wì suu pye wi malingbɔnyaara ti lefɔ. ²² A Sawuli wì si tun, a pɛ saa ki yo Zhese wi kan fɔ: «Mila ma yenri, ma Davidi wi yaga wi koro laga na tunɲgo ki ni. Wi kala li yen mala ndanla fɔ jenge.» ²³ Maga le le ko na, yinne tipele na Yɛnɲele làa torogo, na liga yiri Sawuli wi ni, Davidi wi maa ɲɔni wi gbɔɔn. Kona Sawuli wi yege ki ma to, ki ma mbɔnrɔ wi na, ki yinne tipele li mɛɛ wi yaga.

**Goliyati wîla pye na Izirayeli
woolo pe yinri pe malaga gbɔn**

17¹Kona, a Filisiti tara fenne pè si pe malingbɔɔnɔ pe gbogolo mbe sa malaga gbɔn. Pàa pe yɛ gbogolo wa Soko ca, wa Zhuda tara. A pè si pe malingbɔɔnɔ censaga ki kan ma cɛn wa Soko ca naa Azeka ca sɔɔwɔ pi ni, wa Efesi Damimu laga ki ni. ²A Sawuli wo naa Izirayeli* malingbɔɔnɔ pe ni pè si pe yɛ gbogolo fun, mɛe saa pe malingbɔɔnɔ censaga ki kan ma cɛn wa Terebenti tige gbunlundɛgɛ ki ni. A pè si pe yɛ gbɛgɛlɛ ma yere malinjɛ wi na mbe malaga gbɔn Filisiti tara fenne pe ni. ³Filisiti tara fenne pàa pye yanwiga ka na kee nga na, a Izirayeli woolo pe yen yanwiga ka na kee sannga ki na. Gbunlundɛgɛ ko kila pye pe sɔɔwɔ.

⁴A pingbaan wà si yiri wa Filisiti tara fenne pe censaga ki ni, ma fulu wa Izirayeli woolo pe tanla. Pàa pye naa yinri Goliyati†, ma yiri wa Gati ca. Wila pye letitɔnɔgɔ ka, wi titɔnɔwɔ pila pye na kee mɛtɛrɛ taanri wo yeri. ⁵Wila tuguyɛnrɛ njala kan, ma malaga gbɔnderege le, nga pàa kɔɔrɔ gbɛgele ki ni paa mbɛnɛ kɔɔrɔ yɛn; ki nuguwɔ pila pye na kee culo nafa taanri yɔn ko yeri. ⁶Tɔɔrɔ leyaara tuguyɛnrɛ woro la pye maa tɔɔrɔ ti fɔ. Tuguyɛnrɛ shɔrina la pye wi yeri wùu yannga wa wi pajogo ki

na. ⁷Wi njanraga ki kanngaga ki gbɔɔwɔ pila pye paa gbɛrɛ bangɔɔma* yɛn. Ki tugumbyɔ wi nuguwɔ pila pye na kee culo kɔɔshyɛn wo yeri. Wi tugurɔn sigeyaraga* ki lɛfɔ wila pye na tanri wi yɛgɛ. ⁸Kona, a wì si saa yere Izirayeli malingbɔɔnɔ pe yesinme na, mɛe pe pye fɔ: «Yingi na, a yè si pan ma yere malinjɛ na? Mi wo yen Filisiti tara fenne woo, yoro wo na, ye woro Sawuli wi kulolo le? Ye naja nungba wɔ wa ye yɛ ni, mi naa wo we pan we to we yɛ na. ⁹Na wiga ya na ni mbanla gbo, pa kona we yaa pye ye kulolo. Eɛn fɔ, na mi ka ya wi ni mboo gbo, pa ye yaa pye we kulolo mbaa tunngo piin we kan.» ¹⁰A Filisiti tara fenne naja wì sho naa fɔ: «Nala mi yen na Izirayeli malingbɔɔnɔ ngbelege ki tifaga. Ye naja nungba torogo laga na yeri we to we yɛ na.» ¹¹Naa Sawuli wo naa Izirayeli malingbɔɔnɔ pe ni fuun pàa kaa Filisiti tara fenne naja wì sɛnrɛ ti logo sanga ɲa ni, a pe sunndo wì si kɔn pe na, a pè si fyɛ fɔ jɛngɛ.

**Davidi wîla kari
wa Izirayeli woolo
pe malingbɔɔnɔ censaga ki ni**

¹²Ma si yala, Davidi wila pye Zhese pinambyɔ. Zhese wila pye Efirata tara fenne woo, ma yiri wa Betilɛmu ca, wa Zhuda tara. Wi pinambiile pàa pye kɔɔtaanri. Sawuli sanga wi na, kila yala

†17.4: Goliyati wila pye Anaki setirige pyɔ wo wa. Zhouwe wila pe gbɔ tɔngɔ ma pe kɔ; Nɔmbu 13.32-33; Zhou 11.21-22.

Zhese wì pye leleŋgaraga. ¹³Wi pinambiile kongbanmbala taanri poro la kari Sawuli wi ni wa malaga. Pe ni fuun ndo paa pye naa yinri Eliyabu, na shyen woo wi yinri Abinadabu, na taanri woo wi yinri Shama. ¹⁴Davidi wo wila pye pe pungofa we. Wi ndeele taanri paa kari Sawuli wi ni sanga na ni, ¹⁵Davidi wila pye na kee wa Sawuli wi malingbɔɔnlɔ censaga ki ni na songoro wa Betileemu ca, naa to wi simbaala pe konri.

¹⁶Ki sanga wi ni, pinliwe naa yonlokogo pyew, Filisiti tara fenne naja wi ma pan maa yee naga Izirayeli woolo pe na. Wila ko pye ma saa gbɔn fa piliye nafa shyen. ¹⁷Pilige ka, a Zhese wì suu pinambyo Davidi wì pye fa: «Ki yarilire pikaara nda ti tiwiyaraga yenle nungba na li le naa ki buru ke na wi ni, ma kari fyaw, ma sari kan ma ndeele pe yeri wa malingbɔɔnlɔ pe censaga ki ni. ¹⁸Maga nɔnɔ sinme yinŋgele ke ŋgele ke le fun, ma sa ke kan pe malingbɔɔnlɔ waga kele (1 000) to wi yeri. Mɔ ndeele pe wele na kaa pye pe yen ŋgbaanla, ma yaraga ka sho pe yeri ma pan maga naga na na paa kacɛn yen ki wogo ki na. ¹⁹Pe yen wa Sawuli wi ni konaa Izirayeli malingbɔɔnlɔ pe ni fuun pe ni, wa Terebenti tige gbunlundege ki ni, mbe malaga gbɔn Filisiti tara fenne pe ni.»

²⁰Ki goto pinliwe pi ni, a Davidi wì si yiri faa, ma wi simbaala pe le simbaala konrifɔ* wa kee wila

pe wele, mee yaara ti le ma kari paa yee nga na Zhese wila ki yo wi kan we. Wila saa gbɔn wa malingbɔɔnlɔ censaga sanga na ni, kila yala malingbɔɔnlɔ pe yen na yinrigi na yeregi malinje wi na. Paa pye na malaga konno li waa mako. ²¹Izirayeli woolo naa Filisiti tara fenne paa yere malinje wi na, a malingbɔɔnlɔ ngbeleye shyen yì yee wa yi yee yeri. ²²A Davidi wì suu tuguro ti tugu mari kan tuguro korosifo wi yeri, kona mee fe ma kari wa laga nga malingbɔɔnlɔ paa pye. Naa wila ka saa gbɔn wa, a wì suu ndeele pe shari. ²³Maa ta wila pye na para wi ndeele pe ni bere, a Goliyati, Filisiti tara fenne pingbaan na wila pye Gati ca fenne woo, wì si yiri wa malinje wi ni, mee senre nda wi maa yuun ti yo. A Davidi wì siri logo. ²⁴Naa Izirayeli woolo paa kaa ki naja wi yan, a pe ni fuun pè si fyee jenge mee fe wi yee. ²⁵Pe ni fuun nungba nungba pe nee yuun fa: «Ye wele, naja wila paan we korogo de! Wila paan mbe Izirayeli woolo pe tegele naa. Lere na ka ya mboo gbo, wunlunaja wi yaa yarijende legere kan wi yeri, mboo sumborombyo wi kan wi yeri wi jo, mbege fa wi go woolo pe kala yaga, paga kaa nizara wi woo laga Izirayeli woolo pe songwa.»

²⁶A Davidi wì si leele mbele paa pye le wi tanla pe yewe fa: «Lere na kaga Filisiti tara fenne naja na wi gbo, mbe tifagawa senre nda ti yo Izirayeli woolo pe na ti ko, yingi pe yaa kan ki fa wi yeri? Ki Filisiti

tara fenne naŋa ŋa wii kenrekenre*, wo ŋa wi yen na paan na Yenŋele na yinwege wolo li malingbɔɔnɔ pe tegele, wi yen ambɔ fɔ ma?»

²⁷ Ŋga kila daga mbe kan ki letitɔnɔɔ ki gbofɔ wi yeri, a pɛ sɔgi yege yo ma Davidi wi kan.

²⁸ Eɛn fɔ, naa wi ndɔ lerefɔ Eliyabu wila kaa wi yan wila para ki leele pe ni sanga ŋa ni, a wɛ si nawa ŋgban wi ni, mɛɛ wi pye fɔ: «Yiŋgi mà pan na jaa lagame? Ma simbaala ŋgbelege jɛɛle ma ko yaga ambɔ kɛɛ wa gbinri wi ni? Mɔɔ jen ma yɛɛ gbɔgɔwɔ naa ma kotɔŋgbanga ki ni. Mɛɛ pan yaraga ko ka mɛge ni na malaga welege ko ma.»

²⁹ A Davidi wɛ suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Yiŋgi mɛ pye? Yewige ko cɛ ma mɛ yewe!» ³⁰ A wɛ si laga le wi ndɔ wi tanla, mɛɛ saa lere wa yege yewe ki senre nungba ti ni. A pɛ suu yɔn sogo ma senre nungba ti yo wi kan paa kongbannda woro ti yen.

Davidi wila wi yɛɛ kan mbe malaga gbɔn Goliyati wi ni

³¹ Senre nda Davidi wila yo, a leele pɛ siri logo, mɛɛ saa ti yo Sawuli wi kan. A Sawuli wɛ si ti pɛ saa Davidi wi yeri ma pan wi ni.

³² A Davidi wɛ si Sawuli wi pye fɔ: «Lere kpɛ ka ka kotogo la ki Filisiti tara fenne naŋa ŋa wi kala na. Mi ŋa ma tunmbyee, mi yaa sa malaga gbɔn wi ni.»

³³ A Sawuli wɛ suu pye fɔ: «Ma se ya sa malaga gbɔn ki Filisiti tara fenne naŋa ŋa wi ni, katugu ma yen pyɔ jɛɛ, ma si yala wo yen malaga gbɔnfɔ maga lɛ wa wi lefɔnrɔ sanga wi ni.»

³⁴ A Davidi wɛ si Sawuli wi pye fɔ: «Mi ŋa ma tunmbyee, mila pye nala to wi simbaala pe kɔnri, na jara nakoma cenge urusi† ka ka pan mbe simbapige ka yigi wa yaayoro ŋgbelege ki ni, ³⁵ mi ma taga ki na maga purɔ, maga gbɔn ma simbapige ki shɔ ki yeri. Na cenge kiga si yiri na kɔrɔgɔ, mi maga yigi wa ki mbelewɛ pi na, maga gbɔn maga gbo. ³⁶ Mi ŋa ma tunmbyee, pa mɛ jara wo naa cenge urusi ki ni pe gbo yɛɛn. Ki pyelɔmɔ nungba pi na, ki Filisiti tara fenne naŋa ŋa wii kenrekenre, pa mi yaa wi gbo ma fun paa pe wogo ki yen, katugu wɛ Yenŋele na yinwege wolo li malingbɔɔnɔ pe tegele.»

³⁷ A Davidi wɛ sho naa fɔ: «Yawe Yenŋele na lilan shɔ jara wo naa cenge urusi ki ni pe yombɛkɔɔrɔ ti kɛɛ, li yaa na shɔ fun ki Filisiti tara fenne naŋa ŋa wi kɛɛ.»

A Sawuli wɛ si Davidi wi pye fɔ: «Ta kee, Yawe Yenŋele li pye ma ni.» ³⁸ Kona, a Sawuli wɛ suu yɛɛra malaga gbɔndeere ti le Davidi wi kan. Wila tuguyenre njala li kan wi kan, ma malaga gbɔnderege ki le

†17.34: Kiti 14.5-18; 2 Sami 17.8; 23.20; 1 Wunlu 13.24-26; 2 Wunlu 2.24; Amɔ 3.12; 5.19.

Davidi konaa Goliyati (1 Sami 17.38-54)

wi kan. ³⁹ A Davidi wì si Sawuli wi tokobi wi pɔ wa wi sennɛ, yaripɔɔ ti go na, mɛɛ yo wi yaa tanga ti ni mbe wele, katugu wì sila tara ti na. A wì si Sawuli wi pye fɔ: «Mi se ya tanga ki malingbɔnyaara nda ti ni, katugu mii tara ti na.» A

wì siri wɔ wi yɛɛ na. ⁴⁰ A wì suu kanɔgala li lɛ, mɛɛ saa sinndɛngɛlɛ ŋɛlɛ kɛ wɔlɔgɔ kanɔgurugo wele ma lɛ wa lafogo yɔn, mɛɛ ke lɛ wa wi yaayoro kɔnríkasha ki ni. A wì suu gbafurugo ki lɛ, mɛɛ fulo wa Filisiti tara fenne naɔa wi meɛɛ ni.

Davidi wîla ya Goliyati wi ni maa gbo

⁴¹ Filisiti tara fenne naŋa wi nɛɛ fulo jɛɛnnjenri fun wa Davidi wi tanla, wi tugurɔn sigeyaraga ki lɛfɔ wîla pye wi yɛgɛ. ⁴² A Filisiti tara fenne naŋa wî si wele mɛɛ Davidi wi yan fɔ wi yen lɛfɔnmbile gbanmbele la, wi yɛgɛ cɛnwe pi yen ma yɔn. Kî pye ma, wi sila wi jate yaraga ka. ⁴³ A Filisiti tara fenne naŋa wî suu pye fɔ: «Ma nawa po ni, mi yen pyɔn wi le, fɔ a mà simbingele lɛ na paan na kɔrɔgɔ yɛrɛ?» A wî suu yarisunndo ti mɛgɛ ki yeri ma wa Davidi wi na maa danŋa. ⁴⁴ A wî si Davidi wi pye naa fɔ: «Fulo laga na tanla, mi yaa ma wire kara ti kan naayeri sannjɛrɛ to naa cɛnrɛ ti yeri tiri ka.»

⁴⁵ A Davidi wî si Filisiti tara fenne naŋa wi pye fɔ: «Ma yen na paan na kɔrɔgɔ tokobi, naa njanraga konaa shɔrina ni, ɛɛn fɔ, mi wo yen na kee ma kɔrɔgɔ Yawe Yɛnɲɛlɛ na yawa pi ni fuun fɔ, Izirayeli malingbɔɔnɔlɔ ŋgbelege ki Yɛnɲɛlɛ lo mɛgɛ ni, lo na mà tɛgɛlɛ we. ⁴⁶ Yawe Yɛnɲɛlɛ li yaa ma le na kɛɛ nala. Mi yaa ma gbo mbɔɔn go ki kɔw. Mi yaa Filisiti tara fenne malingbɔɔnɔlɔ pe gboolo pe kan naayeri sannjɛrɛ to naa cɛnrɛ ti yeri ti pe ka nala. Kona tara woolo pe ni fuun pe yaa ki jɛn fɔ Yɛnɲɛlɛ yen Izirayeli woolo pe yeri. ⁴⁷ Ki janwa ŋa wi ni fuun wi yaa ki jɛn mbe yo Yawe Yɛnɲɛlɛ laa tokobi nakoma njanraga tɛgɛ mbe lere shɔ. Katugu Yawe Yɛnɲɛlɛ lo li

yen ki malaga ŋga ki fɔ we. Lo li yaa ye le we kɛɛ.»

⁴⁸ Le ki yɔngɔlɔ nungba ke ni, a Filisiti tara fenne naŋa wî si yiri mbe fulo wa Davidi wi tanla. A Davidi wî si fyɛɛle ma fe ma kari wa pe juguye pe yeri, na Filisiti tara fenne naŋa wi finli. ⁴⁹ A Davidi wî suu kɛɛ ki le wa wi kasha ki ni ma sinndene la wɔ, mɛɛ li wa wi gbafurugo ki ni. A sinndene lî si saa Filisiti tara fenne naŋa wi ta wa wi walegɛ ki na, mɛɛ ye wa wi go ki ni. A wî si wɔ ma to, maa yɛgɛ ki jiile wa tara. ⁵⁰ Kî pye ma, Davidi wîla ya Filisiti tara fenne naŋa wi ni gbafurugo naa sinndene ni. Wîla wi gbo ma si yala tokobi sila pye wi yeri. ⁵¹ Ko pɔngɔ na, Davidi wî si fe ma saa gbɔn wa Filisiti tara fenne naŋa wi na, mɛɛ wi tokobi wi tile maa kɔw wa wi wofogo ki ni, maa gbo mɛɛ wi go ki kɔw.

Naa Filisiti tara fenne pàa kaa pe pingbaan wi yan pòo gbo, a pe nɛɛ fee. ⁵² Kona, a Izirayeli tara malingbɔɔnɔlɔ poro naa Zhuda tara malingbɔɔnɔlɔ pe ni, pè si yiri ma malaga kɔnnɔ li wa, mɛɛ taga Filisiti tara fenne pe na ma pe purɔ, ma saa gbɔn fɔ wa gbunlundɛgɛ ki yɔn na, fɔ ma saa gbɔn wa Ekirɔn ca yeyɔnrɔ ti na. Filisiti tara fenne pe gboolo pàa toori wa konɔ maga le wa Shaarayimu ca fɔ ma saa gbɔn wa Gati ca, konaa ma saa gbɔn wa Ekirɔn ca ki na. ⁵³ Naa Izirayeli woolo pàa kaa yiri wa Filisiti tara fenne pe purɔsaga ma sɔngɔrɔ, a pè si saa Filisiti tara malingbɔɔnɔlɔ

censaga yaara ti ni fuun ti koli. ⁵⁴ A Davidi wì si Goliyati wi go ki le ma kari ki ni wa Zheruzalemu ca. Eɛn fɔ, wila saa wi malingbɔnyaara to tɛgɛ wa wi yɛɛra paraga go* ki ni.

⁵⁵ Sawuli wila Davidi wi yan wila kee sa fili Filisiti tara fenne nana wi ni sanga na ni, wila wi malingbɔɔnɔ to Abineri wi yewe ma yo fɔ: «Ambɔ pyɔ win ki lefɔnɔ na we?»

A Abineri wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Kaselege ko na, mi wugu ma kan wunlunana, mi suu jen.»

⁵⁶ A wunlunana wì sho fɔ: «Ma yewe ma ki lefɔnɔ wi to wi jen.»

⁵⁷ Naa Davidi wila ka saa Filisiti tara fenne nana wi gbo ma sɔngɔɔ sanga na ni, a Abineri wì suu le ma kari wi ni wa Sawuli wi yɛgɛ sɔgɔwɔ. Filisiti tara fenne nana wi go kila pye Davidi wi kɛɛ. ⁵⁸ A Sawuli wì si Davidi wi yewe ma yo fɔ: «Lefɔnɔ, ma yen ambɔ fɔ pinambyɔ?»

A Davidi wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Mi yen ma tunmbyee Zhese wo pinambyɔ, ma yiri wa Betileemu ca.»

Zhonatan wila wɛɛnre le Davidi wi ni

18 ¹ Naa Davidi wila kaa para Sawuli wi ni ma kɔ, a Zhonatan wì si mara Davidi wi na fɔ jɛngɛ, wì si Zhonatan wi ndanla paa wi yɛɛ yen. ² Ki pilige nungba ki ni, a Sawuli wì si Davidi wi yaga wa wi yɛɛ yeri, wi sila wi yaga wi sɔngɔɔ wa wi to wi yeri.

³ A Zhonatan wì si yɔn finliwɛ* le Davidi wi ni, katugu Davidi wila wi ndanla paa wi yɛɛ yen. ⁴ A wì suu derigbɔgɔ ki wɔ wi yɛɛ na maga kan Davidi wi yeri. Wila wi yaripɔɔ ti kan wi yeri, ma pinle yere wi tokobi, naa wi sandiga konaa wi kurusijara wi ni fun. ⁵ Sawuli wiga Davidi wi tun laga o laga nga na, Davidi wi ma saa cew ta. Ki kala na, Sawuli wila wi tɛgɛ wi malingbɔɔnɔ pe go na. Wi kala làa leele pe ni fuun pe ndanla konaa Sawuli wi legbɔɔlɔ pe ni.

Yenjaga la ye Sawuli wi ni Davidi wi kala na

⁶ Naa Davidi wila kaa Filisiti tara fenne nana wi gbo, a malingbɔɔnɔ pɛ yiri wa malaga ma pan, a jɛɛle pɛ si yiri Izirayeli* tara cara ti ni fuun ti ni, ma saa wunlunana Sawuli wi fili, na pimbicile naa weere gbɔɔn, na yuuro koo na yoo konaa na jɔɔgi nayinme ni. ⁷ Jɛɛle paa pye na yurugo ki koo naga shoo pe yɛɛ yɔn na na yuun fɔ:

«Sawuli wi lere waga kelɛngɛle
tɛgesaga legerɛ gbo,
Davidi wo lere waga ke ke
tɛgesaga legerɛ gbo.»

⁸ A ko si Sawuli wi mben maa nawa pi ngban fɔ jɛngɛ. A wì suu yɛɛ pye fɔ: «Pɛ Davidi woolo poro pye waga ke ke tɛgesaga legerɛ, mɛɛ mi woolo poro pye waga kelɛngɛle tɛgesaga legerɛ. Wunluwɔ po nungba ma pì koro pe kan wi yeri?» ⁹ Maga le le ko pilige

ko na, a Sawuli wi nɛɛ Davidi wi wele tipege ni.

¹⁰ Ki goto, a Yɛnɛɛlɛ lɛ si ti a yinne tipele pan ma ye Sawuli wi ni. A wi go kɛ si yiri wi na wa wi yɛɛra go ki ni. A Davidi wi nɛɛ ɛgɔni wi gbɔɔn wi kan paa piliye sannya yi yɛn. Sawuli wi njanraga kɛla pye wi kɛɛ. ¹¹ A Sawuli wɛ suu njanraga ki yirige mbege wa, mɛɛ yo fɔ: «Mi yaa Davidi wi wa ki ni mboo kan wa mbogo ki na.» Ɛɛn fɔ ki wasaga shyen, Davidi wi ma fɛnge maga kan ki ma toro.

¹² Maga lɛ le ki pilige ki na, a Sawuli wi nɛɛ fyɛ Davidi wi yɛgɛ, katugu Yawe Yɛnɛɛlɛ lɛa pye wi ni, ma si yala lɛa laga Sawuli wo na. ¹³ Ki kala na, Sawuli wɛla Davidi wi lali wi yɛɛ ni maa tɛgɛ malingbɔɔnɔ waga keke (1 000) go na. A Davidi wi nɛɛ kee ma saa na malaga gbɔɔn, ma pye wi malingbɔɔnɔ pe to. ¹⁴ Kala na fuun wɛla pye na piin, lɛa pye na yɔngɔ wi kan, katugu Yawe Yɛnɛɛlɛ lɛa pye wi ni. ¹⁵ Naa Sawuli wɛla kaa ki yan Davidi wi kapyegele kaa pye na yɔngɔ na kee yɛgɛ, a wi nɛɛ fyɛ Davidi wi yɛgɛ na seregi. ¹⁶ Ɛɛn fɔ Davidi wi kala lɛa Izirayeli woolo pe ni fuun naa Zhuda cɛnɛ woolo pe ndanla, katugu wo wɛla pye na pe malingbɔɔnɔ pe yɛgɛ sinni na kee wa malaga konaa na sɔngɔri.

Davidi wɛla Sawuli wi sumborombyɔ Mikali wi pɔri

¹⁷ Kona, a Sawuli wɛ si Davidi wi pye fɔ: «Wele, na sumborombyɔ

lɛɛfɔ Merabu wi ɲa. Mi yaa wi kan ma yeri ma jɔ, na maga yɛnɛ mbe pye na malaga gbɔɔnɔ welɛwɛ, mbaa kee saa Yawe Yɛnɛɛlɛ li maara ti gbɔɔn we.» Sawuli wɛla wi yɛɛ pye fɔ: «Mi jate woro na jaa mbe Davidi wi gbo, Filisiti tara fenne poro pe yaa wi gbo.» ¹⁸ A Davidi wɛ si Sawuli wi pye fɔ: «Mi yɛn ambɔ fɔ? Yɛngi ki yɛn na yeri? Na to sege ki woro na jate yaraga ka laga Izirayeli cɛngele ke sɔgɔwɔ. Mele mbee ya mbe pye wunlunaɲa wi nafa?» ¹⁹ Naa kɛla kaa gbɔn Sawuli wuu sumborombyɔ Merabu wi kan Davidi wi yeri sanga ɲa ni, a wɛ suu kan Mehola ca fenne naɲa Adiriyeli wi yeri.

²⁰ Ɛɛn fɔ, Davidi wɛla pye ma Sawuli wɛ sumborombyɔ sanɲa Mikali wi ndanla. Naa Sawuli wɛla kaa ki wogo ki logo, a kɛ si tanla wi ni. ²¹ A wɛ suu yɛɛ pye fɔ: «Mi yaa Mikali wi kan wi yeri wi jɔ, jango wi pye paa penɛ yɛn mboo yigi mbe ti Filisiti tara fenne pe ta poo gbo.» Kona, a Sawuli wɛ sigi yo Davidi wi kan ki shyen wogo na ma yo fɔ: «Koni ma mbe ya pye na nafa.» ²² Ko pungo na, a Sawuli wɛ sigi yo wi tunmbyeele pe kan fɔ: «Ye kari ye sa para Davidi wi ni larawa, yoo pye fɔ: «Ma kala li yɛn ma wunlunaɲa wi ndanla konaa wi tunmbyeele pe ni fun, koni yɛnɛ ki na ma pye wi nafa.» »

²³ A Sawuli wi tunmbyeele pɛ si saa ki senre ti yɛgɛ yo Davidi wi kan. A Davidi wɛ si pe pye fɔ: «Ye nawa po ni, mbe pye wunlunaɲa

wi nafa ki yen kala jeele wi le? Mi wo na, mi yen fyonwa fa, mi woro megbogo fa.» ²⁴A Sawuli wi tunmbyeele pe si songoro ma saa Davidi wi senyoro ti yege yo Sawuli wi kan. ²⁵A Sawuli wi si pe pye fa: «Ye sa Davidi wi pye fa wunlunana wi yo wi woro na penjara jaa japorogo yariwondo. Een fa nga wi yen na jaa ko yen fa ma pan Filisiti tara fenne nambala cenme nama seere ni[†] wi kan, jango wi kayanga wa poro mbele wi juguye pe ni.» Sawuli wi jatero wo la pye mbe ti Davidi wuu yee le Filisiti tara fenne pe kee poo gbo. ²⁶A Sawuli wi tunmbyeele pe si saa ki senre ti yege yo Davidi wi kan. A wi si yenle ti na mbe pye wunlunana wi nafa. Wagati na wunlunana wila kon sanni wi sa ko, ²⁷a Davidi wo naa wi malingbocnlo pe ni, pe si yiri ma saa Filisiti tara fenne nambala cenme shyen (200) gbo, ma pe kenrekenre* ma pan pe nama seere ti ni fuun ti ni wunlunana wi kan, jango mbe pye wi nafa. Ki pye ma, a Sawuli wi suu sumborombyo Mikali wi kan Davidi wi yeri wi jo.

²⁸Kona, a Sawuli wi sigi jen ma filige ki na ma yo Yawe Yenjele laa pye Davidi wi ni; Davidi wila pye ma Sawuli wi sumborombyo Mikali wi ndanla. ²⁹Ki pye ma, a Sawuli wi nee fye Davidi wi yege na seregi, a Davidi wi si pye wi jugu sanga wi ni fuun ni.

³⁰Ki wagati wi ni, Filisiti tara fenne teelee paa pye na malaga gbocn Izirayeli woolo pe ni. Een fa malaga gbocnsaga pyew, Davidi wi ma cew ta ma we Sawuli wi malingbocnlo teelee pe ni fuun pe wogo ki na, fa a wi mege ki yiri fa jenge.

Zhonatan wila kasulugo pye Davidi wi kan

19 ¹Sawuli wila ki yo wi pinambyo Zhonatan wo naa wi tunmbyeele pe ni fuun pe kan fa wi yaa Davidi wi gbo. Een fa, Davidi wila Sawuli wi pinambyo Zhonatan wi ndanla fa jenge. ²A Zhonatan wi si Davidi wi yeri fa: «Na to Sawuli wila jaa mbocn gbo. Ma yee yingiwe jen, goto pinliwe ni, ma sa lara larasaga jenge na. ³Ma yaa ka lara wa yan laga nga na, mi naa na to wi ni, we yaa ka yiri mbe kari wa. Mi yaa ka para na to wi ni ma senre na, wi yaa ka nda yo ma wogo ki na, pa mi yaa kari logo mberi yo ma kan.»

⁴Kona, a Zhonatan wi si Davidi metanga yeri wi to Sawuli wi kan, mee wi pye fa: «Wunlunana, maga ka kapege pye ma tunmbyee Davidi wi na, katugu wii kapege kpe pye ma na. Een fa, kajenge legera wi pye ma kan. ⁵Wila wi go ki pere ma Filisiti tara fenne nana wi gbo. Yawe Yenjele laa wi tege ma Izirayeli* woolo pe ni fuun pe showa gbocn sho. Maa ki wogo ki

[†]18.25: Filisiti tara fenne nambala pe nama seere mberi ta, ko ki naga ma yo Davidi wila daga mbe pe gbo.

yan na yɔgɔri. Yɔngi na ma yaa lere gbo ɲa wii kapege pye? Mbe ti Davidi wi ku go fu?» ⁶A Sawuli wì si Zhonatan wi senre ti logo, mee wugu ma yo fɔ: «Yawe Yenɲele na yinwege wolo li meɣe ki na, pe se Davidi wi gbo.» ⁷Kona, a Zhonatan wì si Davidi wi yeri, mee ki senre ti ni fuun ti yeɣe yo wi kan. Ko punɔgo na, a wì si kari wi ni wa Sawuli wi yeri. A Davidi wì suu tunɲgo ki le naga piin paa faa wi yen.

Davidi wìla fe wa Sawuli wi yeri

⁸Malaga kila yiri naa Filisiti tara fenne pe ni, a Davidi wì si saa malaga gbɔn pe ni ma pe gbo jenge, fɔ a pè fe wi yeɣe.

⁹Yinne tipele na Yawe Yenɲele làa ti lì pan ma ye Sawuli wi ni, lì si kaa yiri wi ni naa jɔlɔ. Wìla pye ma cɛn wa wi go, wi njanraga ki ni wi kee. Davidi wìla pye na ɲɔɔni wi gbɔɔn wi kan. ¹⁰A Sawuli wì si kaa fo na jaa mboo wa njanraga ki ni mboo kan wa mbogo ki na. Eɛn fɔ, a Davidi wì si fenge maga kan, a kì toro. A njanraga kì si kan wa mbogo ki na. Ki yembine li ni, a Davidi wì si fe ma shɔ.

¹¹A Sawuli wì si leele pele tun wa Davidi wi go ma yo pe saa kɔrɔsi, ki goto pinliwɛ ni, poo yigi poo gbo. Eɛn fɔ, Davidi wi jɔ Mikali wìla wi yeri ma yo fɔ: «Na mee yiri mbe fe, sanni laga ki sa laga, pe yaa ma gbo†.» ¹²A jele wì suu

yirige wa fenetiri wi ni, a Davidi wì si fe ma shɔ. ¹³Ko punɔgo na, a Mikali wì si pe go yarisunɲgo† ki le ma saa ki sinɲge wa Davidi wi sinleyaraga ki na, ma yunɲgbɔngɔ sikasire wogo tɛɣe wa go wasaga ki na, mee paritɔnɲgo tɛɣe maga tɔn. ¹⁴Naa Sawuli wìla kaa leele tun ma yo pe sa Davidi wi yigi sanga ɲa ni, a Mikali wì si pe pye fɔ: «Davidi wi woro ɲgbaan.» ¹⁵A Sawuli wì si pe tun naa shyen wogo na ma yo pe saa wele, mee pe pye fɔ: «Ye sa Davidi wi pinle yoo le wi sinleyaraga ki ni ye pan wi ni laga na kan, jango mboo gbo.» ¹⁶Kona, a pitunmbolo pè si sɔngɔrɔ wa Davidi wi go, mee saa ki yan fɔ pe go yarisunɲgo ko kila pye wa sinleyaraga ki na, naa yunɲgbɔngɔ sikasire wogo ki ni wa go wasaga ki na. ¹⁷A Sawuli wì si Mikali wi yewe ma yo fɔ: «Yɔngi na, a mà silan fanla, mala jugu wi saga, a wì fe?»

A Mikali wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Wìla na pye fɔ: «Na yaga mbaa kee nakoma mi yaa ma gbo.» »

Sawuli wìla taga Davidi wi na naa puro

¹⁸Ki wagati wi ni, kila yala Davidi wì fe ma shɔ. A wì si kari wa Samiyeli wi kɔrɔgɔ wa Arama ca, mee kagala ɲgele fuun Sawuli wìla pye wi na ke yeɣe yo wi kan. Kona, a pè si pinle ma kari ma

†19.11: Yuuro 59.1.

†19.13: Zhene 31.19.

saa cɛn wa Nayɔti† laga ki na. ¹⁹ A pɛ si saa ki yo Sawuli wi kan ma yo fɔ: «Davidi wi yɛn wa Nayɔti laga ki na, wa Arama ca ki tanla.»

²⁰ A Sawuli wì suu pitunmbolo pe torogo ma yo pe sa Davidi wi yigi. Ɛɛn fɔ, naa pàa ka saa gbɔn wa, a pɛ si Yɛnɛle yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ* pe ni fuun pe yan pe yɛn na Yɛnɛle li yɔn sɛnrɛ yuun. Samiyeli wo wìla pye na pe yɛgɛ sinni. A Yɛnɛle li yinne lɛ si ye Sawuli wi pitunmbolo pe ni fuun pe ni, a pe nɛɛ Yɛnɛle li yɔn sɛnrɛ yuun fun. ²¹ A pɛ si saa ki yo Sawuli wi kan, a wì si leele pele yɛgɛ torogo wa naa. Ɛɛn fɔ poro fun, a pɛ si saa na Yɛnɛle li yɔn sɛnrɛ yuun yɔgɔrimɔ ni. A wì si pele yɛgɛ tun naa ki taanri wogo na. Poro fun, a pɛ saa na Yɛnɛle li yɔn sɛnrɛ yuun yɔgɔrimɔ ni. ²² Kona, a Sawuli wo jate wì si kari wi yɛ wa Arama ca. Tɔnmɔ titegbɔgɔ nɔga kila pye wa Seku ca, naa wìla ka saa gbɔn wa ki na, a wì si yewe ma yo fɔ: «Samiyeli naa Davidi pe yɛn se yeri?»

A pɛ suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Pe yɛn wa Nayɔti laga ki na, wa Arama ca ki tanla.» ²³ A wì si le lema nɛɛ kee wa Nayɔti laga ki yeri, wa Arama ca ki tanla. A Yɛnɛle li yinne lɛ si ye wi ni fun wa konɔ. A wi nɛɛ Yɛnɛle li yɔn sɛnrɛ yuun yɔgɔrimɔ ni na kee, fɔ ma saa gbɔn wa Nayɔti laga ki na, wa Arama ca ki tanla. ²⁴ A Sawuli wì suu yaripɔrɔ ti wɔ wi yɛɛ na

paa sanmbala pe yɛn, nɛɛ Yɛnɛle li yɔn sɛnrɛ yuun yɔgɔrimɔ ni fun Samiyeli wi yɛgɛ sɔgɔwɔ. Ko punɔgo na, a wì si wɔ ma to witiwaga le tara, mɛɛ koro le ki yɔnlɔ ki ni fuun naa ki yembine li ni fuun li ni. Ki kala na, leele pàa pye na yuun fɔ: «Sawuli wo fun wì pye Yɛnɛle yɔn sɛnrɛ yofɔ wi le?»

Zhonatan wìla Davidi wi saga

20 ¹ Kona, a Davidi wì si fe ma yiri wa Nayɔti laga ki na, wa Arama ca ki tanla ma kari wa Zhonatan wi yeri, ma saa wi pye fɔ: «Yigi m̀ pye? Na kapege ko yɛn kikiin? Yingi m̀ jɔgɔ ma to wi na, fɔ a wìla jaa mbanla gbo?»

² A Zhonatan wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Yɛnɛle sɔɔn shɔ ko jatere wo ni. Pe sɔɔn gbo. Na to wìla kala lo la lɛ, lɛ gbɔgɔ o, lɛ kologo o, na wi sili yo na kan. Yingi na, na to wii ko wogo nɔga ko lara na na? Ki se ya pye.» ³ A Davidi wì si wugu ma yo fɔ: «Ma to wigi jɛn ma yo na kala li yɛn mɔɔ ndanla. Kana wùu yɛɛ pye fɔ: «Mi se ti Zhonatan wigi kala jɛn, nakoma ki yaa wi mben.» Ɛɛn Yawe Yɛnɛle na yinwege wolo li mɛgɛ ki na, m̀ wugu ma kan, fɔ m̀ yɔngɔ kunwɔ pi ni tɔɔn.»

⁴ Kona, a Zhonatan wì si Davidi wi yewe ma yo fɔ: «Yingi maa jaa mbe pye ma kan? Mi yaa ki pye ma kan.»

⁵ A Davidi wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Wele, goto wi yɛn yevɔnnɔgɔ

†19.18: Samiyeli wagati wi ni, Yɛnɛle yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ gbogolomɔ pila pye ma cɛn laga nɔga na ko pàa pye na yinri Nayɔti.

feti we[†]. Ki daga mbe sa pinle wunlunaŋa wi ni mbe li. Ki yaga mbe kari wa yan, mbe sa lara fɔ sa gbɔn pilige taanri wogo ki yɔnlɔkɔgɔ ki na. ⁶Na ma to wiga na wele wi silan yan, maga yo wi kan fɔ: «Davidi wilan yenri ngbanga ma yo mboo yaga wi kari wa Betileemu, wi ca ye, fɔ wi go woolo paa pe yefiile saraga* ki woo.» ⁷Na wiga ma yɔn sogo mbe yo fɔ: «Ko yɔn,» kona mi ŋa ma tunmbyee, mi yaa pye yeyingge na; een fɔ na wiga nawa ngban, pa ma yaa ki jen fɔ wila jaa mbanla gbo. ⁸Ki kaa pye mà yɔn finliwɛ* le mi ŋa ma tunmbyee na ni Yawe Yenŋele li mege na, ma kajenge pye na kan. Na kaa pye mi kapege pye, ki yen yege o yege, maga kanla le ma to wi kee, een fɔ mala gbo ma ye.»

⁹A Zhonatan wì sho fɔ: «Yenŋele sɔɔn sho ko jatere wo ni. Na mi kaga jen kaselege fɔ na to wila jaa mbɔɔn gbo, pa mi yaa ki yege yo ma kan.»

¹⁰Een fɔ, a Davidi wì si Zhonatan wi yewe ma yo fɔ: «Na ma to wiga senngbanra yo ma ni, ambɔ wi yaa ki yo na kan?»

¹¹A Zhonatan wì si Davidi wi pye fɔ: «Yiri we kari wa yan.» A pe shyen pè si yiri ma kari wa yan. ¹²A Zhonatan wì si Davidi wi pye fɔ: «Yawe Yenŋele, Izirayeli*

woolo Yenŋele li mege ki na, mi yen na yɔn kaan ma yeri fɔ goto nakoma piliya na anme yege, mi yaa na to wi yewe ma wogo ki na. Na wi jatere wiga pye jenŋe ma kanngɔlɔ, pa mi yaa lere torogo wi saga yo ma kan. ¹³Een fɔ na kaa pye na to wila jaa mbe kapege pye ma na, mi yaa lere torogo wi saga yo ma kan, mbɔɔn yaga maa kee yeyingge na. Na mi sigi yo ma kan, Yawe Yenŋele li jɔlɔgɔ gbɔgɔ wa na na. Mi yen na jaa Yawe Yenŋele li pye ma ni paa yege nga na làa pye na to wi ni we. ¹⁴Punŋo na, na mi ka ka pye bere go na, ma kajenge pye na kan Yawe Yenŋele li mege ki na. Een fɔ, ali na mi ka si ku, ¹⁵maga kɔɔn kajenge pyewe pi yaga na go woolo pe kan, ali na Yawe Yenŋele liga kɔɔn juguye pe ni fuun nungba nungba pe kɔ mbe pe wɔ laga tara ti ni sanga ŋa ni we[†].» ¹⁶Kona, a Zhonatan wì si yɔn finliwɛ le Davidi wo naa wi go woolo pe ni, ma yo fɔ: «Yawe Yenŋele li kayanga wɔ Davidi wi juguye pe ni!» ¹⁷A Zhonatan wì si ti Davidi wì wugu maga naga fɔ wi yen maa ndanla, katugu Davidi wila pye ma Zhonatan wi ndanla paa wi yee yen. ¹⁸A Zhonatan wì sho naa fɔ: «Goto wi yen yevɔnnŋo feti we. Pe yaa kɔɔn wele mbe la wa lisaga, katugu ma censaga ki

[†]20.5: Yevɔnnŋo ki pilige kongbanŋa pyew kila tege ki ye mbaa mbaanra wiin la Yenŋele li gbogo konaa mbaa saara woo li yeri. Tunŋo sila pye na piin ki pilige ki ni (Nɔmbu 10.10; 28.11-15; 29.1-6; Levi 23.24-25; 2 Wunlu 4.23; Yuuro 81.4; Eza 1.13; Eze 46.1-7; Amɔ 8.5).

[†]20.15: 2 Sami 9.1.

yaa ka koro le waga. ¹⁹Kala li pyepilige ki na, màa saa lara laga nga ni, piliya na, ma kari ma sa lara wa ki laga ki na, wa Ezeli laga sinndelege ki tanla. ²⁰Mi yaa ka pan mbe wangala taanri wɔn wa ki yesinme pi yeri ndee mi yen na yaraga ka taanla mbe wɔn. ²¹Ko punjo na, mi yaa na lefɔnjo wi torogo wi sa ke le, mboo pye fɔ: «Kari ma sa wangala ke lagaja.» Na mi ka kaa pye fɔ: «Wele, wangala ke yen laga ma punjo na, songɔɔ ma pan ma ke le.» Kona ma songɔɔ maa paan, ma yaa pye yeyinje na, maga ka fye yaraga ka kpe na, mi yen naga yuun ma kan Yawe Yenjele na yinwege wolo li mege ki na. ²²Een fɔ na mi ka si lefɔnjo wi pye fɔ: «Wangala ke wa ma yege, ta kee wa yege bere», pa kona maa kee, katugu Yawe Yenjele li yen na jaa maa kee. ²³Yɔn finliwe mba wè le we yee sɔgɔwɔ, Yawe Yenjele li pye sanga pyew we sere pi wogo na.»

²⁴Kona, a Davidi wì si saa lara wa yan. Yevɔnngo feti pilige ki na, a wunlunaja wì si saa cɛn tabali wi na mbe li. ²⁵Wila cɛn jɔngo nga wi maa cɛn ki na faa ko na, ma mara wa mbogo ki na. A Abineri† si cɛn ma mara Sawuli wi na, a Zhonatan wì si cɛn ma yege wa wi yeri. Een fɔ, a Davidi censaga ko si koro le waga. ²⁶Ki pilige ki ni, Sawuli wi sila para, katugu wila pye naga jate ma yo kana Davidi

wì kala la pye, na lùu tɛge fyɔngɔ* ni Yenjele yege na. Wi yaa pye fyɔngɔ ni kaselege ko na, ko kì ti wii ya pan†. ²⁷Een fɔ ki goto, yevɔnngo ki pilige shyen wogo ki na, naa Sawuli wila kaa Davidi wi censaga ki yan kì koro waga naa, a wì suu pinambyɔ Zhonatan wi yewe fɔ: «Yingi na yunmbaan naa nala Zhese pinambyɔ Davidi wii si pan laga lisaga?»

²⁸A Zhonatan wì suu pye fɔ: «Davidi wila na yenri ngbanga ma yo mboo yaga wi kari wa Betileemu ca. ²⁹Wila na pye fɔ: «Mila ma yenri, na yaga mbe kari, katugu we go woolo pe yaa saraga wɔ wa we ca, na ndɔ wì yo mbe kari ki sa pye na yege na. Na kaa pye na kala li yen mɔɔ ndanla, ki yaga ma konɔ kan na yeri mbe sanla ndeele pe kɔn mbe wele.» Ko kala kì ti wii pan mbe li wunlunaja wi ni.» ³⁰Kona, a Sawuli wì si nawa ngban Zhonatan wi ni, ma suu pye fɔ: «Jambasinge naa japanraga pyɔ wele de! Màga yan ndee mi sigi jen mà wɛenre le Zhese pinambyɔ wi ni wi le? Mboro naa ma nɔ wi ni, fere mbe ye ta. ³¹Wele, mbe Zhese pinambyɔ wi ta go na laga tara nda ti na wagati ɲa fuun ni, ma se fannga ta wunluwɔ pi ni, ma wunluwɔ fun pi se yeresaga ta. Ki kala na, koni, ti pe saa lagaja pe pan wi ni na kan, wi daga mbe gbo.»

³²A Zhonatan wì suu to Sawuli wi pye fɔ: «Yingi na wi si daga

†20.25: Abineri wila pye Sawuli wi naa konaa wi malingbɔɔnɔ to (1 Sami 14.50).

†20.26: Levi 7.21.

mbe gbo? Yingi wi pye?» ³³ Kona, a Sawuli wì suu njanraga ki yirige mbe Zhonatan wi wa ki ni, mboo gbo. Kì kaa pye ma, a Zhonatan wì sigi jen ma yo wi to wìla ki kòn maga tēge mbe Davidi wi gbo. ³⁴ A Zhonatan wì si yiri suro ti go na wa tabali wi na nangbanwa pi na. Wi sila li ki yevōngō pilige shyen wogo ki na. Tēgele tipele na wi to wìla Davidi wi tegele, ki wogo kila wi jatere wi piri wi na fō jēnge.

³⁵ Ki goto pinliwē pi ni, a Zhonatan wì si yiri ma kari wa yan, wa laga nga wo naa Davidi wi ni pàa yo ma naga pe yēe na. Lefōngō wà la pinle ma kari wi ni. ³⁶ A wì si lefōngō wi pye fō: «Fe ma sa wangala ngele mi yaa wōn ke lē.» A lefōngō wì si fe ma kari. A Zhonatan wì si wanla la wōn, a lī saa wi toro ma to wa wi yege. ³⁷ Naa wìla ka saa gbōn wa laga nga wanla làa saa to, a Zhonatan wì si gbele ngbanga ma yo fō: «Wanla li wa ma yege naa bere.» ³⁸ A wì sho naa fō: «Fyēle maa kee, maga ka yere.» A Zhonatan wì lefōngō wì si saa wangala ke wulo, mēe sōngōrō ma pan le wi tafō wi tanla. ³⁹ Lefōngō wi sila ki kala li kōrō jen, kaawō Zhonatan naa Davidi poro pàa li kōrō jen. ⁴⁰ A Zhonatan wì suu sandiga naa wi wangala ke kan wi lefōngō wi yeri, ma suu pye fō: «Ta kee ti ni ca.» ⁴¹ Lefōngō wi karingōlō, a Davidi wì si yiri wa wi larasaga, wa sinndelege ki

yōnlōparawa kalige kēe yeri, mēe fōli fōlisaga taanri maa yege ki jiile wa tara Zhonatan wi yege sōgōwō, maa gbōgō. Kona, a pē si keyen wa pe yēe yōlōgō ma gbele fō jēnge, Davidi wo tende. ⁴² Ko pungo na, a Zhonatan wì si Davidi wi pye fō: «Ta kee yeyingē na. Mā jen wē wugu ma we yēe kan Yawe Yēngele li mēge ki na, ma yo fō: «Yawe Yēngele li ti we pye sinmbele mi naa mboro we yēe kan konaa ma setirige piile poro naa na setirige piile pe ni, pe pye sinmbele pe yēe kan woro pungo na.» ¹ Kona, a Davidi wì si yiri ma kari, a Zhonatan wo si sōngōrō wa ca.

Davidi wìla fe Sawuli wi yege ma kari wa Nōbu ca

² Kona, a Davidi wì si kari wa Nōbu ca, wa saraga wāfō* Ahimeleki wi yeri. A Ahimeleki wì si fe ma pan maa fili na seri wi yege sōgōwō jatere pirindorogo ki na, mēe wi yewe ma yo fō: «Kì pye mēle, a mā si pan ma yē lere si pinle ma ni†?» ³ A Davidi wì si saraga wāfō Ahimeleki wi yōn sogo ma yo fō: «Wunlunāna wo wì tunngō ka kan na yeri, mala pye fō: «Tunngō nga mī kan ma yeri konaa kala na mōō tun ma sa pye, lere kpe si daga mbe kala la jen wa ki ni.» Ki kala na, mī laga ka naga na pinleyēenle pe na ma yo we sa fili wa. ⁴ Yingi yaakaga ki yen na ma yeri yingō? Buru kangurugo kan na

†21.2: Mati 12.3-14; Maki 2.25-26; Luki 6.3.

yeri nakoma maga yaraga nga fuun ta.»

⁵A saraga wɔfɔ wì si Davidi wi pye fɔ: «Buru ɲa lere pyew maa kaa wo wa woro na, kaawɔ ɲa wì kan Yenɲele yeri† wo wi yen na. Eɛn fɔ ma mbe ya mboo lɛ ma woolo pe kan, na kaa pye pee fyɔnrɔ kala pye piliye yan yi ni we.»

⁶A Davidi wì suu pye fɔ: «Wè we yɛɛ yigi fyɔnrɔ kapyere ti ni paa yɛɛ ɲga na ki maa piin faa, na mi kaa kee malaga gbɔnsaga we. Na mi kaa kee malaga gbɔnsaga, na woolo pe malingbɔnyaara pe mari le Yenɲele kɛɛ. Ali mbege ta ki tangala na li woro Yenɲele konɔ, eɛn fɔ li yen fyɔngɔ* fu ma pinle malingbɔnyaara ti ni.»

⁷Kona, a saraga wɔfɔ wì si buru ɲa pe ma kan Yenɲele yeri wi kan Davidi wì yeri, katugu buru wa yɛɛ sila pye wa ɲa pàa kan Yenɲele yeri wo pɔngɔ na. Wila pye ma tɛɛ wa tabali wi na Yawe Yenɲele li yɛɛ sɔgɔwɔ. Pàa wi lɛ wa Yawe Yenɲele li yɛɛ sɔgɔwɔ, mbe fɔnɲɔ tɛɛ wa wi yɔnlɔ†.

⁸Ma si yala ki pilige ki ni, Sawuli wi tunmbyee wà la pye le, wila pan mbe shereɛ kapyeege ka yɔn fili Yawe Yenɲele li yɛɛ sɔgɔwɔ. Pàa pye naga ɲaɲa wi yinri Dowegi. Edɔmu cɛnlɛ woo lawi. Wila pye

Sawuli wi yaayoro kɔnrifenne pe to.

⁹A Davidi wì si Ahimeleki wi yewe ma yo fɔ: «Njanraga nakoma tokobi woro laga ma yeri? Mii ta mbanla tokobi wi lɛ nakoma mbe malingbɔnyaraga ka yɛɛ lɛ, katugu wunlunaɲa wi tunɲgo ki yen fyɛlɛɛ wogo.»

¹⁰A saraga wɔfɔ wì suu pye fɔ: «Filisiti tara fenne ɲaɲa Goliyati ɲa màa gbo wa Terebenti tige gbunlundɛɛ ki ni, wi tokobi wo wi yen na. Wi yen ma migi paraga ka ni ma tɛɛ wa efɔdi* wi pɔngɔ na. Na kaa pye maa jaa mboo lɛ, maa lɛ, katugu wa yɛɛ woro laga.»

A Davidi wì sho fɔ: «Wi kan na yeri, mi se wa ta jɛnɲɛ paa wo yen.»

¹¹Ki pilige nungba ki ni, a Davidi wì si yiri ma fe Sawuli wi yɛɛ ma kari wa Gati ca fenne wunlunaɲa Akishi wi yeri†. ¹²A wunlunaɲa Akishi wi tunmbyeele pè si pe tafɔ wi pye fɔ: «Tara ti wunlunaɲa Davidi wo ma ɲa yɛɛn? Wo pàa pye na yurugo koo wi mɛɛɛ ni na yuun fɔ:

«Sawuli wì lere waga kelenɲele
tegesaga lɛgere gbo,
a Davidi wò lere waga kɛ kɛ
tegesaga lɛgere gbo†.» »

¹³A Davidi wi nɛɛ ki senre ti jate wa wi nawa. A wi nɛɛ fyɛ Gati ca fenne wunlunaɲa Akishi wi yɛɛ fɔ

†21.5: Levi 24.5-9.

†21.7: Mati 12.3-4; Maki 2.25-26; Luki 6.3-4.

†21.11: Davidi wila fe ma saa lara wa Filisiti tara fenne ɲaɲa Akishi wi yeri, ma sigi ta Filisiti tara fenne pàa pye Izirayeli woolo pe juguye.

†21.12: 1 Sami 18.7; 29.5.

jenge†. ¹⁴Ki kaa pye ma, a wì suu yee pye yarafo pe yee na. Wila pye na pe yeyonro koro ti keeri keeri, maa yon cenre ti yaga, a tila fuun wi siyo wi na. ¹⁵Kona, a wunlunaŋa Akishi wì suu tunmbyeele pe pye fo: «Yoro jate yee jen ma yo ki nana ŋa wi yen yarafo, yingi na, a yè si pan wi ni laga na yeri? ¹⁶Yarafenne poro pe woro ma lege laga na yeri wi le, a yè si pan ki nana wi ni na kan wi pan wila wi yara kapyere ti piin laga na yee sogowa? Ayoo, wi se ya ye laga na go.»

Davidi wila pye gbogolomɔ pa to

22 ¹Kona, a Davidi wì si yiri wa Gati ca, mee kari ma saa lara wa Adulamu ca waliwege ki ni†. Naa wi ndeele poro naa wi go woolo pe ni fuun paa kaa ki wogo ki logo, a pè si kari wi korogo. ²Mbele fuun paa pye ma jori, naa mbele foro la pye pe na konaa mbele pe nawa pi sila yinŋi pe na, a poro pe ni fuun pè si saa gbogolo wa wi tanla. A wì si pye pe to. Nambala mbele paa pye wi ni, paa pye na kee lere cenme tijere (400) yeri.

³Ko pungo na, a Davidi wì si yiri wa Adulamu ca ma kari wa Mizipe ca, wa Mowabu tara†, mee Mowabu tara wunlunaŋa wi pye fo: «Mila ma yenri, maga yaga na to naa na no pe pan pe cen laga ma ni, fo mbe sa

nga Yenŋele li yen na jaa mbe pye na kan ki jen.» ⁴A Davidi wì si kari pe ni wa Mowabu tara wunlunaŋa wi yeri. Wagati ŋa fuun Davidi wila pye wa wi larasaga ki ni, paa koro wa wunlunaŋa wi ni.

⁵Pilige ka, a Yenŋele yon senre yofa* Gadi wì si Davidi wi pye fo: «Maga ka koro laga ki larasaga ŋa ki ni. Yiri ma kari wa Zhuda tara.» Kona, a Davidi wì si yiri ma kari wa Ereti kologo ki ni.

Sawuli wila Nɔbu ca saraga wafenne pe gbo

⁶Kona, a Sawuli wì sigi logo ma yo paa Davidi wo naa leele mbele paa pye wi ni pe saga jen. Sawuli wila pye ma cen wa tamarisi tige ki nogo wa Gibeya ca, wa tinndi wi na. Wi njanraga kila pye wi kee. Wi tunmbyeele pe ni fuun paa pye wa wi tanla. ⁷A Sawuli wì suu tunmbyeele pe pye fo: «Yoro Benzhamɛ cenle woolo, yaa nuru na yeri. Ye yen naga jate ndee Zhese pinambyo wi yaa keere naa ezezen* keere kan ye ni fuun ye yeri wi le? Ye yen naga jate ndee wi yaa ye tɛge leele waga kelengele (1 000) naa leele cenme cenme go na wi le? ⁸Yingi na, a ye ni fuun yè si yon le na na? Yingi na ye ni, lere kpe sigi yo na kan mbe yo na pinambyo wì yon finliwe* le Zhese pinambyo wi ni? Ye ni, wa kpe woro na gbele nala kaan

†21.13: Yuuro 56.1.

†22.1: Yuuro 57.1; 142.1.

†22.3: Davidi wi mama wà la pye Mowabu cenle woo (Uruti 1.22; 4.17-22).

mbanla yeri fɔ na pinambyɔ wɪlan tunmbyee wi sun maa wa na na, a wɪ pɛngɛle le na na paa yɛgɛ nɔga na ki yen na piin nala we.»⁹ Edɔmu cɛnlɛ woolo naɲa Dowɛgi nɔ wɪla pye Sawuli wi tunmbyeele pe ni, a wɪ suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Mɪ Zhese pinambyɔ wi yan wa Ahitubu pinambyɔ Ahimeleki wɪ yeri wa Nɔbu ca. ¹⁰ Ahimeleki wɪla Yawe Yɛngɛle li yewe wi kan, ma yaakara kan wi yeri konaa ma Filisiti tara fɛnnɛ naɲa Goliyati† wi tokobi wi kan wi yeri fun.»

¹¹ A wunlunaɲa Sawuli wɪ si leele tun pe sa saraga wɔfɔ* Ahimeleki wi lagaja pe pan wi ni, Ahitubu pinambyɔ we, konaa wi go woolo pe ni fuun pe ni, poro mbele paa pye saraga wɔfɛnnɛ wa Nɔbu ca we. A pe ni fuun pɛ si pan wa wunlunaɲa wi yɛgɛ sɔgɔwɔ. ¹² A Sawuli wɪ sho fɔ: «Ahitubu pinambyɔ, nungbolo jan ma logo na yeri.»

A Ahimeleki wɪ suu pye fɔ: «Ee, na tafɔ, mi yen na nuru ma yeri.»

¹³ A Sawuli wɪ suu pye fɔ: «Yingɪ na mboro naa Zhese pinambyɔ wi ni, a yɛ si yɔn le na na? Mɔ yaakara naa tokobi kan wi yeri, ma Yɛngɛle li yewe wi kan, jango wi yiri na kɔrɔgɔ wɪla pɛngɛle peri na na paa yɛgɛ nɔga na ki yen na piin nala we.»

¹⁴ A Ahimeleki wɪ si wunlunaɲa wi yɔn sogo ma yo fɔ: «Ma tunmbyeele pe ni fuun pe ni wiwiin wi yen nɔ pɛ taga wi na paa Davidi

wi yen? Wi yen ma nafɔ, wi si yen ma tunmbyeele pe to. Ma go woolo pe maa wi gbogo. ¹⁵ Ki kongbannga ko ma nɔga mi maa Yɛngɛle li yewe wi kan. Ki jatere wi fa pan na yeri fyew mbe yɔn le ma na. Wunlunaɲa wiga ka ki kala li taga na go na, nakoma na go woolo wa kpe go na, katugu mi nɔ ma tunmbyee, mii kala la jɛn wa ki kala li ni, ali jɛɛɛ.»

¹⁶ A wunlunaɲa wɪ sho fɔ: «Ahimeleki, mboro naa ma go woolo pe ni fuun pe ni, ye daga mbe gbo.» ¹⁷ Kona, a wunlunaɲa wɪ suu pingbaanla mbele paa pye na yɛregi le wi tanla pe pye fɔ: «Ye yiri ye Yawe Yɛngɛle li saraga wɔfɛnnɛ pe gbo, katugu poro fun, pɛ Davidi wi saga. Paa ki jɛn ma yo wi yen na fee, pe sila si pan mbege yo na kan.» Eɛn fɔ wi tunmbyeele paa je ma yo pe se kɛɛ taga Yawe Yɛngɛle li saraga wɔfɛnnɛ pe na. ¹⁸ Kona, a wunlunaɲa wɪ si Dowɛgi wi pye fɔ: «Yiri ma saraga wɔfɛnnɛ pe gbo.» A Edɔmu cɛnlɛ woolo naɲa Dowɛgi wɪ si fulo wa pe tanla ma pe gbo. Ki pilige ki ni, saraga wɔfɛnnɛ nafa tijɛɛ ma yiri kangurugo wɪla gbo, poro mbele paa lɛn jɛsɛ efɔdiye* pe le we. ¹⁹ A Sawuli wɪ si ti a pɛ saa Nɔbu ca fɛnnɛ pe ni fuun pe gbo tokobi ni, saraga wɔfɛnnɛ pe ca ye. Paa nambala, naa jɛɛɛ, naa piile, naa piyɛngɛɛ, naa nɛɛ, naa sofilele, naa simbaala konaa

†22.10: Yuuro 52.2.

sikaala pe ni fuun pe gbo tokobi ni[†].

²⁰ Ahimeleki wi pinambyo Abiyatari wo nungba wila ta ma fe ma sho, mee fe ma kari wa Davidi wi tanla. Abiyatari wila pye Ahitubu wi pishyenwoo. ²¹ A Abiyatari wi sigi yo Davidi wi kan ma yo Sawuli wi Yawe Yenjele li saraga wofenne pe gbo. ²² A Davidi wi si Abiyatari wi yon sogo ma yo fo: «Ko kopilige mila Edomu cenle woolo naja Dowegi wi yan wa Nibu ca. Mila ki jen ma yo wi yaa sa nga fuun ki pye ki yege yo Sawuli wi kan. Mi kala na pon sege woolo pe ni fuun pe gbo. ²³ Yinga, koro laga na ni. Maga ka fye. Lere nga wila jaa mbon gbo, wo nungba wo wila jaa mbanla gbo. Een fo, mbon ta laga na tanla, ma yaa pye yeyinge na.»

Davidi wila Keyila ca ki sho Filisiti tara fenne pe yeri

23 ¹ Pilige ka, a pe si saa ki yo Davidi wi kan fo: «Wele, Filisiti tara fenne pe pan ma to Keyila ca fenne pe na, na pe yarilire ti koli wa pe yarilire sunsara ti na.» ² A Davidi wi si Yawe Yenjele li yewe ma yo fo: «Mbe ya sa to Filisiti tara fenne pe na le? Mbe ya pe ni le?»

A Yawe Yenjele li suu pye fo: «Ta kee ma sa to pe na, ma yaa ya pe ni mbe Keyila ca woolo pe sho pe kee.»

³ Een fo, a Davidi wi woolo pe suu pye fo: «Wele, we yen na fye mako laga Zhuda tara ti ni. Fyere ti yaa serege we na, na waga kari wa Keyila ca mbe sa to Filisiti tara fenne pe na we.» ⁴ A Davidi wi si Yawe Yenjele li yewe naa. A li suu yon sogo ma yo fo: «Yiri ma kari wa Keyila ca, katugu mi yen na Filisiti tara fenne pe nii ma kee.» ⁵ Kona, a Davidi naa wi woolo pe ni pe si kari wa Keyila ca ma saa to Filisiti tara fenne pe na, ma pe gbo fo jenge, mee pe yaayoro ngbeleye yi sho pe yeri. Pa Davidi wila Keyila ca fenne pe sho pe kee yeen.

⁶ Naa Ahimeleki pinambyo Abiyatari wila fe ma saa lara wa Davidi wi yeri wa Keyila ca sanga nga ni, wila kari efodi* wi ni mbe saa Yenjele li yewe wi ni.

⁷ Kona, a pe si saa ki yo Sawuli wi kan fo: «Davidi wi kari wa Keyila ca.» Kona, a Sawuli wi sho fo: «Yenjele li yen na Davidi wi nii na kee, katugu wo jate wi saa wi yee yon ton ca ka ni, nga pe malaga sigembogo kan maga maga, ma sogyaara lele ki yeyonro koro ti na.» ⁸ Kona, a Sawuli wi suu malingbonlo pe ni fuun pe yeri mbe kari wa Keyila ca, mbe sa malingbonlo censaga kan mbe Davidi naa wi woolo pe yon ton.

⁹ Een fo, a Davidi wi sigi jen ma yo Sawuli wila pye na jaa mbe kapege pye wi na. A wi si saraga wofa* Abiyatari wi pye ma yo wi pan efodi wi ni, pe Yenjele li yewe.

[†]22.19: Yuuro 54.2.

¹⁰ Ko pungo na, a wì sho fɔ: «Yawe Yenɲele, Izirayeli* woolo Yenɲele, mi ɲa ma tunmbyee, mīgi logo ma yo Sawuli wila jaa mbe pan mbe to Keyila ca ki na mbege tongo na kala na. ¹¹ Keyila ca fanɲga fenne pe yaa na le wi kee le? Sawuli wi yaa pan paa yege ɲga na mi ɲa ma tunmbyee mīgi logo le? Yawe Yenɲele, Izirayeli woolo Yenɲele, mi yen nɔɔ yenri, mi ɲa ma tunmbyee, maga yo na kan.»

A Yawe Yenɲele lì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Sawuli wi yaa pan.»

¹² A Davidi wì sili yewe naa fɔ: «Keyila ca fanɲga fenne pe yaa mi naa na woolo pe ni we le Sawuli wi kee le?»

A Yawe Yenɲele lì sho fɔ: «Ee, pe yaa ye le wi kee.»

¹³ Kona, a Davidi wì si yiri wa Keyila ca wo naa nambala mbele paa pye wi ni pe ni, ma kari wa tara nawa. Pe mbaa nambala cenme kogoloni (600) yɔn ko tin. A pè si saa ki yo Sawuli wi kan ma yo Davidi wì fe ma yiri wa Keyila ca. Kì pye ma, a Sawuli wì suu panga ki yaga wa Keyila ca.

Zhonatan wila saa Davidi wi kɔn ma wele

¹⁴ Kona, a Davidi wì si kari wa Zifu gbinri* wi ni ma saa cɛn wa yanwira lara nda ti luguwɔn yen ma ɲgbani ti ni. Sawuli wila pye naa lagajaa pilige pyew, ɛɛn fɔ Yawe Yenɲele li sila Davidi wi le wi kee. ¹⁵ Naa Davidi wila kaa ki yan Sawuli wi yen na yanri naa lagajaa

mboo gbo, a wì si koro wa Zifu gbinri wi ni, wa Horesha laga ki ni.

¹⁶ Pilige ka, Sawuli wi pinambyɔ Zhonatan wì si yiri ma kari wa Davidi wi yeri wa Horesha laga ki ni, ma saa kotogo le wi ni, jango wi taga Yenɲele li na. ¹⁷ Wila wi pye fɔ: «Maga ka fye, na to wi se ta mbe kee taga ma na. Mboro ma yaa ka pye Izirayeli tara ti wunluwɔ we. Muwi mi yaa ka pye legbɔɔ shyen woo mbe taga ma na. Na to wo jate wigi jen ma yo pa ki yaa pye ma.» ¹⁸ A pe shyen pè si yɔn finliwe* le pe yee ni naa Yawe Yenɲele li yege sɔgɔwɔ. A Davidi wì si koro wa Horesha laga ki ni, a Zhonatan wo si songɔɔ ma kari wi ca.

Sawuli wila taga Davidi wi na naa puro naa

¹⁹ Kona, a Zifu ca fenne pèle si kari Sawuli wi kɔɔgɔ wa Gibeya ca, ma saa wi pye fɔ: «Davidi wi yen ma lara laga we wasege ki ni, wa lara nda ti luguwɔn yen ma ɲgbani ti ni, wa Horesha laga ki ni, wa Akila tinndi wi na, wa gbinri wi yɔnlɔparawa kalige kee yeri. ²⁰ Koni, wunlunaɲa, na kiga ma ndanla sanga ɲa ni, ma pan, we yaa wi lagaja mboo le ma kee.»

²¹ A Sawuli wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Yawe Yenɲele li duwaw ye na, yoro mbele yàla yinriwe ta we.

²² Koni ye kari ye sa kagala ɲgele yè logo ke yewe jenge ye filige ke na, yoo saga ja jenge, lere ɲa wùu yan wa ki laga ki ni, yoo jen fun, katugu pège yo na kan ma yo wi yen ma

jilige fɔ jɛŋɛ. ²³Yoo larasara ti ni fuun ti wele yeri jɛn. Ko pɔŋgo na, ye sɔŋɔɔɔ laga na yeri, ye pan ye senfire yo na kan, pa kona mi yaa pinle ye ni mbe kari. Na kaa pye wi yen laga tara ti ni, mi yaa wi wele wa Zhuda tara ti logologo pyew wi ni saa yan.» ²⁴Kona, a Zifu ca woolo pɛ si yiri wa Sawuli wi yeri ma sɔŋɔɔɔ wa pe ca, mɛɛ keli ma kari Sawuli wi na. Davidi wo naa wi woolo pe ni paa pye wa Mawɔn ca gbinri, wa Araba* tara ti ni, wa gbinri gbeŋɛ wi yɔnlɔparawa kalige kɛɛ yeri†. ²⁵A Sawuli naa wi woolo pe ni, pɛ si kari sa Davidi wi lagaja. A leele pɛle si saa ki yo Davidi wi kan. A wɛ si yiri ma kari waara laga ka ni, wa Mawɔn gbinri wi ni, ma saa cɛn wa. A Sawuli wɛ sigi logo mɛɛ taga wi na wa ki wasege ki ni naa puro. ²⁶Sawuli wɛla pye na toro yanwiga ki kanɔgaga nungba na, a Davidi naa wi woolo pe ni paa toro kanɔgaga sanɔga ki na. Davidi wɛla pye na fyɛle na fee jango mbe ta mbe shɔ Sawuli wi yeri. Eɛn fɔ Sawuli naa wi woolo pe ni paa Davidi naa wi woolo pe wa ma pe maga makɔ na jaa mbe pe yigi. ²⁷Eɛn fɔ, a pitunɔ wà si pan maga yo Sawuli wi kan ma yo fɔ: «Sɔŋɔɔɔ ma pan fyaw, katugu Filisiti tara fenne pɛ pan ma to tara ti na.» ²⁸Le ki yɔŋɔɔɔ nungba ke ni, a Sawuli wɛ si Davidi wi purɔɔ

ki yaga, mɛɛ kari sa malaga gbɔn Filisiti tara fenne pe ni. Ko kala na, pe maa ki laga ki yinri «pɛ laga pe yɛɛ na walaga.»

Davidi wi sila yenle mbe Sawuli wi gbo

24 ¹Ko pɔŋgo na, a Davidi wɛ si yiri wa ki laga ki ni mɛɛ kari ma saa cɛn wa Eni Gedi† ca ki tanla, wa yanwira nda ti luguwɔn yen ma nɔgbɔn ti na. ²Naa Sawuli wɛla kaa yiri wa malaga gbɔnsaga Filisiti tara fenne pe ni ma pan, a pɛ sigi yo wi kan fɔ: «Koni, Davidi wi yen wa Eni Gedi gbinri* wi ni.» ³Kona, a Sawuli wɛ si malingbɔɔɔnlɔ wɛlimbele waga taanri (3 000) wɔ wa Izirayeli* tara ti lagapyew, mɛɛ kari ma saa na Davidi naa wi woolo pe lagajaa, fɔ ma saa gbɔn wa waara nda pe yinri ligbɔɔɔɔ waara ti na. ⁴Naa wɛla ka saa gbɔn wa simbaala jasa wi na, wa konɔ li yɔn na, a wɛ si yanwiga wege† ka yan mɛɛ ye wa ki ni mbe sa konɔgaraga pye. Ma si yala Davidi naa wi woolo pe ni, paa pye ma lara wa ki yanwiga wege ki ni, wa ki kɔsaga ki na. ⁵A Davidi wi woolo pɛ sigi yo wi kan yɔɔɔɔ fɔ: «Wele, wagati ɔa Yawe Yenɔɔle lɔa naga ma yo li yaa kɔɔn jugu wi le ma kɛɛ, ɔa kɔɔn ndanla maga pye wi na, wɛ gbɔn.» Kona, a Davidi wɛ si pɛle ma kari ma saa Sawuli wi

†23.24: 1 Sami 26.1.

†24.1: Eburuye senɛ ti ni maga logo Eni Gedi ko kɔɔɔ wo ɔa fɔ sikapige pulugo. Ki yen wa kɔgɔje kuwo wi konɔgo ki sɔnlɔ tosaga yeri; Yurutan 1.14.

†24.4: Yuuro 57.1; 142.1.

derigbɔɔ ki nɔɔna yɔn ka kɔn wi sila ki jɛn. ⁶Naa Davidi wɔla kaa ki kɔn makɔ, a wi sunndo wi nɛɛ kɔɔn wi na nɔɔbanga, katugu wɔla Sawuli wi derigbɔɔ yɔn ka kɔn. ⁷A wɔ suu woolo pe pye fɔ: «Yawe Yɛnɔɔle lilan shɔ ki kala cɛnɛ na li pyewe pi ni. Yɛnɔɔle sanla shɔ mbe sa kapege pye na tafɔ wi na, wo nɔ Yɛnɔɔle li sinmɛ kpoyi* wo wi na maa wɔ we. Katugu wo wi yɛn nɔ Yawe Yɛnɔɔle li sinmɛ kpoyi wo wi na maa wɔ.» ⁸Davidi wɔla ki sɛnre ti yo ma ti wi woolo pee sa to Sawuli wi na. A wunlunaɔa wɔ si yiri wa yanwiga wege ki ni, ma kɔnɔ li le na kee. ⁹A Davidi wɔ si yiri fun wa yanwiga wege ki ni wa Sawuli wi punɔgo na, ma suu yeri ma yo fɔ: «Wunlunaɔa, na tafɔ.»

A Sawuli wɔ si kanɔga ma wele. A Davidi wɔ si fɔli wi yege sɔɔwɔ, maa yege ki jiile wa tara maa gbɔɔ. ¹⁰Kona, a wɔ si Sawuli wi pye fɔ: «Leele mbele pe yɛn nɔ yeregi ma yo mi yɛn na jaa mbɔɔn gbo, yingi na, a ma nɛɛ pe sɛnre ti nuru?» ¹¹Wele, mboro jate ma yaa ki yan yɛnɛ ni fɔ Yawe Yɛnɔɔle lɔɔn le na kee wa yanwiga wege ki ni nala. Pɛge yo na kan na ma yo mbɔɔn gbo. Eɛn fɔ, a mɔ yaga yinwege na, ma sho fɔ: «Mi se kee taga na tafɔ wi na, katugu Yawe Yɛnɔɔle lo lɔɔn wɔ mɔ pye wunluwɔ.» ¹²Wele na to†, ma derigbɔɔ ki nɔɔna yɔn ki kɔnɔ ki wele laga na kee. Ma derigbɔɔ ki

nɔɔna yɔn ko cɛ mi kɔn, eɛn fɔ, mi sɔɔn gbo. Ma daga mbege jɛn mbe filige ki na fɔ mi woro na kapege jate ma ni, mi woro na jaa mbe yiri mbe je ma na, mii si yaraga ka jɔɔ ma na. Ma sigi ta, mboro ma yɛn na mi puro mbanla gbo. ¹³Yawe Yɛnɔɔle li kiti kɔn mi naa mboro we sɔɔwɔ. Kapege nɔa mɔ pye na na, ligi fɔɔ tɔn ma na. Eɛn fɔ mi wo se yaraga ka kpɛ pye ma na. ¹⁴Pe maa yomiyɛle lele na waa na yuun fɔ: «Pa kapege ki maa yinrigi wa lepeepe pe ni» mɔli jɛn. Eɛn fɔ mi wo na, mi se kapege kpɛ pye ma na. ¹⁵Izirayɛli tara wunlunaɔa wɔ pan mbe malaga gbɔn ambɔ ni yere? Mɔ taga ambɔ na naa puro yere? Pyɔn kugo lee nakoma pinjenge? ¹⁶Ee, Yawe Yɛnɔɔle li yaa pye we kiti kɔnfɔ. Li yaa kiti kɔn mi na mboro we sɔɔwɔ. Li we kala li wele, lilan go kala li yege wɔ, li tanga ki kan na yeri, lilan shɔ ma kee.»

¹⁷Naa Davidi wɔla kaa para Sawuli wi ni makɔ sanga nɔa ni, a Sawuli wɔ suu yewe ma yo fɔ: «Na pinambyɔ Davidi, mboro ma yɛn na para na ni kaselege ke?» A Sawuli wɔ si to na gbele nɔɔbanga fɔ jenge. ¹⁸Ko punɔgo na, a Sawuli wɔ sho naa fɔ: «Mɔ sin ma we na na. Mɔ kajenge pye na kan, ma si yala kapege mɔ wo pye ma na. ¹⁹Mɔa naga na na nala fɔ ma yɛn na kajenge jate na ni; katugu Yawe Yɛnɔɔle lilan le ma kee, eɛn fɔ mɛɛ silan gbo. ²⁰Na lere wa ka wi jugu

†24.12: Davidi wɔla Sawuli wi yeri wi to maa gbɔɔ. Mbe taga wa ko na, wi nafɔ lawi Sawuli we (1 Sami 18.27).

wi yigisaga ta, wi mbe yenle mboo yaga wila kee yeyinŋe na le? Iŋga mà pye na kan nala, Yawe Yenŋele ligi sara wi kan ma yeri! ²¹Wele, koni mīgi jen ma yo ma yaa ka pye wunluwɔ pilige ka, Izirayeli woolo pe wunluwɔ pi yaa ka yeresaga ta ma fanŋga na. ²²Koni wugu mala kan Yawe Yenŋele li meŋe ki na, fɔ na kuŋɔɔ, ma se kanla setirige piile pe tɔŋɔ, ma se si kanla meŋe ki kɔ mbege wɔ wa na sege ki ni.» ²³A Davidi wì si wugu ma Sawuli wi kan ki wogo ki na.

Kona, a Sawuli wì si sɔŋɔɔ ma kari wi ca. A Davidi naa wi woolo pe ni, pè si sɔŋɔɔ wa pe larasaga wa yanwira ti na.

Samiyeli wi kunwɔ

25 ¹Ki wagati wi ni, a Samiyeli wì si ku. A Izirayeli* woolo pe ni fuun pè si gbogolo maa kunwɔ pi pye. Pàa wi le wa wi ca, wa Arama.

Nabali wila je mbe Davidi wi saga

Ko pɔŋgo na, a Davidi wì si kari wa Paran gbinri* wi ni. ²Naŋa wà la pye wa Mawɔn ca, yarijende lɛgere la pye wi yeri. Wi kɛe yaara tà la pye wa Karimeli ca† ki ni. Simbaala waga taanri (3 000) la pye wi yeri, naa sikaala waga kele (1 000) ni. Ki wagati wi ni, wila kari wa Karimeli ca saa simbaala

pe sire ti kɔɔnɔ. ³Ki naŋa pàa pye naa yinri Nabali, wila pye Kalebu setirige pyɔ. Pàa pye naa jɔ wi yinri Abigayili. Ki jele wila pye ma jilige; wila pye ma yɔn fɔ jɛŋge. Eɛn fɔ wi pɔɔ wila pye kapingbanra fɔ konaa ma pe.

⁴A Davidi wì sigi logo wa gbinri wi ni ma yo Nabali wila pye naa simbaala pe sire ti kɔɔnɔ. ⁵A wì suu woolo nambala kɛ tun, ma pe pye ma yo fɔ: «Ye kari wa Karimeli ca, ye sa Nabali wi shari na kan. ⁶Yoo pye fɔ: «Yenŋele sa yinwetɔnɔɔ kan ma yeri! Yenŋele sa yeyinŋe kan mboro naa ma go woolo ye yeri! Ma kɛe yaara ti ni fuun tila kee yeŋe. ⁷Mīgi logo ma yo pe yen nɔɔ simbaala pe sire ti kɔɔnɔ. Ma si yala mbɔɔn yaayoro kɔnrifenne pe ta wa we ni, we sila kapege kpe pye pe na. Wagati ŋa fuun pàa pye we ni wa Karimeli yanwira ti na, yaayogo ka kpe sila pɔŋgo wa pe yaayoro ŋgbelege ki ni. ⁸Ma tunmbyeele pe yewe ki wogo ki ni, pe yaa ki yo ma kan. Mi yen nɔɔ yenri ma kajɛŋge pye na tunmbyeele pe kan, katugu wè pan laga ma yeri ki nala fɛti pilige ŋga ki ni. Mi yen nɔɔ yenri fɔ maga yaraga ŋga fuun ta, maga kan woro mbele ma tunmbyeele we yeri konaa ma pinambyɔ Davidi wi yeri†.»

⁹A Davidi wi lefɔnmbɔɔ pè si saa ki senre ti ni fuun ti yo Nabali wi

†25.2: Karimeli ca kila pye wa Zhude tara yanwira ti na; 1 Sami 15.12.

†25.8: Kila pye wa Izirayeli tara, na pe kaa yaayoro ti sire ti kɔɔnɔ pilige ŋga ni, ki pilige ki ma pye fɛti pilige.

kan Davidi wi mege ni. Kona, a pè si pyeri na nuru wi yeri. ¹⁰ Eɛn fɔ, a Nabali wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Davidi wi yen ambɔ? Zhese pinambyɔ wo yen ambɔ? Ki nala piliye yan yi ni, tunmbyeele legere pe yen na fee na woo wa pe tafenne pe yeri. ¹¹ Yaa ki yaan ndee na yaakara, naa na tɔnmɔ konaa na kara nda m̀ gbegele na simbaala pe sire kɔnfenne pe kan, mi yaa ti le mberi kan leele pele yeri, mbele mi si pe yirisaga jen wi le?» ¹² A Davidi wi lefɔnmɔlɔ pè si songɔɔ ma kari. Pè ka saa gbɔn, a pè si Nabali wi senyoro ti ni fuun ti yege yo Davidi wi kan. ¹³ Kona, a Davidi wì suu woolo pe pye fɔ: «Ye ni fuun nungba nungba ye ye tokobiye pe pɔpɔ wa ye senngɛle ke na.» A lere pyew wì suu tokobi wì pɔ wa wi sennɛ. A Davidi wì suu woo wì pɔ fun wa wi sennɛ, mee le ma kari lere cɛnmɛ tijere (400) si poro ni. A lere cɛnmɛ shyen (200) si poro si koro le na pe yaara ti kɔɔsi.

Abigayili wila saa Davidi wi sulu

¹⁴ Kona, a Nabali wi tunmbyeele wà si saa nga kila pye ki yege yo Nabali wi jɔ Abigayili wi kan, maa pye fɔ: «Wele, Davidi wì pitunmbolo torogo ma yiri wa gbinri wi ni na tafɔ wi yeri pe pan poo shari. Eɛn fɔ, wì senjagara yo pe na. ¹⁵ Ma si yala, ki leele pàa pye jembele we ni, pe sila kapege kpe pye we na. Wagati ɲa fuun wàa pye wa pe tanla wa wasege ki ni, we yaayogo ka kpe sila pungo.

¹⁶ Wagati ɲa fuun wàa pye wa pe tanla na we simbaala pe kɔnri, pàa pye na we go singi yɔnlɔ naa yembine, ma we maga paa mbogo yen. ¹⁷ Koni jatere pye jɛnge, ma ɲga ma yaa pye ki jɛn, katugu na mee kala la pye, kaselege ko na, kapege yaa we tafɔ wo naa wi go woolo pe ta. Wo jate wi yen kafaara pyefɔ, lere se ya yaraga ka yo wi ni.»

¹⁸ A Abigayili wì si fyeele ma buru cɛnmɛ shyen (200) le, naa duven selege kasha shyen ni, naa simbaala kanɲurugo ni, mbele pè gbegele makɔ, naa tiwiyaraga ki yenle kanɲurugo ni bile* ɲa pè kala wa ni, naa ɛɛzen* piwara wofogolo cɛnmɛ ni, konaa figiye* piwara cɛnmɛ shyen (200) ni. A wì si ti ni fuun ti taga sofilele na, ¹⁹ mee wi tunmbyeele pe pye fɔ: «Ye keli na yege, mi yen ye pungo na.» Eɛn fɔ, wi sila yaraga ka kpe yo wi pɔlɔ Nabali wi kan. ²⁰ Ma Abigayili wi ta wila pye ma cɛn wi sofile wi na ma yanwiga konɔ li le na kee, yanwiga kila pye maa yege tɔn. Ki wagati nungba wi ni, Davidi naa wi woolo pe ni pàa pye na tinri wa yanwiga ki kee nga na na paan Abigayili wi yesinme na. A wì si fo ma pe yan wi yee yege sɔgɔwɔ. ²¹ Kila yala Davidi wila pye naa yee yewe na yuun fɔ: «Kì cɛn kawaga wè pye maga naɲa ɲa wi kee yaara ti ni fuun ti go sige wa gbinri wi ni, fɔ yaraga ka kpe si pungo wa ti ni! Wìlan kajenge ɲga m̀ pye wi kan ki fɔgɔ tɔn kapege ni. ²² Sanni goto pinliwe ni, na mi

ka lenaŋa nunŋba yaga yinwege na wa Nabali go woolo pe ni, Yenŋele li jɔɔɔŋa ŋga kɪ we ki ni fuun na ki wa na na.»

²³ Naa Abigayili wɪla kaa Davidi wi yan sanga ŋa ni, a wɪ si fyeele ma yiri wa wi sofile wi na ma tigi, mee to Davidi wi yege sɔɔɔɔ, maa yege ki jiile wa tara maa gbɔɔɔ.

²⁴ Ko punŋo na, a wɪ si saa to Davidi wi jegele ma suu pye fɔ: «Na tafa, muwi mɪ kapege pye. Ki yaga mi ŋa ma kulojɔ mbe para ma ni. Ma yee yaga mala senre ti logo. ²⁵ Na tafa, maga ka wele Nabali wo na, ki lejaga ŋa we; katugu wi mege ki yala wi ni, pe maa wi yinri Nabali, ko kɔɔ wo yen fɔ tijinliwe fu fɔ. Na tafa, mi wo na, mi ŋa ma kulojɔ, mi sɔɔn pitunmbolo mbele mɔ torogo pe yan. ²⁶ Eɛn fɔ koni, na tafa, Yawe Yenŋele na yinwege wolo li mege ki na, mɪ wugu ma kan fɔ Yawe Yenŋele lo lɪ ti mee legbogo kala pye mbɔɔn kayanŋa ki wɔ ma ye. Na tafa, Yenŋele sa ti ma juguye poro naa mbele paa jaa mbe kapege pye ma na, pe pye paa Nabali wi yen. ²⁷ Yinŋɔ, mi ŋa ma kulojɔ, yarikanra nda mɪ pan mbe kan ma yeri, ma yenle ti na, mari yeele lefɔnmbɔɔ mbele pe yen ma ni pe na. ²⁸ Mila ma yenri mala kapere ti kala yaga na na. Mɪ taga ki na ma yo Yawe Yenŋele li yaa ti ma sege ki fanŋga ta ki cɛn, ki se ka kɔ fyew, katugu ma yen malingbɔɔn Yawe Yenŋele li kan. Ma yinwege piliye yi ni fuun ni, pe se ka tipege kpe yan ma ni. ²⁹ Na lere wa ka yiri mbe

taga ma na, mbaa ma puro mbe yo wi yaa ma gbo, mboro ŋa na tafa, Yawe Yenŋele, ma Yenŋele le, li yaa lɔɔn go singi ma koro mbele pe yen yinwege na pe ni. Eɛn fɔ li yaa kɔɔn juguye pe yinwege ki wa lege paa yege ŋga na pe ma kaa funŋɔɔɔɔ wa gbafurugo ni we.

³⁰ Kajenŋe ŋga fuun Yawe Yenŋele ligi yɔn fɔɔ* kɔn mbe pye ma kan, na liga kaga yɔn fili sanŋa ŋa ni, mbɔɔn tege Izirayeli woolo pe go na, ³¹ ki se ye ma go na, ma jatere wi se piri ma na, fɔ mɔ lere gbo jaga mɔɔ kayanŋa ki wɔ wi ni ma ye. Na tafa, na Yawe Yenŋele liga ka kajenŋe pye ma kan sanga ŋa ni, mi yen nɔɔ yenri ma nawa to mi ŋa ma kulojɔ na na.» ³² A Davidi wɪ si Abigayili wi yɔn sogo ma yo fɔ: «Sɔnmɔ yen Yawe Yenŋele, Izirayeli woolo Yenŋele li woo, lo na lɔɔn torogo ma pan mala fili nala we.

³³ Sɔnmɔ yen ma woo, ma tijinliwe pi kala na, mboro ŋa mɔla yege kɔn jango mi ka ka legbogo kala pye mbanla kayanŋa ki wɔ na ye.

³⁴ Kaselege ko na, Yawe Yenŋele, Izirayeli woolo Yenŋele lilan yege kɔn, mii kapege pye ye na. Lo na yinwege wolo li mege ki na, ndɛɛ mee ja pan fyaw mbanla fili, sanni goto pinliwe ni, lenaŋa kpe se jɛn na koro wa Nabali go ki ni.»

³⁵ Abigayili wɪla pan yarikanra nda ni, a Davidi wɪ siri shɔ, mee wi pye fɔ: «Ta kee ma ca yeyinŋe na. Wele, mɔɔ senre ti logo, mi yaa ŋga mɔ yenri ki pye ma kan.»

Nabali wi kunwo

³⁶Naa Abigayili wila ka saa gbɔn wa Nabali wi na, wi mbe wele, mɛɛ wi yan wila nayinmɛ nii ma sugbɔɔ sɔɔ paa wunluwo sugbɔɔ yen. Wila tin sinmɛ pi ni na yɔɔri fɔ jɛngɛ. Kɪ kaa pye ma, Abigayili wi sila senrɛ pyɔ wo yo wi ni fɔ ma saa laga ki laga. ³⁷Ɛɛn fɔ ki goto pinliwɛ pi ni, naa sinmɛ pɪla kaa laga Nabali wi na, a wi jɔ wi si ŋga kɪla pye ki yege yo wi kan, a wi sunndo wɪ si kɔn wi na fɔ jɛngɛ, a wɪ wire ti si fanla wi na ma cɛn paa sinndelege yen. ³⁸Piliye ke si torɔngɔɔ, a Yawe Yɛnɛle li si jɔɔɔ wa Nabali wi na, a wɪ si ku.

³⁹Naa Davidi wila kaa ki logo ma yo Nabali wɪ ku, a wɪ sho fɔ: «Sɔnmɔ yen Yawe Yɛnɛle li woo, lo na lilan go kala li lɛ, naa Nabali wila na tegele we. Yawe Yɛnɛle li Nabali wi tipege ki sɔngɔɔ wi na mala sho kapege pyewe ni.»

Ko punɔ na, a Davidi wɪ si leele tun ma yo pɛ saga yo Abigayili wi kan fɔ wila jaa mboo pɔri wi jɔ. ⁴⁰A Davidi wi tunmbyeele pɛ si saa gbɔn wa Abigayili wi na wa Karimeli ca, mɛɛ wi pye fɔ: «Davidi wɪ we tun laga ma yeri, katugu wila jaa ma pye wi jɔ.»

⁴¹Le ki yɔngɔɔ nungba ke ni, a wɪ si yiri ma to maa yege ki jiile wa tara, mɛɛ yo fɔ: «Mɪ yere ki na mbe pye wi tunmbyee, wo ŋa na tafɔ mbaa wi tunmbyeele pe tɔɔɔ ti jogo†.» ⁴²Ko punɔ na, a wɪ si fyeele ma yiri, ma lugu wi sofile wi na, wo naa wi tunmbyeele jeele kangurugo ni, mɛɛ pinle Davidi wi tunmbyeele pe ni ma kari. A wɪ si saa pye Davidi wi jɔ.

⁴³Davidi wila Zhizireyeli† ca fenne jɔ Ahinowamu† wi pɔri fun wi jɔ. Pe ni fuun shyen, a pɛ si pye wi jeele. ⁴⁴Sawuli wi sumborombyɔ Mikali ŋa wila pye Davidi wi jɔ, Sawuli wila wi kan Layishi pinambyɔ Paliti wi yeri. Wo la pye Galimu ca fenne woo.

Davidi wila Sawuli wi yaga naa wi suu gbo

26 ¹Zifu ca fenne paa kari Sawuli wi kɔɔɔ naa wa Gibeya ca, maa pye fɔ: «Davidi wi yen ma lara wa Akila tinndi wi na wa gbinri* wi yesinmɛ na†.» ²Kona, a Sawuli wɪ si yiri ma kari Izirayeli* woolo malingbɔɔnɔ wɛlimbele waga taanri (3 000) ni, wa Zifu gbinri wi ni mbe sa Davidi wi lagaja. ³A Sawuli wɪ suu malingbɔɔnɔ censaga ki kan wa Akila tinndiye pe na ma mara kono

†25.41: Tɔɔɔ jogowo kala yeli wele wa Zhene 18.4 laga ki ni konaa ki senrɛ ti kɔɔ wi ni wa ki sɛwɛ pyɔ wi nɔɔna.

†25.43: Ahinowamu wila pye Davidi wi jɔ kongbanɔa (1 Sami 27.3; 30.5; 2 Sami 2.2). Ahinowamu wila pye Davidi wi pinambyɔ kongbanɔa Aminɔ wo nɔ (2 Sami 3.2).

†25.43: Zhizireyeli ca kila pye wa Zhuda tara (Zhozu 15.56).

†26.1: Yuuro 54.2.

yɔn ki na, ma wa wa gbinri wi yeri. Davidi wila pye wa gbinri wi ni. A wì sigi logo ma yo Sawuli wì taga wi pungo na naa puro. ⁴A Davidi wì si kagala yewefenne pele torogo pe saga wogo ki yewe pege jen. A wì sigi logo ma yo Sawuli wì pan kaselege. ⁵A wì si yiri ma kari wa Sawuli wi malingbɔɔnɔ censaga ki tanla. A wì si Sawuli wo naa wi malingbɔɔnɔ to Abineri wi ni pe sinlesaga ki wele maga jen. Abineri to wo lawi ɲa Neri. Sawuli wila pye ma sinle wa censaga ki nandogomɔ, a wi malingbɔɔnɔ pè si sinle maa maga.

⁶A Davidi wì si Heti cɛnle woolo nana Ahimeleki naa Zeruya† pinambyɔ Abishayi pe yeri, Abishayi wila pye Zhouabu wi nɔsepyɔ lenana, mɛɛ pe yewe ma yo fɔ: «Ye ni ambɔ wi yaa pinle na ni mbe kari wa Sawuli wi yeri, wa wi malingbɔɔnɔ censaga ki ni?»

A Abishayi wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Mi yaa pinle ma ni mbe kari.»

⁷Kona, a Davidi wo naa Abishayi wi ni pè si kari yembinɛ li ni wa malingbɔɔnɔ pe sɔɔwɔ. Pàa saa Sawuli wi ta wila wɔnɔ wa malingbɔɔnɔ pe nandogomɔ, wi njanraga kila pye ma kan wa tara wa wì go ki tanla. Abineri naa malingbɔɔnɔ pe ni pàa sinle maa maga na wɔnɔ. ⁸A Abishayi wì si Davidi wi pye fɔ: «Yenɲele lɔɔn jugu wi le ma kɛɛ. Mi yen nɔɔ yenri mala yaga mboo sun njanraga ki ni mboo

mara wa tara ti na yɔnɔ nungba, mi sege pye yɔnɔ shyen.»

⁹Ɛɛn fɔ, a Davidi wì si Abishayi wi yɔn sogo ma yo fɔ: «Ayoo, maga kaga pye. Yawe Yenɲele lɔ sinme kpoyi* wo lere ɲa na maa wɔ, ambɔ wi yaa wi gbo mbe koro mbajɔɔwɔ?»

¹⁰A wì sho naa fɔ: «Yawe Yenɲele na yinwege wolo li mɛge ki na, mi yen naga yuun fɔ Yawe Yenɲele lo li yaa wi gbɔn, mbe ti wi ku wi ye nakoma wi ku malaga. ¹¹Yawe Yenɲele lɔ sinme kpoyi wo lere ɲa na maa wɔ, Yenɲele sanla sho mbe sa kɛɛ taga wi na. Ɛɛn fɔ njanraga ɲga ki yen ma kan wa wi go kɛɛ yeri ko le naa wi tɔnmɔ leyaraga ki ni waa kee.» ¹²A Davidi wì si njanraga konaa tɔnmɔ leyaraga ki le, tila pye wa Sawuli wi go kɛɛ yeri, mɛɛ kari. Lere kpɛ sila pe yan. Lere kpɛ sila kala la jen wa ki wogo ki ni. Lere kpɛ sila si yen, pe ni fuun pàa pye na wɔnɔ, katugu Yawe Yenɲele làa wɔnɔwɔ gbɔɔ wa pe na.

¹³Kona, a Davidi wì si gbunlundege ki kɔn ma yiri, mɛɛ lugu wa yanwiga ki namunɔ wi na, wa lege ma lali jɛnge Sawuli wi malingbɔɔnɔ censaga ki ni. ¹⁴A Davidi wì si para ɲgbanga ma wa wa leele poro naa Neri pinambyɔ Abineri pe yeri, ma yo fɔ: «Abineri oo! Ma sanla yɔn sogo wi le?»

A Abineri wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Ambɔ wi mboro, mboro ɲa

†26.6: Zeruya wila pye Davidi wi njo wa; 1 Kuro 2.16, Abishayi wila pye Davidi wi naa paa Zhouabu wi yen fun. Zhouabu wila kaa pye wi malingbɔɔnɔ to (2 Sami 2.18).

maa jɔrɔgi na wunlunaŋa wi yege weregi we?»

¹⁵ A Davidi wì si Abineri wi pye fɔ: «Mboro we, ma yen lenaŋa fannga fɔ ɲa wi yɔngɔ woro laga Izirayeli tara, ki woro ma le? Eɛn fɔ, yingɪ na mɛɛ si wunlunaŋa, ma tafɔ wi go sige? Katugu lere wà pan wa mbe pan mbe wunlunaŋa, ma tafɔ wi gbo. ¹⁶ Kala na mà pye yɛɛn li woro ma yɔn. Yawe Yɛnɲele na yinwege wolo, li mɛge ki na, ye ni fuun ye daga mbe ku, katugu yee wunlunaŋa, ye tafɔ wi go sige, wo ɲa Yawe Yɛnɲele lì sinmɛ kpoyi wo wi na maa wɔ we. Koni wele, wunlunaŋa wi njanraga konaa wi tɔnmɔ leyaraga ki ni, to nda tɪla pye wa wi go kɛɛ yeri, ti yen se yeri?»

¹⁷ A Sawuli wì si Davidi wi magala li logo mali jen, mɛɛ yo fɔ: «Na pinambyɔ Davidi, mboro ma yen na para yɛɛn kaselege?»

A Davidi wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Wunlunaŋa, na tafɔ, na magala loli.» ¹⁸ A Davidi wì sho naa fɔ: «Yingɪ na, a na tafɔ mà si taga mi ɲa ma tunmbyee na na nala puro yɛɛn? Yingɪ m̀ pye? Kapege ɲga m̀ pye ko yen kikiin? ¹⁹ Koni wunlunaŋa na tafɔ, nungbolo jan ma mi ɲa ma tunmbyee na senre ti logo. Na kaa pye Yawe Yɛnɲele lo lɔɔn wa na na, a maa na puro, lili yɛɛ yaga, na yarikanga ki li nanɲbanwa pi sogo li na. Eɛn fɔ, na kaa pye leele pɔɔn sun mɔɔ wa na na, Yawe Yɛnɲele li danɲa wa pe na, katugu nala pànlà puro, pe woro na jaa mbe koro wa tara

nda Yawe Yɛnɲele lì kan li woolo pe yeri kɔrɔɔ ti ni. Kì cɛn ndɛɛ paa na piin fɔ: «Ta kee ma saa yarisunndo ta yege gbogo.» ²⁰ Eɛn fɔ mi wo na, mi woro na jaa mbe yiri laga Yawe Yɛnɲele li yege sɔgɔwɔ pe sanla gbo lege. Katugu Izirayeli tara wunlunaŋa wì yiri na kɔrɔɔ malaga ni, mi ɲa mi yen paa pinjenge yen, nala lagajaa, paa yege ɲga na pe maa sico lagajaa yanwira na we.»

²¹ Kona, a Sawuli wì sho fɔ: «M̀ kapege pye. Ta paan na pinambyɔ Davidi. Mi se kapege pye ma na naa, katugu nala yembine na li ni, màla yinwege ki jate yarijenge. M̀ tijinliwɛ fu kala pye, m̀ punɲguwɔ gbɔɔ punɲgo.»

²² A Davidi wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Wunlunaŋa, ma njanraga ki ɲga. Ma lefɔnmɔlɔ nungba mbe pan wigi sho. ²³ Yawe Yɛnɲele li yaa lere nungba nungba pyew wi sara mbe yala wi kasinɲge konaa wi yen tagawa ni yege ɲga na ki ni; katugu Yawe Yɛnɲele lɔɔn le na kɛɛ nala, eɛn fɔ mi woro na jaa mbanla kɛɛ ki taga lì sinmɛ kpoyi wo lere ɲa na maa wɔ wi na. ²⁴ Yege ɲga na ma yinwege ki kala lì gbɔɔ na yeri nala, pa na yinwege ki kala yaa pye mbe gbɔɔ Yawe Yɛnɲele li yeri ma fun. Li yaa na sho na jɔlɔɔ kagala ke ni fuun ke ni.»

²⁵ Kona, a Sawuli wì si Davidi wi pye fɔ: «Yɛnɲele sa duwaw ma na, na pinambyɔ Davidi! Ki woro nala kɔɔn shyen, ma yaa kagbɔgɔlɔ legere pye, ke yaa si yɔn ma kan.»

Ko pun̄go na, a Davidi wì si kon̄o li l̄e na kee, a Sawuli wì si s̄ongr̄o wa wi ca.

Davidi wìla saa lara wa Filisiti tara

27¹ Kona, a Davidi wì suu yēē pye f̄o: «Pilige ka Sawuli wi yaa kanla gbo. Kala la yēē woro wa naa mi yaa pye, kaawo mbe fe mbe kari wa Filisiti tara fenne pe tara, jango Sawuli wilan pur̄go ki yaga laga Izirayeli* tara ti lagapyew ki ni. Kiga pye ma, pa mi yaa sh̄o wi yeri.»² Kona, a Davidi wì si yiri wo naa wi lenambala cen̄me k̄ogol̄ni (600) pe ni ma kari wa Gati ca wunlunaŋa Akishi ŋa wìla pye Mawoki wi pinambyo wi yeri.³ Davidi wo naa wi lenambala pe ni, p̄aa kari pe go woolo pe ni, ma saa cen wa Gati ca, wa Akishi wi ni. Davidi wi j̄eēl̄ shyen p̄aa pye wi ni, Ahinowamu ŋa wìla yiri wa Zhizireyeli ca wo naa Abigayili ŋa wìla pye Nabali ŋa wìla ku wi jo, ma yiri wa Karimeli ca we.⁴ Naa Sawuli wìla kaa ki logo ma yo f̄o Davidi wìla fe ma saa lara wa Gati ca, a wì suu pur̄go ki yaga.

⁵ Pilige ka, a Davidi wì si Akishi wi pye f̄o: «Na kaa pye na kala l̄oon ndanla, kon̄o kan na yeri mbe sa cen ca ka ni laga tara ti ni. Kii daga mi ŋa ma tunmbyee, mbe cen ma ni ja laga wunluwo ca ki ni.»

⁶ Kì kaa pye ma, a Akishi wì si Zikilagi ca ki kan wi yeri. Ko kala k̄i ti ali ma pan ma gb̄on nala, Zikilagi ca ki yen Zhuda tara wunlumbolo pe wogo.⁷ Davidi wìla cen wa Filisiti tara fenne pe tara ma saa ta yēl̄e nungba naa yēŋe tijere.

⁸ Ki wagati wi ni, Davidi wo naa wi lenambala pe ni p̄aa pye na kee ma saa na tuun Geshuri tara fenne, naa Giziri cen̄le woolo konaa Amaleki setirige piile pe na, na malaga gb̄oon pe ni. Ki leele wele, p̄aa pye ma cen wa ki tara ti ni maga l̄e wa faa, maga l̄e wa Shuri tara ti na f̄o ma saa gb̄on wa Ezhipiti tara ti na.⁹ Davidi wìla ki tara ti t̄onḡo pew, wi sila naŋa nakoma j̄eēl̄e wa yaga go na. Kila pye wi ma simbaala, naa sikaala, naa n̄ere, naa sofilele, naa yonḡomeye konaa yarip̄o ti koli, kona wi m̄eē s̄ongr̄o mbe si kari wa Akishi wi yeri.¹⁰ Na Akishi wiga wi yewe mbe yo f̄o: «Ye saa to ambene na nala?»

Davidi wi m̄eē wi yon sogo ma yo f̄o: «Wē yiri wa Zhuda tara ti yon̄l̄oparawa kalige k̄eē yeri, nakoma wa Yerameyeli cen̄le woolo pe tara ti yon̄l̄oparawa kalige k̄eē yeri, nakoma wa Keni cen̄le woolo pe tara ti yon̄l̄oparawa kalige k̄eē yeri†.»¹¹ Davidi wi sila naŋa nakoma j̄eēl̄e yaga yinwege na mbe kari wi ni wa Gati ca, katugu wìla pye na fyē f̄o kagala ŋgele p̄e pye

†27.10: Mbe yala 1 Kuro 2.9, 25, 26 wi ni, Yerameyeli cen̄le woolo p̄aa pye Heziron setirige piile ma yiri wa Zhuda cen̄le li ni. Keni cen̄le woolo poro wogo ko na, ye wele wa Kiti 4.11 laga ki ni.

paga ka sa ke yo mbe yo fɔ: «Pa Davidi wigi pye yeen.» Wagati ɲa fuun Davidi wila pye wa Filisiti tara fenne pe tara, pa wila pye na tanri ki tangalɔmɔ pi na ma. ¹² Akishi wila wi jigi wi taga Davidi wi na, katugu wila pye naa yee piin fɔ: «Davidi wi yen Izirayeli, wi yeera tara woolo pe jugu yegɛ ɲa na, wi yaa koro na tunmbyee wi yinwege piliye yi ni fuun yi ni.»

**Filisiti tara fenne paa yiri
mbe sa to Izirayeli woolo pe na**

28 ¹ Ki wagati wi ni, a Filisiti tara fenne pɛ si pe malingbɔɔnɔ ɲgbeleye yi ni fuun yi gbogolo ɲgbelege nungba mbe yiri sa to Izirayeli* woolo pe na. A wunlunaɲa Akishi wɛ si Davidi wi pye fɔ: «Ma daga mbege jɛn fɔ mboro naa ma malingbɔɔnɔ pe ni, ye yaa pinle na ni mbe kari wa malaga.» ² A Davidi wɛ suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Pa kona mi ɲa ma tunmbyee, kala na mi yaa pye ma yaa li yan.»

A Akishi wɛ sho naa fɔ: «Mi yaa ma tɛgɛ maa na kɔɔsi suyi.»

³ Kila yala Samiyeli wɛ ku, a Izirayeli woolo pe ni fuun pɔo kunwɔ pi gbele maa le wa wi ca, wa Arama. Ma si yala Sawuli wila kuulo yewefenne poro naa jelefenne pe ni fuun pe purɔ ma pe yirige wa tara ti ni†.

**Sawuli wila kari
kuulo yewefɔ jele wa yeri**

⁴ Kona, a Filisiti tara fenne pɛ si pe yee gbogolo, mɛɛ saa pe malingbɔɔnɔ censaga ki kan ma cɛn wa Sunɛmu ca. A Sawuli fun wɛ si Izirayeli woolo pe ni fuun pe gbogolo, mɛɛ saa wi malingbɔɔnɔ censaga ki kan ma cɛn wa Gilibowa ca. ⁵ Naa Sawuli wila kaa Filisiti tara fenne pe malingbɔɔnɔ censaga ki yan, a wɛ si fyɛ, a wi sunndo wɛ si kɔn wi na ɲgbanga, fɔ a wila seri. ⁶ A wɛ si Yawe Yɛnɲɛle li yewe. Ɛɛn fɔ Yawe Yɛnɲɛle li sila wi yɔn sogo wɔɔnɔ ni, nakoma Urimu*† wi ni nakoma Yɛnɲɛle yɔn sɛnrɛ yofenne* pe yɔn sɛnrɛ ni. ⁷ Kona, a Sawuli wɛ suu tunmbyeele pe pye fɔ: «Ye sa jele ɲa wi maa kuulo pe yewe wa lagaja na kan, mbe ta mbe kari wa wi yeri saa yewe.»

A wi tunmbyeele pɛ suu pye fɔ: «Jele wa yen bere wa Eni Dɔri ca, wi maa kuulo pe yewe.»

⁸ A Sawuli wɛ suu yee cɛnɔmɔ pi kanɲa ma yaripɔɔ ta yegɛ le. Ko punɲo na, a wo naa nambala shyen si pinle ma kari. Paa saa gbɔn wa jele wi na yembine li ni. A Sawuli wɛ suu pye fɔ: «Mi yen na jaa ma kuulo wa yinne yirige maa yewe kala na laa paan li ni na kan, ɲa mi yaa naga ma na we.»

†28.3: Levi 19.31.

†28.6: Urimu naa Tumimu tila pye yaara shyen ta, nda wee jɛn nala. Kana kanɲagala la wele nakoma yaanɲgumbigile. Paa ke tɛgɛ na we fɔ wi yewe ke ni, mbe ta mbaa wi nawa kagala ke jenni. Ye wele wa (Ɛki 2.63; 28.30; Nɔmbu 27.21; Nehe 7.65) lara ti ni!

⁹A jele wì suu pye fɔ: «Ŋga Sawuli wì pye màga jen. Wì kuulo yewefenne poro naa jelefenne pe purɔ ma pe yirige laga tara ti ni. Yिंगी na, a ma nɛɛ penɛ peri na na mbe ti panla gbo?»

¹⁰A Sawuli wì si wugu Yawe Yɛnɛle li na, ma yo fɔ: «Yawe Yɛnɛle na yinwege wolo li meɛɛ ki na, kapege kpe sɔɔn ta wa ki kala na li ni.»

¹¹Kona, a jele wì suu yewe ma yo fɔ: «Mbe ambɔ yirige ma kan?»

A Sawuli wì sho fɔ: «Samiyeli wo yirige na kan.» ¹²Naa jele wila kaa Samiyeli wi yan, a wì si gbele ngbanga ma Sawuli wi pye fɔ: «Yिंगी na, a mà silan fanla ma si yala mboro ma yɛn Sawuli we?»

¹³A wunlunaŋa Sawuli wì suu pye fɔ: «Maga ka fyɛ, ɛɛn fɔ ŋga mà yan ko yo na kan.»

A jele wì suu pye fɔ: «Mi yɛn na gboo yinne la yaan li yɛn na yinrigi wa tara ti nɔɔɔ na.»

¹⁴A Sawuli wì suu yewe ma yo fɔ: «Li yege cenwe pi yɛn meɛɛ?»

A jele wì sho fɔ: «Naŋa leleɔgbaraga kayi ki yɛn na yinrigi, ma ki yɛɛ tɔn derigbɔɔɔ ni.»

Kona, a Sawuli wì sigi jen ma yo Samiyeli wowi. A wì si fɔli maa yege ki jiile wa tara maa gbɔɔɔ. ¹⁵A Samiyeli wì si Sawuli wi pye fɔ: «Yिंगी na, a mà sanla yirige wa na wogosaga ki ni nala tege?»

A Sawuli wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Jɔɔɔɔ gbɔɔɔ kì to na na. Filisiti tara fenne pɛ gbɛgele mbe malaga

gbɔn na ni. Yɛnɛle lì laga na na. Li woro nala yɔn sogo Yɛnɛle yɔn senre yofenne pe yɔn senre ni naa, nakoma wɔɔnɔɔ ni. Ko kala na, m̀ ti a p̀ɔn yeri, janggo mi yaa ŋga pye, maga yo na kan.»

¹⁶A Samiyeli wì suu pye fɔ: «Kì kaa pye Yawe Yɛnɛle lì laga ma na, ma pye ma jugu, yिंगी na, a ma nɛɛ na yewe? ¹⁷Ŋga Yawe Yɛnɛle làa yo na kan, a m̀ yo ma kan, ko li yɛn na piin yingɔ. Lì wunluwɔ pi shɔ ma yeri maa kan lere wa yege yeri, wo wi yɛn Davidi we.

¹⁸Katugu ma sila Yawe Yɛnɛle li senre ti le, làa ki kɔn maga tege wa li nanɔɔbanwa gbɔɔ pi ni, mbe kiti ŋa kɔn Amaleki setirige piile pe na, ma sila ki kala li pye. Ko k̀ ti Yawe Yɛnɛle li yɛn naga kala na li piin ma na nala†. ¹⁹Yawe Yɛnɛle li yaa mboro naa Izirayeli woolo pe ni ye le Filisiti tara fenne pe keɛ. Goto mboro naa ma pinambiile pe ni, ye yaa pye laga na ni. Yawe Yɛnɛle li yaa Izirayeli woolo pe malingbɔɔnɔ censaga woolo pe le Filisiti tara fenne pe keɛ.»

²⁰Ki senre ti logonɔɔɔ, a Sawuli wì si to ma sanga le tara, le ki yɔnɔɔɔ nungba ke ni; katugu Samiyeli wi senyoro tila wi sunndo wi kɔn wi na. Ma sigi ta fannga sila koro wi ni, katugu wi sila yaraga ka kpe ka ki pilige ki yɔnɔɔ naa ki yembine li ni.

²¹Kona, a jele wì si fulu wa Sawuli wi tanla, ma suu yan wila fyɛ fɔ jɛngɛ. A jele wì sho fɔ: «Wele,

†28.18: 1 Sami 15.

mi ɲa ma kuloɲɔ, mɔɔ sɛnɛ ti logo, mala yɛɛ go ki pɛɛ, mɔɔ senyoro ti tanga. ²² Koni, mi yɛn nɔɔ yɛnri, ma logo mi ɲa ma kuloɲɔ na yeri. Ki yaga mbe buru kɔngɔ kan ma yeri ma ka, ɲango ma fanɲga ta, ma kɔɲɔ li lɛ maa kee.»

²³ Ɛɛn fɔ, a Sawuli wì si je ma yo wi se ka. A wi tunmbyeele poro naa jele wi ni pè suu yɛnri ɲgbanga, fɔ a wì saa yere pe sɛnɛ ti na. A wì si yiri le tara mɛɛ cɛn wa sinleyaraga ki na. ²⁴ Napige ɲga kɪ tɔɔ kà la pye jele wi yeri wa wi laga, a wì si fyɛɛle maga gbo maga sɔɔ, mɛɛ muwɛ le maa gbɔn, ma leve* fu buru fɔ. ²⁵ A wì sigi yaakara ti kan Sawuli wo naa wi tunmbyeele pe yeri. A pè si ka. Ko pɔngɔ na, a pè si yiri ma kɔɲɔ li lɛ ki yɛmbine nungba li ni ma kari.

Filisiti tara fenne pe sila yenle Davidi wi kari pe ni wa malaga

29 ¹ Kona, a Filisiti tara fenne pè si pe malingbɔɔnɔ ɲgbeleye yi gbogolo wa Afeki ca. A Izirayeli* woolo poro si pe malingbɔɔnɔ censaga ki kan ma cɛn wa Zhizireyeli† pulugo ki tanla. ² Filisiti tara fenne teelee pàa keli pe malingbɔɔnɔ cɛnme cɛnme gbogolomɔ naa waga kelengele (1 000) gbogolomɔ pi yɛɛ na pe yɛɛ sinni. A Davidi naa wi lenambala pe ni konaa Akishi wi ni, pè si malingbɔɔnɔ ɲgbeleye yi kɔɔɔ tɔn. ³ Kona, a Filisiti tara fenne

teelee pè si yewe ma yo fɔ: «Yingi ki Eburuye mbele pe yɛn na piin laga?»

A Akishi wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Izirayeli woolo wunlunaja Sawuli wi tunmbyee Davidi wowi. Wi yɛn ma cɛn laga na yeri ki yele nungba nakoma shyen wolo loli na yɛɛn. Male wì pan ma cɛn laga na yeri, mi fa jɛɛgisaga yan wi na fɔ ma pan ma gbɔn nala.» ⁴ Ɛɛn fɔ, a Filisiti tara fenne teelee pè si nawa ɲgban Akishi wi ni, ma suu pye fɔ: «Ki ɲaja ɲa, wi sɔngɔɔ wa ca ɲga mà kan wi yeri ki ni. Wiga ka kari we ni wa malaga, ɲango wiga ka sa kanɲga we kɔɔɔ mbaa malaga gbɔn we ni wa malaga gbɔnsaga. Wi mbe ya yeyingge ta mɛle wi tafɔ wi yeri, na wii kari we leele pele yinɛ ni wi kan? ⁵ Ki Davidi ɲa wo ma pàa pye na yoo na yurugo koo wi mɛɛ ni na yuun fɔ:

«Sawuli wì leele waga kelengele
tegesaga legerɛ gbo,
a Davidi wo leele waga ke ke
tegesaga legerɛ gbo†.»

⁶ A Akishi wì si Davidi wi yeri ma suu pye fɔ: «Yawe Yenɲele na yinwege wolo li mɛɛ ki na, ma yɛn lesinɲɛ. Ki yɛn mala ndanla mbɔɔn yan ma pinle na ni we kari wa ki malaga ɲga ki na konaa we sɔngɔɔ we pan, katugu male mà pan ma cɛn laga na yeri, mi fa jɛɛgisaga yan ma na fɔ ma pan ma gbɔn nala. Ɛɛn fɔ, ma kala li woro ma Filisiti tara fenne teelee sanmbala

†29.1: 1 Wunlu 20.26, 30; 2 Wunlu 13.17.

†29.5: 1 Sami 18.7; 21.11.

pe ndanla. ⁷Koni, songoro maa kee yeyingge na, jango maga ka Filisiti tara fenne teepe pe kambenge pye.»

⁸A Davidi wì si Akishi wi pye fò: «Yingi mì pye? Yingi kapege ma yan mi ña ma tunmbyee na na, maga le pilige nga ni mì pan laga ma yeri fò ma pan ma gbòn nala? Ali ki sa ti mi se ya kari sa malaga gbòn na tafò wunlunaja wi juguye pe ni?» ⁹A Akishi wì si Davidi wi yon sogo ma yo fò: «Migi jen cò, katugu ma kala li yen mala ndanla paa Yenjele li merege* yen. Eén fò Filisiti tara fenne teepe pànla pye ma yo ma se kari wa malaga ki na. ¹⁰Koni, ma daga mbe ka yiri faa goto pinliwe ni, mboro naa ma tafò Sawuli wi tunmbyeele mbele pè pinle ma pan ma ni pe ni. Ye yiri faa goto pinliwe ni, yaa kee, na laga kiga kaa lari sanga ña ni we.»

¹¹Ki goto yirifaga ki na, a Davidi wo naa wi lenambala pe ni pè si yiri ma kari. Pàa songoro wa Filisiti tara ti ni. A Filisiti tara fenne poro si kari wa Zhizireyeli ca.

Davidi wìla saa malaga gbòn Amaleki setirige piile pe ni

30 ¹Pilige taanri wogo ki na, naa Davidi wo naa wi lenambala pe ni pàa ka saa gbòn wa Zikilagi ca, a pè sigi yan fò Amaleki setirige piile pè saa to Zhuda tara ti yonlòparawa kalige kee woolo pe na konaa Zikilagi ca ki ni maga sogo. ²Pàa jeele pe

yigi ma kari pe ni, naa mbele fuun pàa pye wa ca ki ni pe ni, piile poro naa lelele* pe ni. Eén fò pe sila lere gbo, pàa pe yigi kulolo ma konò li le na kee. ³Naa Davidi wo naa wi lenambala pe ni pàa ka saa gbòn wa ca ki ni, a pè si ca ki yan pège sogo, ma pe jeele, naa pe pinambiile konaa pe sumborombiile pe yigi ma kari pe ni kulowo. ⁴Kona, a Davidi naa wi lenambala pe ni pè si to ma jorogò, ma gbele, fò a pe magangala kè saa wò pe na. ⁵Pàa Davidi wi jeele shyen pe yigi kasopiile, Ahinowamu ña wìla yiri wa Zhizireyeli ca wo naa Nabali ña wìla ku wi jò Abigayili ña wìla yiri wa Karimeli ca wi ni†.

⁶Davidi wi jatere wìla piri wi na fò jenge, katugu wi woolo pe nawa pìla tanga pe na fò jenge, pe ni fuun nungba nungba pàa pye na jatere piin pe pinambiile naa pe sumborombiile pe wogo ki na. Pàa pye na jaa mboo wa sinndeere ni mboo gbo. Eén fò, a Davidi wì si fannga le wi yee ni, maa jigi wi taga Yawe Yenjele, wi Yenjele li na. ⁷A wì si Ahimeleki pinambyò Abiyatari ña wìla pye saraga wafò* wi pye fò: «Mi yen nò yenri ma pan efòdi* wi ni laga.» A Abiyatari wì si pan efòdi wi ni Davidi wi kan†. ⁸A Davidi wì si Yawe Yenjele li yewe ma yo fò: «Mbe ya taga ki leele mbele pe na mbe pe purò sa pe yigi le?»

†30.5: 1 Sami 25.42-43.

†30.7: 1 Sami 22.20-23.

A Yawe Yenŋele li suu pye fɔ: «Taga pe na maa pe puro, kaselege ko na, ma yaa sa pe yigi mbe yaara ti ni fuun ti sho pe yeri.»

⁹Kona, a Davidi wì si yiri wo naa wi lenambala cenme kɔgɔlɔni (600) mbele pàa pye wi ni pe ni, na pe puro. A pè si saa gbɔn wa Bezɔri lafogo ki na, a pɔngofenne poro si koro le ma. ¹⁰A Davidi wo naa lenambala cenme tijere (400) si taga Amaleki setirige piile pe na na pe puro. Nambala cenme shyen (200) sanmbala poro la koro le Bezɔri lafogo ki yɔn na, pe sila ya mbege kɔn mbe yiri, katugu pàa te. ¹¹A Davidi wi lenambala pè si saa Ezhipiti tara fenne naŋa wa yan wa wasege ki ni, a pè suu le ma pan wi ni Davidi wi kɔrɔgɔ. A pè suu kan yaakara ni a wì ka, naa tɔnmɔ ni, a wì wɔ. ¹²A pè si figiye* tige piwara jenri kan wi yeri naa erezen* piwara wofogolo shyen ni. Naa wila kaa to ka ma kɔ, a wì si fanŋga ta, katugu wila ta piliye taanri, ki sɔnlɔ naa ki yembine, wi fa ka wi fa si wɔ. ¹³A Davidi wì suu yewe ma yo fɔ: «Ambene woo wi mboro? Ma yiri se yeri?»

A naŋa wì sho fɔ: «Ezhipiti tara fenne lefɔnŋɔ wi mi. Mi yen Amaleki setirige piile naŋa wa kulo. Na tafɔ wì kari mala toro na, nala yen ki piliye taanri, katugu mi woro ŋgbaan. ¹⁴Wè saa jɔgɔwɔ pye wa Kereti† tara fenne pe tara ti yɔnlɔparawa kalige kɛɛ ki na, konaa wa Zhuda tara ti ni, naa wa

Kalebu tara ti yɔnlɔparawa kalige kɛɛ ki na, konaa ma Zikilagi ca ki sogo.»

¹⁵A Davidi wì suu yewe ma yo fɔ: «Ma mbe yenle mbe kari na ni fɔ wa pe yeri le?»

A naŋa wì si Davidi wì pye fɔ: «Wugu mala kan Yenŋele li mege ki na, fɔ ma sanla gbo, ma se silan le na tafɔ wi kɛɛ, pa kona mi yaa kari ma ni fɔ wa pe yeri.» ¹⁶Kona, a naŋa wì si kari Davidi wi ni ma saa gbɔn wa Amaleki setirige piile pe na. Pàa saa pe ta pe jaraga wa wasege ki ni lagapyew, na kaa, na woo, na yɔgɔri yarilegere nda pàa koli wa Zhuda tara konaa wa Filisiti tara fenne pe tara ti kala na. ¹⁷A Davidi wì si to pe na ma pe tɔngɔ maga le yirifaga ki na fɔ ma saa gbɔn ki goto yɔnlɔkɔgɔ ki na. Lere kpe wo sila sho kaawɔ lefɔnmɔlɔ cenme tijere (400) mbele pàa lugu yɔngɔmɛye na ma fe ma sho poro cɛ. ¹⁸Amaleki setirige piile pàa yaara nda fuun koli, Davidi wila ti ni fuun ti sho pe yeri, konaa maa jeele shyen pe sho fun. ¹⁹Pe woolo lere kpe sila koro wa pe ni, piile naa leleele, naa pinambiile naa sumborombiile, naa yaara nda fuun pàa koli pe yeri konaa yaara nda fuun pàa sho pe yeri ti ni. A Davidi wì si sɔngɔrɔ ma kari ki yaara ti ni fuun ti ni. ²⁰Wila nere to naa simbaala pe ni fuun pe sho fun. Leele mbele pàa pye naga yaayoro

†30.14: 2 Sami 15.18; 20.7; 1 Wunlu 1.38; Amo 9.7.

ti kɔnri pàa pye na yuun fɔ: «Yaara nda Davidi wì koli, tori yɛɛn.»

Yaara nda pàa koli ti yeele kala

²¹Nambala cɛnme shyɛn (200) mbele pàa te tangala li kala na, a pè pe toro wa Bezɔri lafogo ki yɔn na, a Davidi wì si sɔngɔɔ ma saa gbɔn wa pe na. A pè si pan ma Davidi wo naa wi pinleyɛɛnle pe fili. A Davidi wì si fulo wa pe tanla ma pe shari. ²²Ɛɛn fɔ, nambewe fɛnnɛ naa lejagala mbele pàa pye wa Davidi wi pinleyɛɛnle pe sɔgɔwɔ, a pe nɛɛ yuun fɔ: «Kì kaa pye pee pinle mbe kari we ni, yaara nda tila koli, a wè saa ti shɔ, we se ta kan pe yeri, kaawɔ pe jɛɛle naa pe piile poro cɛ we yaa kan pe yeri. Pe pe lɛ paa kee.» ²³Ɛɛn fɔ, a Davidi wì sho fɔ: «Sɛfɛnnɛ, yaara nda Yawe Yɛnɛle li kan we yeri, yaga ka ti wogo ki pye ma, katugu lì we go sige, ma gbogolomɔ mba pila pan ma to we na pi le we kee. ²⁴Ambɔ wi yaa yere yoro senyoro nda to na? Leele mbele pè kari wa malaga konaa mbele pè koro laga na tuguro ti kɔɔsi, pe ni fuun pe tasaga ki yaa pye mbe yala. Pe yaa ti yeele pe yee na ti yala.» ²⁵Kì pye ma, maga lɛ le ki pilige ki na, a pè sigi kala li tɛge ngasele naa kalege wa Izirayeli* tara fɔ ma pan ma gbɔn nala.

²⁶Kona, a Davidi wì si sɔngɔɔ wa Zikilagi ca, mɛɛ yaara nda pàa koli ta torogo torogo Zhuda tara lelelele mbele pàa pye wi wɛnnɛ pe

kan. Wila pe pye fɔ: «Yarikanga yi nga mi yɛn na kaan ye yeri ma yiri wa yaara nda wè koli wa Yawe Yɛnɛle li juguye pe yeri ti ni.» ²⁷Wila yarikanra ta torogo fun wa Beteli ca lelelele pe yeri, naa Aramɔti ca woolo mbele wa Negevɔ tara pe yeri, naa Yatiri ca woolo pe yeri, ²⁸naa Aroyeri ca woolo pe yeri, naa Sifimɔti ca woolo pe yeri, naa Ɛshitemowa ca woolo pe yeri, ²⁹naa Arakali ca woolo pe yeri, naa Yerameyeli cara woolo pe yeri, naa Keni cɛnle li cara woolo pe yeri, ³⁰naa Ɔrima ca woolo pe yeri, naa Bɔri Ashani ca woolo pe yeri, naa Ataki ca woolo pe yeri, ³¹naa Eburɔn ca woolo pe yeri konaa wa tara ti lara nda fuun Davidi wo naa wi pinleyɛɛnle pe ni pàa yanri ti woolo pe yeri†.

Sawuli wi kunwɔ

31 ¹Filisiti tara fɛnnɛ pàa saa to Izirayeli* woolo pe na. A Izirayeli woolo pè si fe pe yɛge, a leleɛɛɛ ku pe ni wa Gilibowa yanwiga ki na. ²A Filisiti tara fɛnnɛ pè si taga Sawuli wo naa wi pinambiile pe na na pe puro, mɛɛ saa Zhonatan, naa Abinadabu konaa Malikishuwa pe gbo, Sawuli wi pinambiile wele. ³Kona, a malaga kɔ si ngban Sawuli wo na koni. A sandiga wɔnfɛnnɛ pè si saa wi yan, a wì si fyɛ fɔ jɛnge na seri pe yɛge sɔgɔwɔ. ⁴Kona, a Sawuli wì suu malingbɔnyaara lefɔ

†30.31: Cara nda pèri mɛɛ ti yeri maga lɛ wa verise 27 wi na ma saa gbɔn 31 wi na, ki cara ti gbɔwɔ la pye wa Zhuda tara; Zhouzɔ 15.

wi pye fɔ: «Ma tokobi wi kɔw wa wi wofogo ki ni mala gbo, jaŋgo ki leele mbele pee kenrekenre* paga ka pan mbanla sun pe ye mbanla jɔɔ.» Eɛn fɔ, a wi malingbɔnyaara lɛfɔ wɔ si je, katugu wila pye na fye fɔ jɛŋgɛ. Kona, a Sawuli wo jate wɔ suu tokobi wi lɛ wi ye, mɛɛ yew ma kan wi na. ⁵Naa Sawuli wi malingbɔnyaara lɛfɔ wila kaa ki yan Sawuli wɔ ku, a wɔ si yew ma kan wi yeɛra tokobi wi na, mɛɛ pinlɛ ma ku Sawuli wi ni. ⁶Sawuli wo naa wi pinambiile taanri pe ni, naa wi malingbɔnyaara lɛfɔ wi ni, konaa nambala mbele paa pye wi ni, pa paa ku yeɛn pilige nungba ki ni. ⁷Izirayeli woolo mbele paa pye ma cɛn wa gbunlundegɛ ki kɛɛ ŋga na konaa mbele paa pye ma cɛn wa Zhuriden gbaan wi pɔŋgo na, naa paa kaa ki yan Izirayeli woolo paa fee konaa maga logo fɔ pɛ Sawuli naa wi pinambiile pe gbo, a pɛ si yiri wa pe cara ti ni ma fe. A Filisiti tara fenne pɛ si pan ma cɛn wa ki cara ti ni.

⁸Ki goto, a Filisiti tara fenne pɛ si kari wa malaga gbɔnsaga mbe sa

gboolo pe san. A pɛ si saa Sawuli wo naa wi pinambiile taanri pe yan pɛ toori ma ku wa Gilibowa yanwiga ki na. ⁹A pɛ si Sawuli wi go ki kɔw, mɛɛ wi malingbɔnyaara ti wɔ wi na, mɛɛ kari ma saa ki sentanra ti yari wa Filisiti tara fenne pe tara ti lagapyew ki ni, naa wa pe yarisunndo ti gbɔgyinre ti ni konaa maga yari leele pe ni fuun pe kan. ¹⁰A pɛ si saa Sawuli wi malingbɔnyaara ti tege wa pe yarisunngo Asitarite* ki go ki ni, mɛɛ Sawuli wi gboo wi pɔ wa Beti Shani ca mbogo ki na. ¹¹Yabeshi ca ŋga wa Galaadi tara, naa ki ca woolo paa kaa ŋga Filisiti tara fenne paa pye Sawuli wi na ki logo, ¹²pe malingbɔɔnlɔ welimbele pɛ si yiri ma konɔ li lɛ, ma tanga yembine li ni fuun li ni, ma saa Sawuli naa wi pinambiile pe gboolo pe laga wa Beti Shani ca mbogo ki na, mɛɛ sɔngɔɔ wa Yabeshi ca ki ni ma saa pe sogo. ¹³Ko pɔŋgo na, a pɛ si pe kajeere ti lɛ mari lɛ wa tamarisi tige ki nɔgo wa Yabeshi ca. A pɛ si yenge le* piliye kɔlɔshyen ni.